

**STAVOVI
GRAĐANA
SRBIJE
O UČEŠĆU
U DEMOKRATSKIM
PROCESIMA 2020**

CRTA:

Mart 2021. Beograd

Cilj istraživanja bio je utvrđivanje stavova građana i građanki Srbije u vezi sa političkim pitanjima, kao i stepena njihove spremnosti da učestvuju u demokratskim procesima koji podrazumevaju niz različitih oblika građanske participacije - od glasanja na izborima do pokretanja i učešća u akcijama.

Istraživanje predstavlja svojevrsni prikaz demokratskog stanja društva. Mera u kojoj su građani i građanke spremni da se uključe u društvene procese, da iskoriste svoja građanska prava i utiču na donosiocima odluka su važni pokazatelji „zdravlja“ jedne demokratije.

Zahvaljujemo se svim učesnicima ovog istraživanja, posebno operaterkama i operaterima na požrtvovanosti i profesionalnosti, kao i svima koji su savetima i predlozima pomagali timu Crte u koncipiranju i izvođenju ovog istraživanja.

Istraživački tim

Vujo Ilić, savetnik za javne politike i istraživanja u Crti, istraživač Instituta za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu

Darko Stojilović, viši istraživač u Crti

Sadržaj

Društveno-politički kontekst	4
Metodologija	7
Opis uzorka	11
Sažetak glavnih nalaza	13
Rezultati istraživanja	22
1. Zainteresovanost za političke teme	22
2. Učešće u demokratskim procesima	34
3. Politički stavovi	54
4. Zadovoljstvo radom Vlade i Skupštine	65
5. Izbori	82
6. Mediji	91
Spisak grafikona	97

Društveno-politički kontekst

Istraživanju javnog mnjenja sprovedenom u novembru 2020. prethodila je politički, zdravstveno, ekonomski i socijalno burna godina. Bojkot izbora značajnog dela opozicije produbio je krizu institucija u Srbiji, dok je pandemija koronavirusa ostavila posledice u svim pobrojanim aspektima života u Srbiji.

Vanredno stanje, koje je na snazi bilo od 15. marta do 6. maja 2020, odložilo je održavanje redovnih parlamentarnih, pokrajinskih i lokalnih izbora - umesto 26. aprila, izbori na svim nivoima održani su 21. juna. Time je i izborna kampanja privremeno prekinuta na duže od 50 dana. Posmatračka misija Crte ocenila je da su parlamentarni izbori 2020. bili najlošiji koje je do sada posmatrala, uz zabeležene nepravilnosti koje mogu da utiču na rezultate izbora na 8-10% biračkih mesta. Dodatno, OEBS-ova Kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava (KDILJP/ODIHR) u izveštaju navodi da su izbori „održani u kontekstu intenzivne političke polarizacije i sve nefleksibilnije pristrasnosti“, što upućuje na opštu političku atmosferu tokom 2020. Značajan deo opozicije bojkotovao je izbore, na jednom ili svim nivoima, dok su u parlament, pored četiri manjinske, ušle samo tri liste, okupljene oko SNS-a Aleksandra Vučića, SPS-a Ivica Dačića i SPAS-a Aleksandra Šapića. Sve tri izborne liste ušle su u novoformiranu Vladu, te jedinu opoziciju u parlamentu Srbije trenutno čine predstavnici nacionalnih manjina. Kao posledica više faktora, uključujući bojkot i pandemiju, na izbore je izašlo 48,93% birača, što je značajno manje nego na prethodnim parlamentarnim izborima na kojima je izlaznost bila 56,07%.

Bojkotu izbora prethodio je bojkot parlamenta većine opozicionih poslanika tokom 2019. godine, što je bio jedan od direktnih povoda za međustranački dijalog o izbornim uslovima koji je započeo tokom leta iste godine. Rezultati dijaloga, koji su inicirali predstavnici civilnog društva i akademske zajednice, a kojim je u drugoj fazi posredovao Evropski parlament, bili su ograničenog dometa - kako u zakonskim izmenama, tako i u praksi. Pored toga što je izostao suštinski napredak u ključnim oblastima poput ravnopravnog učestvovanja u izbornoj utakmici, izborni proces 2020. biće zapamćen po izmenama nekih od ključnih pravila igre neposredno pred početak, kao i u toku kampanje. Ovakve izmene protivne su pravilima dobre prakse i međunarodnim demokratskim standardima, posebno imajući u vidu da o njima nije vođena javna rasprava niti su bile predviđene dijalogom - najbolji primer toga predstavlja snižavanje izbornog praga sa 5 na 3% u februaru 2020. i istovremeno uvođenje ponderisanja količnika za stranke nacionalnih manjina.

Po završetku izbora, i nakon što je glasanje ponovljeno na 234 biračka mesta (najviše u poslednje dve decenije), 3. avgusta konstituisan je 12. saziv Narodne skupštine Republike Srbije, dok se na formiranje vlade čekalo do 28. oktobra. Nakon imenovanja mandatarke Ane Brnabić i objavljivanja sastava nove Vlade Srbije, predsednik Srbije Aleksandar Vučić najavio je da će mandat vlade biti ograničen, najduže do aprila 2022, što je izjava bez presedana.

Pored izbornih dešavanja, društvenu klimu oblikovala je epidemija koronavirusa koja je u Srbiji zvanično proglašena 19. marta, nekoliko dana nakon početka vanrednog stanja. Inicijalne izjave zvaničnika i predstavnika Kriznog štaba Vlade Srbije za suzbijanje zarazne bolesti Covid-19 kretale su se od tvrdnji da je reč o „najsmešnijem virusu ikada“, preko toga da je koronavirus slabiji od sezonskog gripa, pa sve do poziva da građanke Srbije idu u šoping u Milano jer žene navodno ne mogu da umru od posledica koronavirusa. Ubrzo potom dolazi do oštre promene retorike i uvođenja nekih od najstrožih mera u borbi protiv pandemije. Od najsmešnijeg virusa do potpunog zatvaranja i upozorenja kako će groblja biti previše mala, građani Srbije dobijali su oprečne informacije i različite poruke od različitih zvaničnika. Komunikacija nije bila jedini sporan aspekt nošenja države sa epidemiološkom krizom - netransparentnost u pogledu javnih nabavki (slučaj respiratora) i zvaničnih brojki (zaraženih, preminulih) produbila je nepoverenje dela stanovništva prema zvaničnim izvorima informacija.

Tokom vanrednog stanja, postojeće nezadovoljstvo i trend polarizacije dodatno su naglašeni protestnim akcijama - paralelnim opozicionim „šerpanjem“ i prorežimskim „bakljadama“. Tenzije u vezi sa merama borbe protiv pandemije eskalirale su početkom jula kada je predsednik Vučić najavio uvođenje novog policijskog časa, nakon čega su usledili višednevni protesti u Beogradu tokom kojih je došlo do policijske brutalnosti i, prema navodima organizacija civilnog društva, prekomerne upotrebe sile protiv demonstranata. Protesti su ubrzo utihnuli, između ostalog i zbog izostanka političke artikulacije nezadovoljstva na ulicama. Sporadične protestne akcije, uglavnom usmerene na ekološka pitanja, nastavljene su tokom leta 2020, ali nijedan od ovih događaja nije imao ozbiljnije političke posledice.

Ekonomski i spoljnopolitički aspekti krize izazvane koronavirusom takođe su bili vidljivi - treba naglasiti uticaj zatvaranja na privredu Srbije, kao i mere državne pomoći, među kojima se izdvaja jednokratna isplata 100 evra svim građanima Srbije uoči izbora. Dilema između javnog zdravlja i privrede obeležila je brojne rasprave u javnosti, a utisak je da je Srbija, nakon vanrednog stanja, prednost dala potonjem.

Godina u kojoj je sprovedeno istraživanje ujedno je i prva u kojoj, od početka procesa EU integracije, Srbija nije otvorila nijedno pregovaračko poglavlje. U do sada verovatno najoštrijem izveštaju, Evropska komisija navodi da se „rad civilnog društva odvija u sve polarizovanijoj atmosferi koja nije otvorena za kritiku“, te da je „novoizabrani parlament obeležen nadmoćnom većinom vladajuće koalicije i odsustvom jasne opozicije, što je situacija koja nije konstruktivna za politički pluralizam u državi“. Tokom 2020. se, do sada najvećim intenzitetom, moglo pratiti i približavanje državnog vrha NR Kini, što je naglašeno aktivnom promocijom odnosa dve države, posebno u kontekstu pomoći tokom pandemije. Spoljnopolitička pozicija Srbije dodatno je zakomplikovana potpisivanjem Vašingtonskih dokumenata u septembru i povezanim nedoumicama koje su postojale čak i u stručnoj javnosti.

Kroz tešku i problematičnu godinu prošli su i civilno društvo i mediji u Srbiji. Uprava za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, u okviru Ministarstva finansija, poslala je u julu 2020. zahteve komercijalnim bankama u kojima se traže podaci o transakcijama

više od 50 pojedinaca i organizacija. Na spisku su se, pored nevladinih organizacija, našli i mediji, kao i jedan opozicioni političar. Ministarstvo finansija se u dopisu Ujedinjenim nacijama pozivalo na sprovođenje „strateške analize“ kako bi Uprava podržala „kapacitete za borbu protiv pranja novca finansiranja terorizma“, ali je usledila reakcija Radne grupe za finansijsku akciju (FATF). U odgovoru FATF-a izveštio UN navodi se da Srbija, na osnovu međunarodnih standarda, nema pravo da traži takve podatke ukoliko ne postoji osnovana sumnja da organizacije ili pojedinci učestvuju u finansiranju terorizma, kao i da neopravdanom upotrebom zakona dolazi do zastrašivanja civilnog društva i branilaca ljudskih prava. Do trenutka objavljivanja izveštaja, Vlada Srbije nije se izjasnila o nalazima FATF-a.

Pored toga što su se istraživački mediji i novinarska udruženja našla na spisku Uprave za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, položaj medija u Srbiji dodatno je pogoršan tokom 2020, posebno u kontekstu pandemije. Vlada Srbije donela je krajem marta sporan zaključak koji je nalagao centralizovanje informisanja o dešavanjima u vezi sa koronavirusom. Nakon slučaja privođenja novinarku, kao i snažnih reakcija društva i međunarodnih aktera, zaključak je povučen, ali prepreke za slobodu medija u Srbiji nisu nestale. Među njima je, na primer, svojevremeno održavanje konferencija za medije Kriznog štaba Vlade Srbije - bez prisustva medija. Nepovoljno stanje slobode medija zabeleženo je u brojnim međunarodnim izveštajima, uključujući globalni indeks Reportera bez granica.

U trenutku istraživanja, na snazi je bilo više mera borbe protiv pandemije - bila su zabranjena okupljanja više od pet ljudi u zatvorenom i na otvorenom prostoru, produžen je raspust u osnovnim i srednjim školama, a radno vreme ugostiteljskih objekata bilo je ograničeno.

Navedene društveno-političke okolnosti treba imati u vidu prilikom tumačenja rezultata ovog istraživanja.

Metodologija

Istraživanje „Učešće građana u demokratskim procesima u Srbiji“ Crta sprovodi svake godine počev od 2013. Tokom sedam godina, istraživanja su sprovedena u saradnji sa agencijom *Ipsos Strategic Marketing* anketiranjem građana licem u lice, što je omogućilo praćenje javnog mnjenja iz godine u godinu i upoređivanje rezultata. U 2020. godini, pandemija koronavirusa onemogućila je sprovođenje istraživanja anketiranjem građana licem u lice. Crta je stoga samostalno sprovedla istraživanje koristeći sistem za kompjuterski podržano telefonsko ispitivanje (*Computer-assisted telephone interviewing – CATI*). Za potrebe istraživanja korišćena je mobilna telefonija, zbog veće pokrivenosti stanovništva u odnosu na fiksnu telefoniju, uz nasumičan odabir brojeva telefona (*Random digit dialing - RDD*). Iako promena načina prikupljanja podataka nije značajno izmenila sama pitanja (određen broj pitanja je korigovan tako da više odgovara konverzaciji preko telefona), dužina upitnika je prepolovljena u odnosu na istraživanja koja su sprovedena licem u lice. S obzirom na to da je veoma teško proceniti uticaj promene načina prikupljanja podataka na rezultate, bitno je naglasiti da **podatke iz ovog izveštaja nije opravdano porediti sa rezultatima prethodnih istraživanja.**

Metod prikupljanja podataka: kompjuterski podržano telefonsko anketiranje (*CATI*) uz nasumičan odabir brojeva (*Random digit dialing*)

Ciljna populacija: punoletni građani Republike Srbije (bez KiM)

Tip instrumenta: upitnik (47 pitanja)

Tip uzorka: slučajan uzorak, reprezentativan za Republiku Srbiju (bez KiM)

Stratumi: ukupno 48, po polu (muški, ženski), uzrastu (18-34 god, 35-64 god, 65+ god), regionu (Beograd, Vojvodina, Šumadija i Zapadna Srbija, Južna i Istočna Srbija) i tipu naselja (urbano, ruralno)

Poststratifikacija: po polu, uzrastu, regionu i tipu naselja

Uzorak: 1010 ispitanika

Margina greške: $\pm 3,15\%$

Stopa odgovaranja: 22%

Prosečno trajanje ispitivanja: 13 minuta

Period istraživanja: 16-22. novembar 2020.

Kreiranje uzorka brojeva za pozivanje

U Srbiji postoji tri operatera sa ukupno osam ekstenzija (060, 061, 062, 063, 064, 065, 066, 069). U nekim ekstenzijama postoje šestocifreni i sedmocifreni brojevi (062, 063, 066, 069), dok u drugim samo sedmocifreni (060, 061, 064, 065). To znači da u 12 različitih kombinacija postoji ukupno 84 miliona permutacija brojeva (80 miliona za osam sedmocifrenih i četiri miliona za četiri šestocifrene ekstenzije). Za procenu koliko je aktivnih korisnika u svakoj od 12 kombinacija, korišćen je servis za masovno slanje SMS poruka koji omogućava da se utvrdi koliko je poslatih poruka isporučeno. Crta je u prvoj fazi istraživanja poslala po 1.000 SMS poruka na svih 12 kombinacija, na osnovu čega je procenjeno da postoji ukupno 7.786.000 aktivnih korisnika, što je blizu proceni RATEL-a od 8.453.887 korisnika¹ (pri čemu nisu u pitanju jedinstveni korisnici, jer postoje građani koji imaju više brojeva). Raspodela korisnika po ekstenzijama operatera je iznosila: MTS 44,7% (RATEL 44,3%), Telenor 31,7% (RATEL 31,4%), VIP 23,6% (RATEL 24%). Najviše korisnika koristi sedmocifrene 064 brojeve – ukupno 2.380.000 korisnika, odnosno 31% od ukupnog broja. Četiri kombinacije su imale veoma mali broj korisnika, što bi značilo da je potrebno ostvariti veoma veliki broj poziva kako bi se došlo do postojećeg korisnika. Iz tog razloga su isključeni šestocifreni i sedmocifreni brojevi 066 i 069. Preostalih osam kombinacija je korišćeno u istraživanju, koje su obuhvatale 7.064.000 korisnika (91%).

Nakon eliminisanja navedene četiri kombinacije, ukupan broj permutacija je 62 miliona (60 miliona za šest sedmocifrenih i dva miliona za dva šestocifrena broja). Potom je nasumično generisan uzorak brojeva iz 62 miliona, te je ponovo uz pomoć sistema za slanje SMS poruka utvrđeno koji brojevi su postojeći. Postojeći brojevi su zatim dodati u bazu za pozivanje. Na ovaj način su odstranjeni nepostojeći brojevi i istovremeno obezbeđen slučajni odabir brojeva, tj. građana koji će imati priliku da učestvuju u istraživanju. Operateri su stoga pozivali samo postojeće brojeve koji su nasumično odabrani iz baze svih mogućih kombinacija brojeva.

Procedura prikupljanja podataka

Pre samog poziva, brojevima koji su nasumično izabrani poslata je SMS poruka sledeće sadržine: „*Poštovani, računar je nasumično odabrao Vaš broj za učešće u anonimnom i dobrovoljnom naučnom istraživanju. Sledeće nedelje pozvaće Vas anketar udruženja CRTA*“. Vlasnici brojeva koji su na bilo koji način izrazili neslaganje sa daljom komunikacijom odmah su uklonjeni iz baze.

Pozivi su obavljani u periodu od 9 sati ujutru do 9 uveče (nedeljom od 10 ujutru do 8 uveče). Pozive je obavljao 21 operater, od kojih je njih 11 imalo iskustvo u telefonskom anketiranju, a svi operateri su nekoliko dana pre početka istraživanja prošli obuku koja je uključivala i testiranje poziva i anketiranje. Oni su koristili softver za pozivanje i

¹ https://www.ratel.rs/uploads/documents/empire_plugin/Pregled%20trzista%202019_web_final.pdf

platformu za unos odgovora. Pozivanje su obavljali klikom na nasumično odabran broj, a anketu popunjavali kroz razgovor sa građanima.

Uzorkovanje i ponderisanje

Kako bi uzorak ispitanika odgovarao strukturi populacije Republike Srbije (bez Kosova i Metohije), određeno je ukupno 48 stratuma koji su odgovarali procenjenoj strukturi na osnovu pola (muški, ženski), uzrasta (18-34 god, 35-64 god, 65+ god), regiona (Beograd, Vojvodina, Šumadija i Zapadna Srbija, Južna i Istočna Srbija) i tipa naselja (urbano, ruralno). Korišćeni su podaci Republičkog zavoda za statistiku za 2019. godinu.

Softver je po principu slučajnosti birao koji broj će biti pozvan. Svako ko bi pristao da učestvuje u istraživanju je prolazio kroz ispitivanje sa operaterom, koji je na samom početku postavljao pitanja na osnovu kojih su prethodno kreirani stratumi. Softver je automatski svrstavao svakog ispitanika u jedan od 48 stratuma. Tek pri kraju istraživanja bi dolazilo do toga da je neki stratum popunjen (npr. visokoobrazovani muškarci iz gradskog područja iz Šumadije stariji od 65 godina), pa su operateri morali da odbijaju učešće zainteresovanih ispitanika ukoliko su pripadali popunjenom stratumu. Na kraju, ukupno 243 ispitanika nije moglo da učestvuje u istraživanju jer su pripadali stratumu koji je prethodno ispunjen.

Kao što se može videti u tabeli 1 u nastavku, finalni uzorak ima više gradskog stanovništva nego populacija Srbije, posebno iz Beograda, odnosno sadrži nešto manje građana starijih od 65 godina, što odstupa od populacijskih karakteristika Republike Srbije. Da bi se odstupanja relevantnih demografskih karakteristika uzorka usaglasila sa populacijskim, nakon prikupljanja, podaci su ponderisani. Konkretnije, korišćeno je iterativno proporcionalno fitovanje (*raking*). Rezultati su ponderisani po istim, već navedenim stratumima, tako da odgovaraju brojkama Republičkog zavoda za statistiku za 2019. godinu. Ponderisanje nije u bitnoj meri uticalo na rezultate. Naime, promene procenata odgovora na različita pitanja usled ponderisanja obično se kretalo u opsegu 1-2%. Na osnovu navedenog, rezultati su **reprezentativni za populaciju Republike Srbije (bez Kosova i Metohije)**.

Upitnik

Pitanja i ponuđeni odgovori kreirani su tako da odgovaraju razgovoru preko telefona. Nakon testiranja dužine upitnika i jasnoće pitanja na manjem broju ispitanika, odlučeno je da anketiranje ne traje duže od 15 minuta i na osnovu toga je utvrđen konačan broj pitanja.

Upitnik se sastojao od 47 pitanja, pretežno zatvorenih sa ponuđenim odgovorima, uz četiri otvorena pitanja. Neka pitanja su bila uslovna, to jest bila bi prikazana samo ukoliko bi osoba na prethodnom pitanju dala određen odgovor. Drugim rečima, nisu svi ispitanici odgovarali na svih 47 pitanja. Među ponuđenim odgovorima bila je uključena opcija za ispitanike koji ne znaju kako da odgovore na pitanje ili ne žele da odgovore – **ne zna/bez odgovora (NZ/BO)**. Redosled ponuđenih odgovora u pitanjima bio je nasumičan, osim u slučajevima kada su ponuđeni odgovori bili sa Likertove skale (npr. u opsegu *uopšte se ne slažem - potpuno se slažem*). Upitnik je sadržao sedam socio-demografskih pitanja koja se odnose na: pol, uzrast, obrazovanje, region, tip naselja, finansijsko stanje i radni status. Teme pokrivene u upitniku, pored socio-demografskih karakteristika su:

- Zainteresovanost za političke teme (7 pitanja)
- Učešće u demokratskim procesima (12 pitanja)
- Zadovoljstvo radom Vlade i Skupštine (6 pitanja)
- Politički stavovi (5 pitanja)
- Izbori (5 pitanja)
- Mediji (5 pitanja)

Statistika procesa prikupljanja podataka

Popunjeno je ukupno 1.010 anketa, dok je učestvovanje u istraživanju odbilo 3.600 građana. Stopa odgovora (*response rate*) je, dakle, iznosila 22%. Drugim rečima, otprilike je svaki peti građanin kojeg smo pozvali pristao da učestvuje u istraživanju.

Napomena: Prilikom čitanja izveštaja i grafika, treba imati u vidu da se procenti neće uvek sabirati do 100 zbog zaokruživanja brojki. U izveštaju je prikazana deskriptivna statistika, a za testiranje razlika između demografskih grupa korišćeno je Kramerovo V umesto Hi-kvadrata koji je pristrasan na velikim uzorcima. Ova mera služi za utvrđivanje povezanosti dve kategoričke varijable i kreće se u vrednosti od 0 do 1 (maksimalna moguća korelacija). **Pre ukrštanja odgovora na dva različita pitanja**, iz analiza su odstranjeni ispitanici koji su odgovorili „ne znam“ ili nisu dali odgovor na pitanje, ukoliko je ovakvih slučajeva bilo vrlo malo. Na primer, kada su odgovori na pitanje „Koliko vas interesuju pregovori Beograda i Prištine“ ukršteni sa socio-demografskim varijablama, analiza je sprovedena isključujući ispitanike koji nisu dali odgovor ili su rekli da ne znaju (kojih je ukupno bilo 3%). S druge strane, kada su građani odgovarali na pitanje koje se tiče toga da li u njihovom mestu postoji neko ko radi na rešavanju problema građana, znatno veći broj se odlučivao za opciju NZ/BO (34%), stoga su i oni bili uključeni u analizu prilikom poređenja sa socio-demografskim varijablama.

Opis uzorka

Tabela 1.
Opis uzorka

		Neponde- risani %	Ponde- risani %
Pol	Muški	52	49
	Ženski	48	51
Uzrast	18-34	25	24
	35-64	55	51
	65+	19	24
Region	Beograd	28	23
	Vojvodina	25	26
	Šumadija i Zapadna Srbija	27	29
	Južna i Istočna Srbija	20	22
Tip naselja	Gradsko	70	60
	Ruralno	30	40
Obrazovanje	Nezavršena ili završena osnovna škola (OŠ)		12
	Srednja škola (SŠ)		50
	Viša škola ili fakultet (VO)		38
Finansijsko stanje	Nemam dovoljno novca, često ni za hranu		6
	Imam dovoljno za hranu, ali teško mogu da kupim odeću		15
	Imam dovoljno novca za hranu i odeću, ali ne i za veće kupovine, kao što su televizor ili frižider		41
	Imam novca i za veće kupovine, kao što su televizor ili frižider		28
	Mogu da kupujem skoro sve što poželim		8
Status zaposlenosti	Zaposleni na neodređeno; rade u svojoj firmi ili samozaposleni		34
	Zaposleni na određeno vreme, zaposleni preko agencije		11
	Rade bez ugovora o radu ili bez pisanog ugovora		3
	Rade na svom imanju		3
	Domaćice		5
	Penzioneri		25
	Učenici ili studenti		5
Nezaposleni		12	
Politička inklinacija*	Bliže partije u vlasti		31
	Bliže partije u opoziciji		8
	Ni jedne ni druge		56

* Pitanje je glasilo: „Da li su vam bliže političke partije koje su sada u vlasti ili one koje su u opoziciji ili ni jedne ni druge?“

Tabela 2.

Ukrštanje socio-demografskih karakteristika (%)

	18-34	35-64	65+	OŠ	SŠ	VO	Beograd	Vojvodina	Šumadija i Zapadna	Južna i Istočna	Gradsko	Ruralno
Muški	12	25	12	5	27	17	11	12	15	12	27	22
Ženski	12	27	12	7	23	21	12	14	14	10	33	18
18-34				2	14	9	6	6	7	6	15	10
35-64				5	26	20	11	15	15	11	30	22
65+				5	10	9	7	5	8	5	16	8
OŠ							2	3	3	4	5	7
SŠ							9	15	17	10	26	24
VO							12	8	10	8	29	9

Sažetak glavnih nalaza

Zainteresovanost za političke teme

Rezultati pokazuju da su građani Srbije u proseku osrednje zainteresovani za politiku u svojoj zemlji. Nešto više od trećine građana je ili potpuno nezainteresovano ili malo zainteresovano za politiku, a toliko je i onih koji su prilično ili mnogo zainteresovani. Građani su više zainteresovani za rad i organizaciju lokalne samouprave nego za rad i organizaciju Narodne skupštine Srbije. Najmanje interesovanje je za programe političkih partija, za šta čak 44% građana uopšte nije zainteresovano, kao i za nevladine organizacije, za čiji rad uopšte nije zainteresovano 36% ljudi. Kada su u pitanju spoljnopolitičke teme, veći broj građana je zainteresovan za tok pregovora Beograda i Prištine nego za pristupne pregovore sa Evropskom unijom.

Građani koji imaju više od 65 godina su najviše zainteresovani za specifične teme poput rada Skupštine, programa političkih partija i pregovora Beograda i Prištine. Za EU pregovore su značajno više zainteresovani ispitanici stariji od 35 godina, dok su za rad nevladinih organizacija nešto više zainteresovani najmlađi (18-34). Uzrasna razlika ne postoji samo po pitanju interesovanja za lokalnu samoupravu.

Konkretnije, za politiku su najviše zainteresovani građani koji imaju više od 65 godina, oni koji imaju više ili visoko obrazovanje i oni koji žive u gradskom naselju. Uz to, više su zainteresovani građani koji su politički opredeljeni, tj. naginju ili ka partijama u vlasti ili ka strankama u opoziciji nego građani koji ne naginju ni na jednu stranu.

Za rad Skupštine i za pregovore Beograda i Prištine značajno više su zainteresovani građani koji imaju više od 65 godina i kojima su bliže stranke u vlasti. Pored toga, građani čijim političkim inklinacijama je bliža opozicija su najmanje zainteresovani za Skupštinu, manje i od neopredeljenih građana.

Za rad i organizaciju lokalne samouprave značajno više se interesuju građani kojima su bliže partije u vlasti od onih kojima su bliže stranke u opoziciji ili koji su neopredeljeni.

Za programe političkih partija značajno više su zainteresovani građani koji imaju više od 65 godina i koji imaju političku inklinaciju ili ka strankama u vlasti ili ka strankama u opoziciji.

Za pregovore sa Evropskom unijom više su zainteresovani građani koji imaju više od 35 godina, koji su završili višu školu ili fakultet, koji žive u gradskom naselju i koji su opoziciono orijentisani. Polovina građana kojima su bliže partije u opoziciji je prilično ili mnogo zainteresovana za pregovore sa EU, u odnosu na trećinu građana kojima su bliže stranke u vlasti.

Za rad nevladinih organizacija više su zainteresovani najmlađi ispitanici (18-34), najobrazovaniji i oni kojima su bliže partije u opoziciji.

Između muškaraca i žena ne postoje razlike u pogledu interesovanja za različite političke teme, kao ni između građana koji žive u različitim regionima.

U tabeli 3 sažeto su prikazani rezultati ukrštanja sa socio-demografskim karakteristikama populacije.

Tabela 3.

Zainteresovanost za političke teme u odnosu na socio-demografske karakteristike

	Uzrast	Obrazovanje	Tip naselja	Pol. inklinacija
Politika	65+	VO	gradsko	vlast ili opozicija
Rad Skupštine	65+			vlast
Lokal. samouprava				vlast
Programi partija	65+			vlast ili opozicija
BG-Priština	65+			vlast
EU pregovori	35+	VO	gradsko	opozicija
Rad NVO	18-34	VO		opozicija

Napomena br. 1: U tabeli su prikazane one grupe koje su najviše zainteresovane za određene političke teme, tj. značajno više zainteresovane nego grupe koje se ne nalaze u tabeli

Napomena br. 2: **Žutom bojom** označene su slabe korelacije (V između 0,07 i 0,12), **zelenom bojom** su označene osrednje korelacije (V između 0,12 i 0,2), **plavom bojom** označene su jake korelacije (V između 0,20 i 0,48)

Učešće građana u demokratskim procesima

Trećina građana navodi da u njihovom mestu postoji neko ko rešava probleme građana. Među građanima koji misle da postoji neko ko rešava probleme, najveći broj njih ističe da je opština, tj. lokalna samouprava (65%) ta koja radi na tome. Oko 28% građana smatra da to rade politički pokreti ili građani koji se sami organizuju, dok 25% smatra da probleme rešava pojedinac koga se taj problem lično tiče. Najmanji broj ispitanika misli da na rešavanju problema rade nevladine organizacije (11%).

U isto vreme, jedna trećina građana ističe da ne postoji niko ko radi na rešavanju problema građana. Značajno veći broj ljudi iz Beograda, Šumadije, Istočne i Zapadne Srbije misli da ne postoji niko ko radi na rešavanju problema (34-39%) nego što je slučaj u Vojvodini (26%).

Kada je reč o učešću u demokratskim procesima, građani nemaju puno poverenja da će im lično angažovanje, tj. uključivanje u demokratski proces omogućiti da utiču na promene u svojoj zemlji. Jedina aktivnost za koju nešto veći broj građana veruje da može doprineti promeni stanja jeste korišćenje prava glasa – oko 50% građana smatra da može da utiče na promene glasanjem na parlamentarnim, odnosno lokalnim izborima. Pored toga, oko jedne trećine ispitanika misli da može uticati na promenu skretanjem pažnje medija na probleme građana. S druge strane, većina građana misli da ne može preterano uticati na promenu stvari putem učlanjenja u političku partiju, učestvovanja u demonstracijama, povezivanja sa nevladinim organizacijama, organizovanjem akcija putem interneta ili kontaktiranjem poslanika u Skupštini.

Građani koji imaju više od 65 godina i oni kojima su bliže stranke u vlasti u većoj meri misle da mogu da utiču na promene glasanjem na parlamentarnim i na lokalnim izborima. Da se na promene može uticati glasanjem na parlamentarnim izborima u većoj meri misle najmanje obrazovani građani, dok oni koji žive u ruralnim krajevima u većoj meri misle da mogu da utiču na promene glasanjem na lokalnim izborima nego ispitanici iz gradskih sredina.

Mogućnost uticanja na promene učlanjenjem u političku partiju u nešto većoj meri vide građani koji su punoletni, ali imaju manje od 35 godina, i koji politički inkliniraju strankama u vlasti.

Da su demonstracije dobar način za uticanje na promene stanja u zemlji u većoj meri misle najmlađi građani (18-34 god), oni koji su završili višu školu ili fakultet, koji žive ili u Beogradu ili u Južnoj ili Istočnoj Srbiji, i posebno građani kojima su politički bliže opozicione partije.

Da mogu da utiču na promenu stvari kontaktiranjem medija, putem akcija na internetu i putem povezivanja sa nevladinim organizacijama u najvećoj meri ističu najmlađi i najobrazovaniji građani, kao i oni koji inkliniraju strankama u opoziciji. Ideji povezivanja sa nevladinim organizacijama su blago naklonjenije žene u odnosu na muškarce, kao i ispitanici iz gradskih sredina u odnosu na one koji žive u ruralnim krajevima.

Građani kojima su bliže stranke u vlasti u većoj meri misle da se kontaktiranjem poslanika može uticati na promene u našoj zemlji nego oni kojima su bliže opozicione partije ili oni kojima nisu bliske ni partije u vlasti ni stranke u opoziciji.

Tabela 4.

Mogućnost uticanja na promene u odnosu na socio-demografske karakteristike

Tip aktivnosti	Pol	Uzrast	Obraz.	Region	Tip naselja	Politička inklinacija
Glasanje na parlamentar.		65+	OŠ			vlast
Glasanje na lokalnim		65+			ruralno	vlast
Učlanjenje u stranku		18-34				vlast
Demonstracije		18-34	VO	BG i JI		opozicija
Kontaktiranje medija		18-34	VO			opozicija
Povezivanje sa NVO	Ž	18-34	VO		gradsko	opozicija
Akcije na internetu		18-34	VO			opozicija
Kontaktiranje poslanika						vlast

Napomena br. 1: U tabeli su prikazane one grupe koje značajno više misle da mogu da utiču na promene nego grupe koje se ne nalaze u tabeli

Napomena br. 2: **Žutom bojom** označene su slabe korelacije (V između 0,07 i 0,12), **zelenom bojom** su označene osrednje korelacije (V između 0,12 i 0,2), **plavom bojom** označene su jake korelacije (V između 0,20 i 0,48)

Kada je reč o učešću u inicijativama, oko dve trećine građana u proteklih godinu dana nije učestvovalo ni u jednoj akciji ili inicijativi kako bi rešili neki problem u lokalnoj zajednici. Među građanima koji nisu učestvovali, najveći broj navodi da je razlog za to što ne veruju da se time može nešto postići (32%), kao i da nemaju vremena za takav vid angažovanja (29%). Oko 18% građana ističe da ne zna kako bi to uradilo, dok 13% građana ne zanima takvo angažovanje.

Neki vid akcije je samostalno pokrenulo 11% građana, dok je nešto više njih učestvovalo u inicijativama (20%), pri čemu su muškarci češće pokretali inicijative nego žene. Uz to, građani koji su završili višu školu ili fakultet najčešće su pokretali akcije ili u njima učestvovali, dok su najmanje obrazovani građani najmanje i pokretali i učestvovali u akcijama

Politički stavovi

Nešto manje od polovine stanovništva (47%) misli da je demokratija najbolji politički sistem za našu zemlju, to jest navodi da se uglavnom ili potpuno slaže sa tom tvrdnjom. Čak 22% je neodlučno – niti se slaže niti se ne slaže, dok se četvrtina (24%) ili uglavnom ili uopšte ne slaže s tvrdnjom da je demokratija najbolji politički sistem za našu zemlju. Oko polovine građana (51%) se slaže s tvrdnjom da je našoj zemlji potreban jak lider i „čvrsta ruka“ koja bi mogla da nas izvede iz krize. Oko trećine (35%) se uglavnom ili uopšte ne slaže s tim, dok je 11% neodlučno. Dakle, u odnosu na pitanje o demokratiji gde je čak 22% neodlučnih, stav o jakom lideru je znatno polarizovaniji među stanovništvom.

Demokratski sistem značajno više podržavaju građani koji imaju više od 65 godina i kojima su bliže partije u opoziciji, dok demokratija najmanju podršku ima kod punoletnih građana koji imaju manje od 35 godina, kao u među građanima koji su politički neopredeljeni, tj. nisu im bliske ni stranke u vlasti ni stranke u opoziciji.

Jakog lidera i „čvrstu ruku“ podržavaju u većoj meri žene, ispitanici stariji od 65 godina, građani koji žive van Beograda, oni koji žive u ruralnim naseljima, kao i građani kojima su bliske stranke u vlasti. Čak dve trećine građana koji su bliži partijama u vlasti se potpuno slaže s tvrdnjom da bi bilo najbolje da Srbija ima jednog jakog lidera koga bi svi slušali, dok se sa time potpuno slaže samo 12% građana kojima su bliže stranke u opoziciji.

Kada su u pitanju spoljnopolitički stavovi, trećina građana bi se obradovala ako bi Srbija pristupila Evropskoj uniji, a isto toliko je onih koji bi se obradovali ukoliko bi Srbija odustala od EU i formirala savez sa Rusijom ili Kinom. U vezi s ta dva pitanja, građani su uglavnom ravnodušni, tj. 43% je ravnodušno oko pristupanja EU, a 38% oko formiranja saveza sa Rusijom ili Kinom. S druge strane, skoro duplo manje građana bi bilo ravnodušno ako bi Srbija priznala nezavisnost Kosova (23%), dok bi to obradovalo samo 4% njih, a zabrinulo dve trećine građana (68%).

Pristupanje Evropskoj uniji najviše bi obradovalo i u isto vreme najmanje zabrinulo najobrazovanije građane, one koji žive u gradskim naseljima i građane kojima su bliže političke opcije u opoziciji. Takođe, oni sa višim ili visokim obrazovanjem, kao i građani kojima su bliže partije u opoziciji, najmanje su ravnodušni povodom ove teme, dok su građani iz ruralnih i gradskih naselja u podjednako meri ravnodušni (46%).

Ukoliko bi se, s druge strane, odustalo od EU i formirao savez sa Rusijom ili Kinom, to bi najviše obradovalo muškarce, građane starije od 65 godina, najmanje obrazovane, one koji žive u ruralnim naseljima i one kojima su bliže stranke u vlasti. Žene su značajno više nego muškarci ravnodušne povodom ovog pitanja, a takođe su više ravnodušni građani koji imaju između 35 i 64 godina, oni koji žive u gradskim naseljima i građani kojima nisu bliske ni partije u vlasti ni stranke u opoziciji.

Kada je u pitanju stav prema potencijalnom priznanju nezavisnosti Kosova, najveća razlika između građana različitih socio-demografskih karakteristika je u pogledu toga koliko bi bili zabrinuti i ravnodušni. Građani koji imaju više od 65 godina bi se značajno više zabrinuli, i ujedno bi bili manje ravnodušni nego mlađi ispitanici. Takođe bi se značajno više zabrinuli, i bili manje ravnodušni, građani kojima su bliske partije u vlasti (83%); neopredeljeni bi se u manjoj meri zabrinuli (68%), dok bi se najmanje zabrinuli građani kojima su bliže stranke u opoziciji (56%), među kojima bi 40% bilo ravnodušno.

Tabela 5.

Politički stavovi u odnosu na socio-demografske karakteristike

Stav	Pol	Uzrast	Obraz.	Region	Tip naselja	Politička inkl.
Demokratija		65+				opozicija
„Čvrsta ruka“	Ž	65+	OŠ	izvan BG	ruralno	vlast
Pristupanje EU			VO		gradsko	opozicija
Savez sa Rusijom/Kinom	M	65+	OŠ		ruralno	vlast
Nezavisnost Kosova		< 65				opozicija

Napomena br. 1: U tabeli su prikazane one grupe koje imaju značajno pozitivnije stavove nego grupe koje se ne nalaze u tabeli

Napomena br. 2: **Žutom bojom** označene su slabe korelacije (V između 0,07 i 0,12), **zelenom bojom** su označene osrednje korelacije (V između 0,12 i 0,2), **plavom bojom** označene su jake korelacije (V između 0,20 i 0,48)

Zadovoljstvo radom Vlade i Skupštine

Građani su više nezadovoljni nego što su zadovoljni radom prethodne Vlade Srbije (2017-2020). Nešto manje od trećine građana (30%) uopšte nije zadovoljno radom Vlade, dok je 18% potpuno zadovoljno. Žene su više zadovoljne radom Vlade nego muškarci, građani stariji od 65 godina su zadovoljniji nego oni koji imaju manje od 65. Oni koji su završili najviše osnovnu školu su zadovoljniji od građana koji su bolje obrazovani, stanovništvo iz ruralnih naselja je takođe više zadovoljno radom Vlade nego oni koji žive u gradovima. Uz to, građani kojima su bliže stranke u vlasti su značajno više zadovoljni nego građani koji su neopredeljeni ili kojima su bliže opozicione stranke – među potonjim nijedan građanin nije istakao da je potpuno zadovoljan, dok je samo 3% uglavnom zadovoljno.

Kao i u slučaju Vlade Srbije, građani su više nezadovoljni radom Narodne skupštine nego što su zadovoljni. Trećina građana (31%) uopšte nije zadovoljna, dok je duplo manje građana (14%) potpuno zadovoljno radom Skupštine. Najzadovoljniji radom Skupštine su najstariji građani (65+ god), oni koji su završili najviše osnovnu školu, koji žive u ruralnom naselju i koji su politički bliži strankama u vlasti. Generalno, i radom Vlade i radom Skupštine u najvećoj meri su zadovoljni najmanje obrazovani građani, oni iz ruralnih sredina, kao i građani koji politički inkliniraju partijama u vlasti.

Po pitanju specifičnih aktivnosti i uloga Skupštine i poslanika, građani su generalno kritički nastrojeni. Naime, 44% građana ne misli da Skupština efikasno nadzire rad Vlade niti da Vlada vodi odgovornu politiku za dobro svih građana, dok se 20% građana niti slaže niti ne slaže s tim. Građani još negativnije ocenjuju rad poslanika. Dve trećine građana se uglavnom ili potpuno slaže s tim da poslanici više brinu o interesima svojih političkih stranaka nego o interesima građana, a 58% njih misli da poslanici svojim ponašanjem urušavaju ugled Skupštine. Pored toga, samo 18% građana se uglavnom ili potpuno slaže s tim da su poslanici dostupni građanima koji žele da ih kontaktiraju.

Građani kojima su bliže stranke u vlasti i koji imaju najviše završenu osnovnu školu znatno pozitivnije ocenjuju rad Skupštine i poslanika. Neopredeljeni građani, kojima nisu bliske ni stranke u opoziciji ni stranke u vlasti, imaju stavove koji su bliži opoziciono nastrojenim građanima, tj. kritičniji su prema radu Skupštine i narodnih poslanika. Efikasnost u nadziranju Vlade takođe pozitivnije ocenjuju žene, stariji od 65 godina, građani iz Južne ili Istočne Srbije i oni koji žive u ruralnim krajevima. Da su poslanici dostupni građanima koji žele da ih kontaktiraju u većoj meri ističu najstariji građani (65+), oni koji žive u Južnoj ili Istočnoj Srbiji, kao i građani iz ruralnih krajeva. Dodatno, građani koji žive u ruralnim sredinama, kao i najmlađi i najstariji građani, u manjoj meri misle da poslanici urušavaju ugled Skupštine nego ispitanici iz gradskih sredina i sredovečni građani (35-64).

Tabela 6.
Oцена rada Vlade i Skupštine u odnosu na socio-demografske karakteristike

Tip aktivnosti	Pol	Uzrast	Obraz.	Region	Tip naselja	Politička inklinacija
Rad Vlade	Ž	65+	OŠ	Jl Srb	ruralno	vlast
Rad Skupštine		65+	OŠ		ruralno	vlast
Nadziranje Vlade	Ž	65+	OŠ	Jl Srb	ruralno	vlast
Dostupnost poslanika		65+	OŠ	Jl Srb	ruralno	vlast
Briga o interesima			OŠ			vlast
Urušavanje ugleda		18-34, 65+	OŠ		ruralno	vlast

Napomena br. 1: U tabeli su prikazane one grupe koje značajno pozitivnije ocenjuju rad Vlade i Skupštine nego grupe koje se ne nalaze u tabeli

Napomena br. 2: **Žutom bojom** označene su slabe korelacije (V između 0,07 i 0,12), **zelenom bojom** su označene osrednje korelacije (V između 0,12 i 0,2), **plavom bojom** označene su jake korelacije (V između 0,20 i 0,48)

Izbori

Nešto više od polovine građana (55%) ističe da bi sigurno izašlo da glasa na izborima da se oni održavaju te nedelje, dok bi 12% verovatno glasalo. Uz to, 22% građana sigurno ne bi glasalo. Namera za glasanjem značajno se razlikuje u odnosu na neke socio-demografske karakteristike, pa tako najveću nameru da glasaju pokazuju građani stariji od 65 godina, oni koji žive u ruralnim mestima, kao i građani kojima su bliske partije u vlasti.

Kao najčešći motiv za izlazak na izbore, građani navode osećanje dužnosti (44%), zatim želju da utiču na politiku koja će se sprovoditi u Srbiji (32%), dok je najređi razlog davanje podrške partiji koja im je bliska i njenom lideru (16%). Najstariji građani (65+) znatno češće nego mlađi glasaju na izborima kako bi dali podršku partiji koja im je bliska i lideru te stranke. Građani sa najnižim obrazovanjem takođe češće navode ovaj razlog kao glavni motiv izlaska na izbore nego građani koji su završili makar srednju školu. S druge strane, oni koji imaju više ili visoko obrazovanje su u znatno većoj meri navodili da im je glavni motiv da svojim glasom utiču na politiku koja će se sprovoditi u Srbiji. Oni koji žive u gradskim naseljima su češće nego građani iz ruralnih krajeva navodili da pre svega glasaju jer žele da utiču na politiku koja će se sprovoditi u Srbiji, a u manjoj meri nego oni koji žive u ruralnim sredinama su navodili da glasaju jer žele da daju podršku bliskoj partiji i njenom lideru. Građani kojima su bliže partije u vlasti u značajno većoj meri nego ostali navode da glasaju kako bi pružili podršku partiji i lideru, dok građani kojima su bliže stranke u opoziciji u najvećoj meri glasaju kako bi uticali na politiku koja će se sprovoditi u Srbiji. Građani kojima nisu bliske ni partije u vlasti ni stranke u opoziciji u većoj meri nego ostali glasaju jer osećaju da je to njihova građanska dužnost.

Tabela 7.

Motiv za glasanjem na izborima u odnosu na socio-demografske karakteristike

	Uzrast	Obrazovanje	Tip naselja	Politička inklinacija
Građanska dužnost		OŠ i SŠ		neopredeljeni
Uticanje na politiku		VO	gradsko	opozicija
Podrška partiji i lideru	65+	OŠ	ruralno	vlast

Napomena br. 1: Prikazane su grupe koje su znatno češće isticale navedeni motiv za izlazak na izbore

Napomena br. 2: **Žutom bojom** označene su slabe korelacije (V između 0,07 i 0,12), **zelenom bojom** su označene osrednje korelacije (V između 0,12 i 0,2), **plavom bojom** označene su jake korelacije (V između 0,20 i 0,48)

Kao najčešći razlog za neizlazak na izbore, građani navode da nemaju poverenja u to da će bilo koja stranka ispuniti predizborna obećanja (27%). Između 12 i 16% građana navelo je različite razloge, na primer jer misle da njihov glas neće ništa promeniti, jer ne postoji politička opcija s kojom se slažu, zato što izborni uslovi nisu jednaki za sve učesnike ili zbog toga što ih politika uopšte ne interesuje. Najmlađi ispitanici (18-34) su u znatno većoj meri nego stariji navodili da ne izlaze na izbore jer ih politika uopšte ne interesuje. Oni koji imaju između 35 i 64 godine značajno češće ističu da ne glasaju jer ne postoji politička opcija s kojom se slažu, dok najstariji (65+) u znatno većoj meri nego mlađi ističu da iz nekih drugih razloga ne izlaze na izbore. Oni koji imaju makar završenu srednju školu u znatno većoj meri navode da ne izlaze na izbore jer nemaju poverenje da će bilo koja stranka da ispuni obećanja. S druge strane, građani koji su završili najviše osnovnu školu znatno češće navode da ne bi glasali jer ih politika ne interesuje ili iz nekog drugog razloga koji nije ponuđen. Takođe, najobrazovaniji u značajno većoj meri nego manje obrazovani kao glavni razlog za neglasanje ističu to što ne postoji politička opcija s kojom se slažu. Dve trećine građana (64%) kojima su bliže partije u opoziciji ističu da je glavni razlog što ne bi glasali to što izborni uslovi nisu jednaki za sve učesnike. Oni kojima su bliže stranke u vlasti, s druge strane, u znatno većoj meri ističu da ne bi glasali jer misle da njihov glas neće ništa promeniti ili iz nekog drugog razloga koji nije naveden. Neopredeljeni u najvećoj meri ne bi glasali jer nemaju poverenje da će bilo koja stranka ispuniti obećanja ili zato što ne postoji politička opcija s kojom se slažu.

Tabela 8.

Razlog za neglasanje na izborima u odnosu na socio-demografske karakteristike

	Uzrast	Obrazovanje	Politička inklinacija
Nepoverenje da će stranke ispuniti obećanja		SŠ i VO	neopredeljeni
Politika ih ne interesuje	18-34	OŠ	
Nejednakost izbornih uslova			opozicija
Njihov glas neće ništa promeniti			vlast
Ne postoji stranka s kojom se slažu	35-64	VO	neopredeljeni
Nešto drugo	65+	OŠ	vlast

Napomena br. 1: Prikazane su grupe koje su znatno češće isticale navedeni razlog za neizlazak na izbore

Napomena br. 2: **Zelenom bojom** su označene osrednje korelacije (V između 0,12 i 0,2), **plavom bojom** označene su jake korelacije (V između 0,20 i 0,48)

Mediji

Kako bi se informisali o političkim i društvenim temama, najveći broj građana koristi televiziju i radio (65%), zatim internet portale (48%), društvene mreže (43%) ili se informišu putem razgovora sa porodicom i prijateljima (42%). Uz to, četvrtina građana se informiše čitajući novine (26%).

Konkretno, četvrtina građana se informiše preko Radio televizije Srbije, 15% na kanalu Pink, 11% na Prvoj srpskoj televiziji, a 10% na N1 televiziji. Internet portali koji najviše služe građanima za informisanje su Blic (6%), N1 (5%) i Kurir (3%), dok su među dnevnim novinama najzastupljeniji Blic, Večernje novosti i Informer, koje čita po 5% građana Srbije.

Skoro polovina građana misli da su mediji u Srbiji pod značajnim političkim pritiskom (46%), četvrtina smatra da postoje povremeni pritisci na medije, ali da sloboda medija nije ugrožena (26%), dok samo 21% građana veruje da su mediji u Srbiji slobodni i nezavisni od političkih uticaja. Da su mediji pod značajnim medijskim pritiskom u većoj meri misle muškarci, građani koji imaju manje od 65 godina, oni koji imaju završenu višu školu ili fakultet, kao i građani kojima su bliže partije u opoziciji – među kojima je čak 86% onih koji to misle.

Tabela 9.

Ocena slobode medija u odnosu na socio-demografske karakteristike

	Pol	Uzrast	Obrazovanje	Politička inklinacija
Sloboda medija	Ž	65+	OŠ	vlast

Napomena br. 1: Prikazane su one grupe koje znatno pozitivnije ocenjuju slobodu medija

Napomena br. 2: **Žutom bojom** označene su slabe korelacije (V između 0,07 i 0,12), **plavom bojom** označene su jake korelacije (V između 0,20 i 0,48)

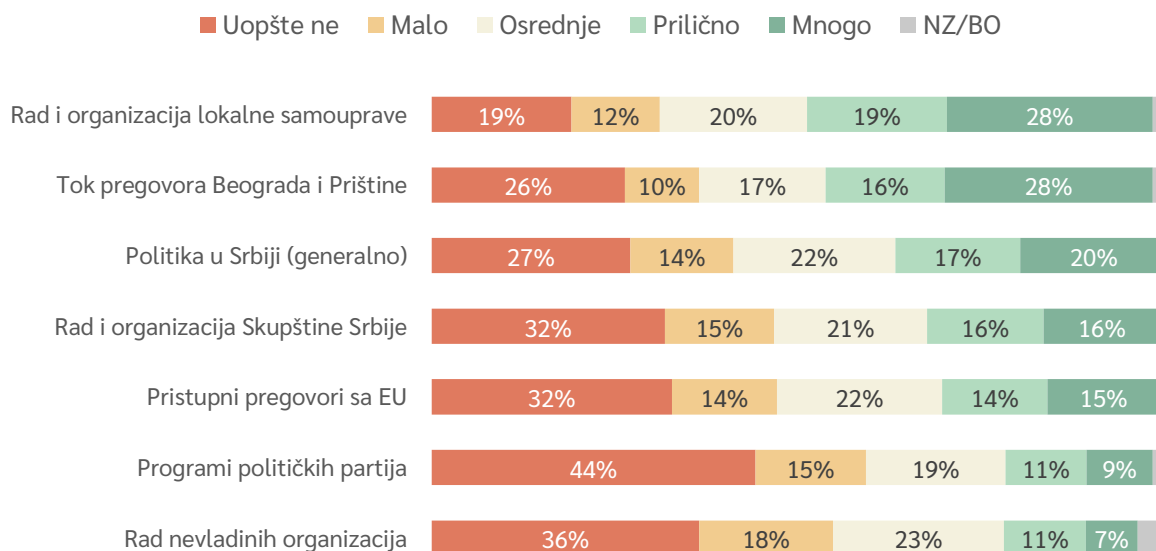
Rezultati istraživanja

1. Zainteresovanost za političke teme

Četvrtina građana Republike Srbije uopšte nije zainteresovana za politiku u svojoj zemlji (27%). Oko 36% građana je samo malo ili osrednje zainteresovano, a otprilike isti broj građana je prilično ili mnogo zainteresovan (37%).

Kada su u pitanju specifične teme, građane Srbije najviše interesuje rad i organizacija lokalne samouprave. Skoro polovina građana (47%) je prilično ili mnogo zainteresovana za to kako se upravlja mestom u kojem žive. Još jedna tema za koju je veći broj građana zainteresovan je tok pregovora Beograda i Prištine. Oko 44% građana je prilično ili mnogo zainteresovano za ovu temu. Broj ljudi koji je istakao zainteresovanost za ostale teme je znatno niži, pri čemu je najmanje interesovanje za rad nevladinih organizacija i interesovanje za programe političkih partija, za koje je samo petina građana prilično ili mnogo zainteresovana. Čak 44% građana je istaklo da ih uopšte ne interesuju programi političkih partija, dok je 15% reklo da ih malo interesuje ova tema. Nešto više od polovine građana (54%) je ili malo ili uopšte nije zainteresovano za rad nevladinih organizacija. Trećina građana je takođe potpuno nezainteresovana za rad i organizaciju Skupštine Srbije (32%), kao i za EU integracije (32%).

Koliko Vas interesuju sledeće teme?

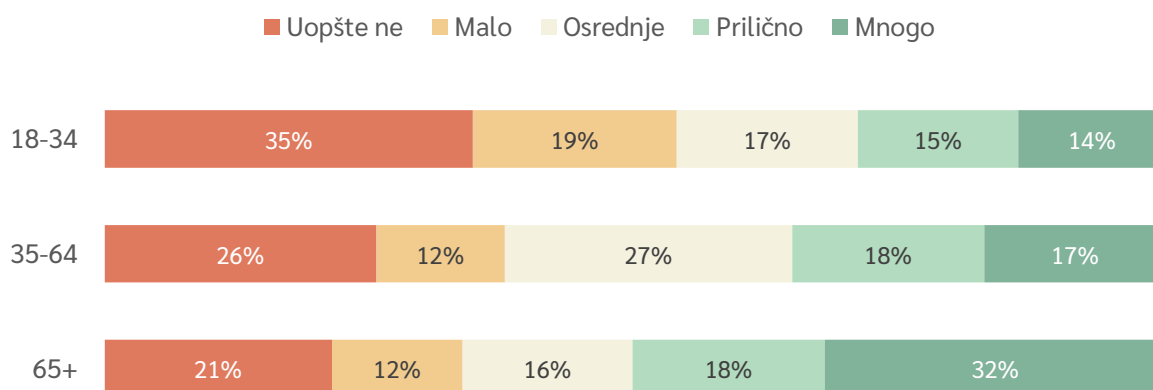
Grafikon 1. Zainteresovanost za političke teme

Interesovanje za politiku u Srbiji

Interesovanje za politiku se značajno razlikuje u odnosu na uzrast ($V = ,163, p < ,001$), obrazovanje ($V = ,110, p < ,01$), tip naselja ($V = ,116, p < ,01$), kao i u odnosu na političku inklinaciju građana ($V = ,217, p < ,001$). Razlike ne postoje u odnosu na pol i region u kojem žive građani.

Najstariji građani mnogo su više zainteresovani za politiku u Srbiji nego sredovečni i najmlađi građani. Interesovanje sredovečnih ispitanika (35-64 god) za ovu temu je ujedno manje od interesovanja najstarijih (više od 65 god), ali i značajno više u odnosu na najmlađe građane (18-34 god). Posebno je velika razlika u zainteresovanosti najstarije i najmlađe grupe građana. Konkretnije, 50% građana iz najstarije grupe ističe da ih politika prilično ili mnogo interesuje, dok je takav odgovor navelo samo 29% najmlađih. Takođe, 21% najstarijih građana uopšte ne interesuje ova tema, dok isto navodi čak trećina najmlađih građana (35%). Iz grupe sredovečnih građana, 35% njih se prilično ili mnogo interesuje za politiku u svojoj zemlji, a 26% se uopšte ne interesuje.

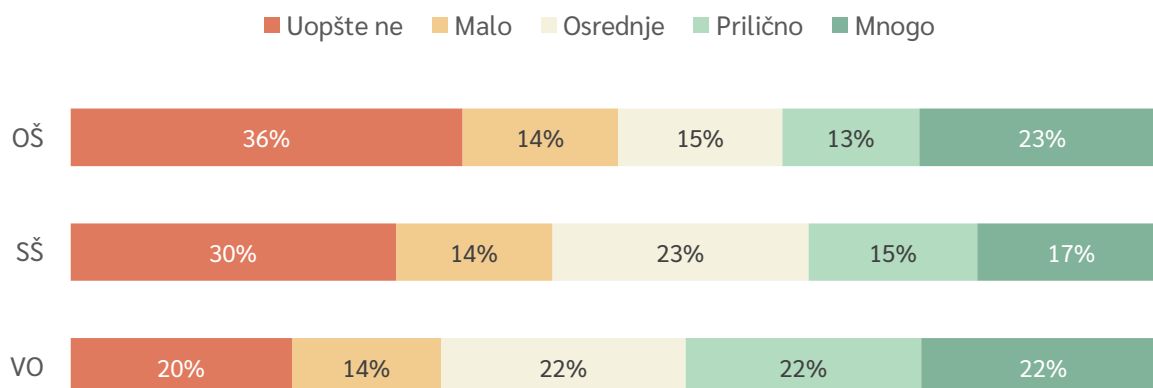
Koliko vas interesuje politika u Srbiji?
- ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 2. Zainteresovanost za politiku u odnosu na uzrast

Građani koji imaju više ili visoko obrazovanje su zainteresovaniji za politiku u Srbiji nego građani koji imaju završenu osnovnu ili srednju školu. Iz grupe najobrazovanijih, 44% građana je prilično ili mnogo zainteresovano za politiku, što je značajno više od građana koji imaju završenu samo srednju školu (32%) ili osnovnu školu (36%). Isto tako, među građanima koji imaju više ili visoko obrazovanje, samo 20% njih je navelo da ih uopšte ne interesuje politika – značajno manje nego građani koji su nižeg obrazovnog nivoa.

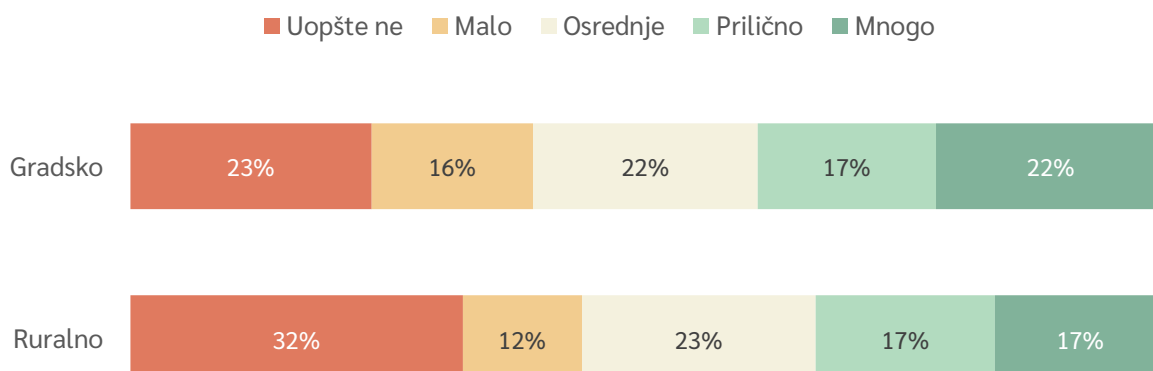
Koliko vas interesuje politika u Srbiji?
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 3. Zainteresovanost za politiku u odnosu na obrazovanje

Ispitanici iz gradskih naselja se nešto više interesuju za politiku u odnosu na ljude koji žive u ruralnim sredinama. Naime, trećina građana iz ruralnih mesta uopšte nije zainteresovana za politiku, dok isto navodi 23% građana koji žive u gradovima. Pored toga, malo je više onih koji su mnogo zainteresovani za politiku u gradskim naseljima u odnosu na ispitanike iz ruralnih naselja.

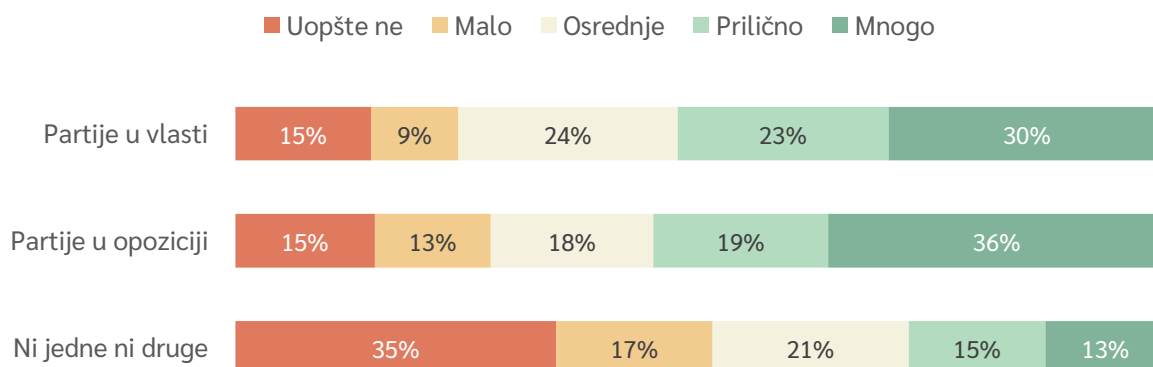
Koliko vas interesuje politika u Srbiji?
- ukrštanje sa tipom naselja -

Grafikon 4. Zainteresovanost za politiku u odnosu na tip naselja

Građani koji nisu bliski ni partijama u vlasti ni partijama u opoziciji su značajno manje zainteresovani za politiku u Srbiji nego oni kojima su bliske partije u vlasti ili opoziciji. Samo 28% neopredeljenih građana je prilično ili mnogo zainteresovano, u odnosu na nešto više od polovine onih kojima su bliske partije u vlasti ili opoziciji.

Koliko vas interesuje politika u Srbiji?
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

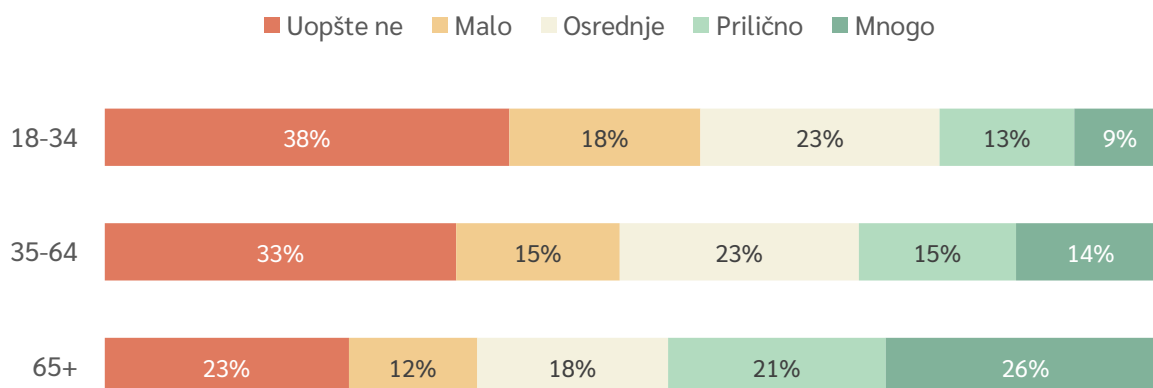
Grafikon 5. Zainteresovanost za politiku u odnosu na političku inklinaciju

Interesovanje za rad i organizaciju Narodne skupštine Republike Srbije

Interesovanje za rad i organizaciju Narodne skupštine se značajno razlikuje u odnosu na uzrast građana ($V = ,150, p < ,001$) i političku inklinaciju ($V = ,238, p < ,001$). **Građani koji imaju više od 65 godina i oni kojima su bliže partije u vlasti su znatno više zainteresovani za rad i organizaciju Skupštine** u odnosu na sredovečne i najmlađe ispitanike, kao i one kojima su bliže stranke u opoziciji ili su neopredeljeni.

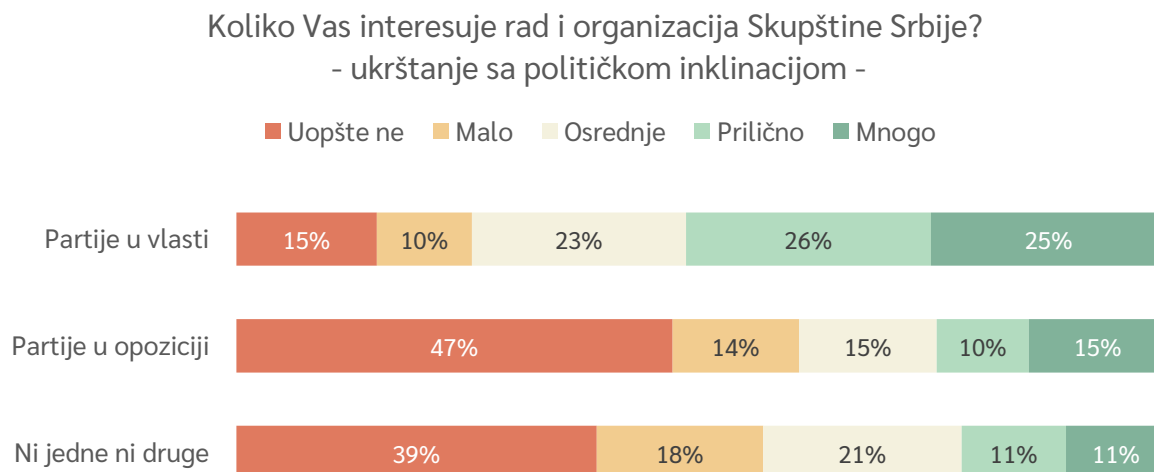
Konkretno, skoro polovina najstarijih ispitanika ističe da ih prilično ili mnogo interesuje ova tema, dok to čini 29% sredovečnih i samo 22% najmlađih. Razlika u interesovanju je najupečatljivija između najstarijih i najmlađih građana. Naime, 23% najstarijih navodi da ih uopšte ne interesuju rad i organizacija Skupštine, a to ističe čak 38% punoletnih građana koji imaju manje od 35 godina.

Koliko vas interesuje rad i organizacija Skupštine Srbije?
- ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 6. Zainteresovanost za rad i organizaciju Skupštine u odnosu na uzrast

Polovina građana kojima su bliže stranke u vlasti je prilično ili mnogo zainteresovana za rad i organizaciju Skupštine, što je značajno više od ispitanika kojima su bliže opozicione partije (25%) ili onih koji su neopredeljeni (22%). Uz to, građani kojima je bliža opozicija su nešto manje zainteresovani za Skupštinu nego neopredeljeni.

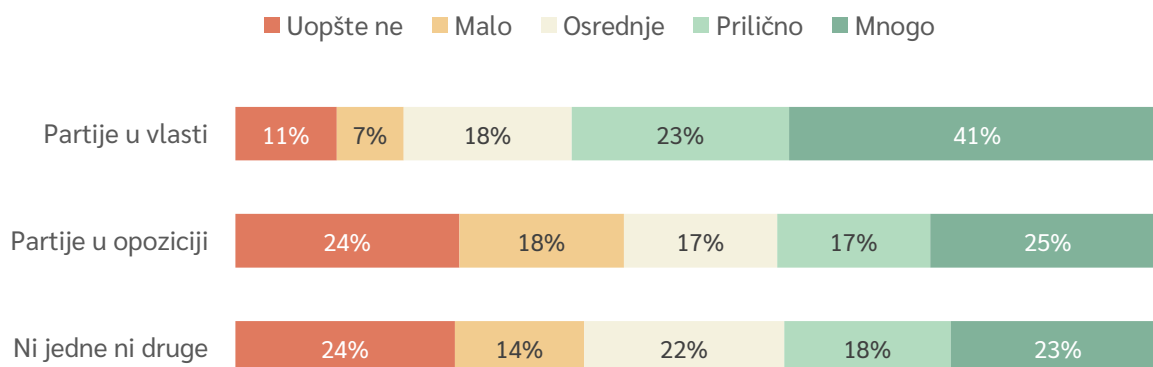

Grafikon 7. Zainteresovanost za rad i organizaciju Skupštine u odnosu na političku inklinaciju

Interesovanje za rad i organizaciju lokalne samouprave

Interesovanje za rad i organizaciju lokalne samouprave se značajno razlikuje u odnosu na političku inklinaciju građana ($V = ,168, p < ,001$). **Naime, građani kojima su bliže stranke u vlasti značajno su više zainteresovani za rad lokalne samouprave** nego oni kojima su bliže opozicione partije ili oni koji su neopredeljeni – među kojima nema razlike. Skoro dve trećine onih kojima su bliže partije u vlasti (64%) su prilično ili mnogo zainteresovani za ovu temu, u odnosu na oko 40% ostalih. Između građana koji su neopredeljeni i onih kojima su bliže partije u opoziciji nema razlike u pogledu interesovanja za rad lokalne samouprave.

Koliko Vas interesuje rad i organizacija lokalne samouprave?
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

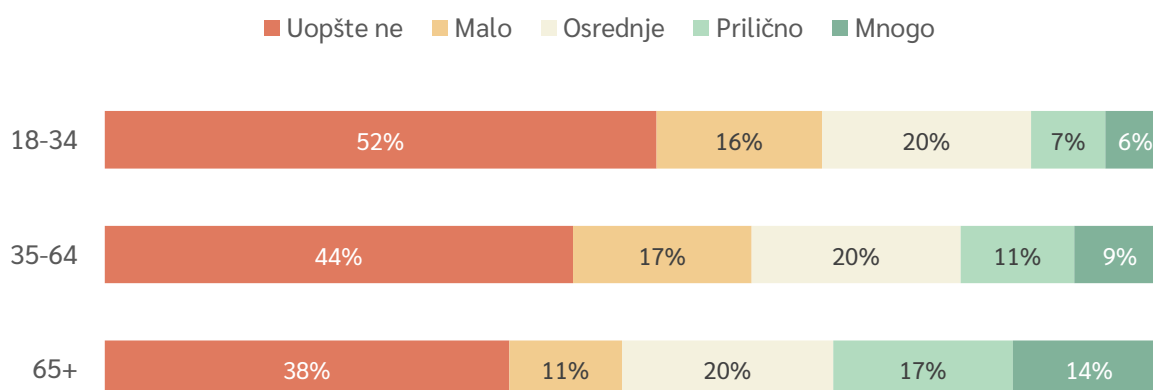
Grafikon 8. Zainteresovanost za rad i organizaciju lokalne samouprave u odnosu na političku inklinaciju

Interesovanje za programe političkih partija

Interesovanje za programe političkih partija značajno se razlikuje u odnosu na uzrast ($V = ,124, p < ,001$) i političku inklinaciju građana ($V = ,195, p < ,001$). **Najstarije građane više interesuju programi političkih partija nego sredovečne i najmlađe.**

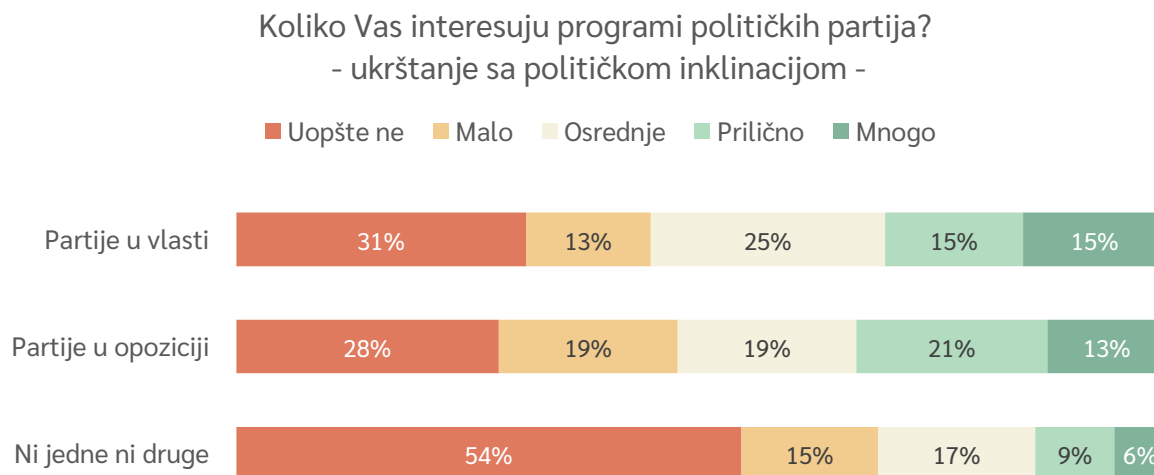
Trećinu građana koji imaju više od 65 godina prilično ili mnogo interesuju programi političkih partija, što je značajno više u odnosu na sredovečne (20%) i najmlađe (13%). Polovina najmlađih građana (52%) uopšte nije zainteresovana za ovu temu, u odnosu na 38% najstarijih i 44% sredovečnih građana.

Koliko vas interesuju programi političkih partija?
- ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 9. Zainteresovanost za programe političkih partija u odnosu na uzrast

Građani kojima su bliske partije u vlasti ili partije u opoziciji su značajno više zainteresovani za programe političkih partija nego neopredeljeni građani. Otprilike duplo više opredeljenih nego neopredeljenih građana se prilično ili mnogo interesuje za ovu temu.

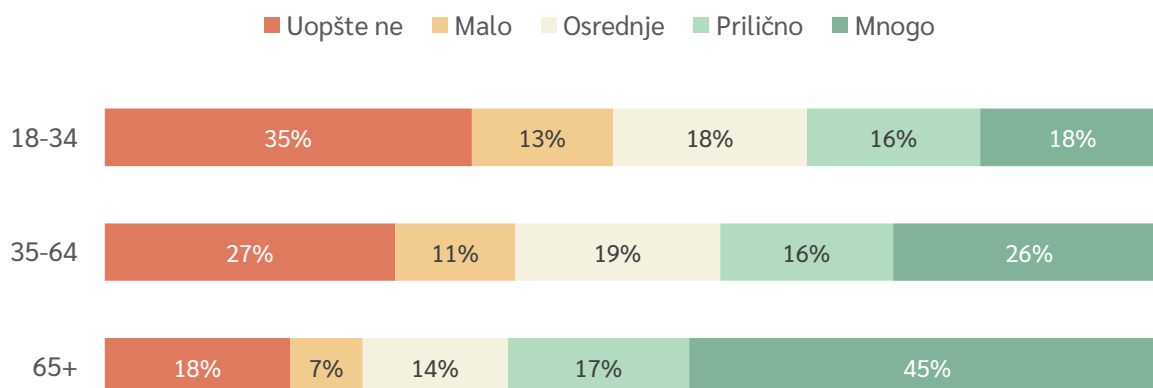
Grafikon 10. Zainteresovanost za programe političkih partija u odnosu na političku inklinaciju

Interesovanje za tok pregovora Beograda i Prištine

Postoji značajna razlika između sve tri uzrasne grupe kada je u pitanju interesovanje za tok pregovora Beograda i Prištine ($V = ,167, p < ,001$), a takođe postoje razlike u odnosu na političku inklinaciju građana ($V = ,198, p < ,001$).

Pregovori Beograda i Prištine najviše interesuju građane koji imaju više od 65 godina, dok najmanje interesuju punoletne građane koji imaju manje od 35 godina. Ova razlika je najviše izražena kada se uporede najmlađa i najstarija grupa građana. Dve trećine građana koji imaju više od 65 godina ova tema prilično ili mnogo interesuje, u poređenju sa trećinom građana iz najmlađe uzrasne grupe.

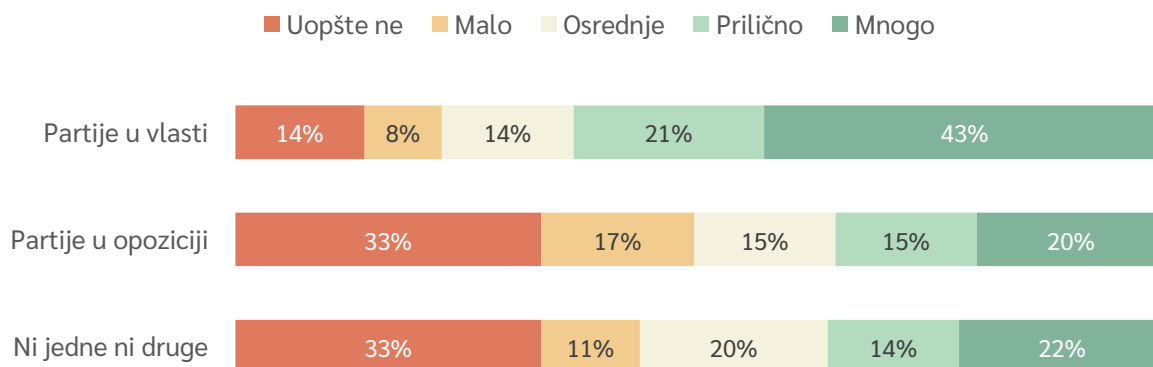
Koliko vas interesuje tok pregovora Beograda i Prištine?
- ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 11. Zainteresovanost za tok pregovora Beograda i Prištine u odnosu na uzrast

Dve trećine građana kojima su bliže stranke u vlasti je prilično ili mnogo zainteresovano za tok pregovora Beograda i Prištine (64%), u odnosu na jednu trećinu onih kojima su bliže opozicione partije (35%) i jednu trećinu neopredeljenih ispitanika (36%).

Koliko Vas interesuje tok pregovora Beograda i Prištine?
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

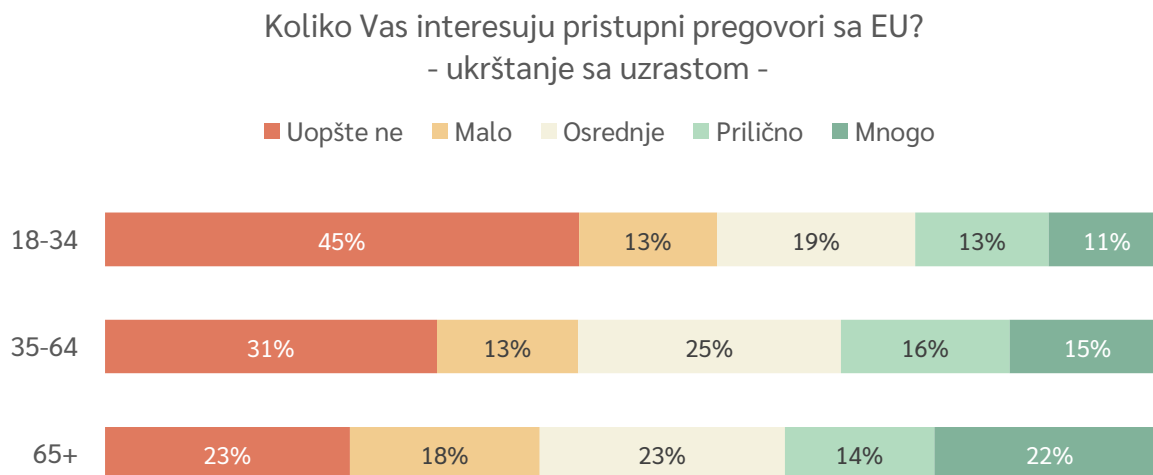

Grafikon 12. Zainteresovanost za tok pregovora Beograda i Prištine u odnosu na političku inklinaciju

Interesovanje za pristupne pregovore sa Evropskom unijom

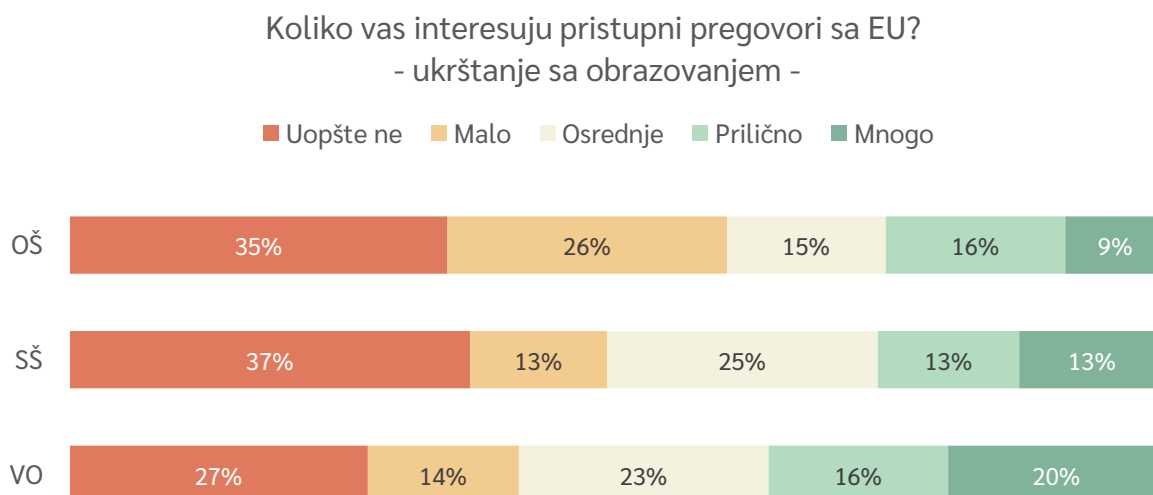
Interesovanje za pristupne pregovore sa Evropskom unijom značajno se razlikuje u odnosu na uzrast ($V = ,131, p < ,001$), obrazovanje ($V = ,126, p < ,001$), tip naselja ($V = ,108, p < ,05$), kao i političke inklinacije građana ($V = ,131, p < ,001$).

Punoletni građani ispod 35 godina značajno su manje zainteresovani za pristupne pregovore sa EU u odnosu na starije uzrasne grupe. Skoro polovina (45%) iz najmlađe uzrasne grupe uopšte nije zainteresovana, u odnosu na 31% sredovečnih i 23% najstarijih ispitanika.

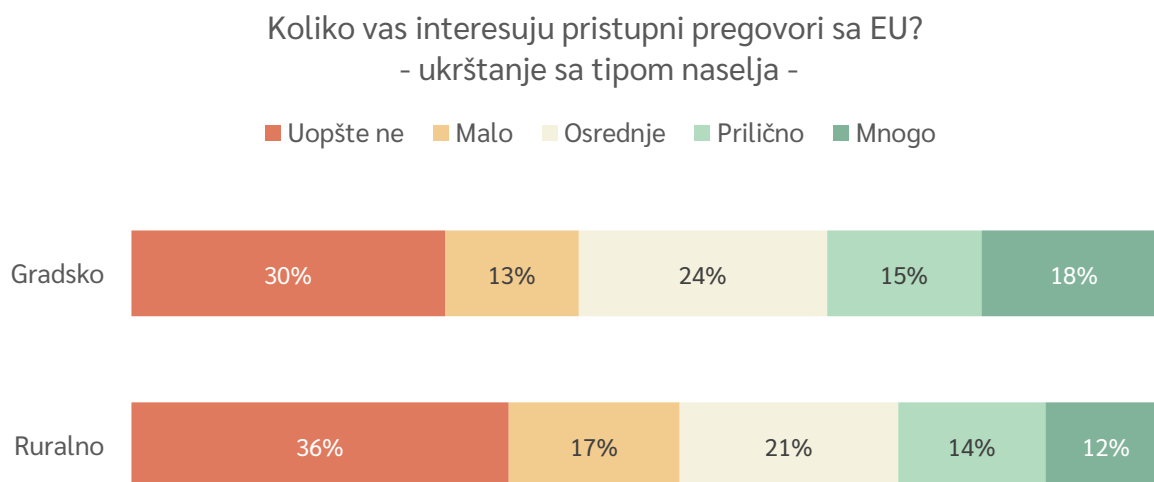
Grafikon 13. Zainteresovanost za pristupne pregovore sa EU u odnosu na uzrast

Najobrazovaniji građani su više zainteresovani za pristupne pregovore sa EU nego građani koji su završili srednju ili osnovnu školu. Čak 61% građana koji su završili najviše osnovnu školu uopšte nije ili je malo zainteresovano za ovu temu, u odnosu na 50% građana koji su završili srednju školu, odnosno 41% onih koji imaju više ili visoko obrazovanje.

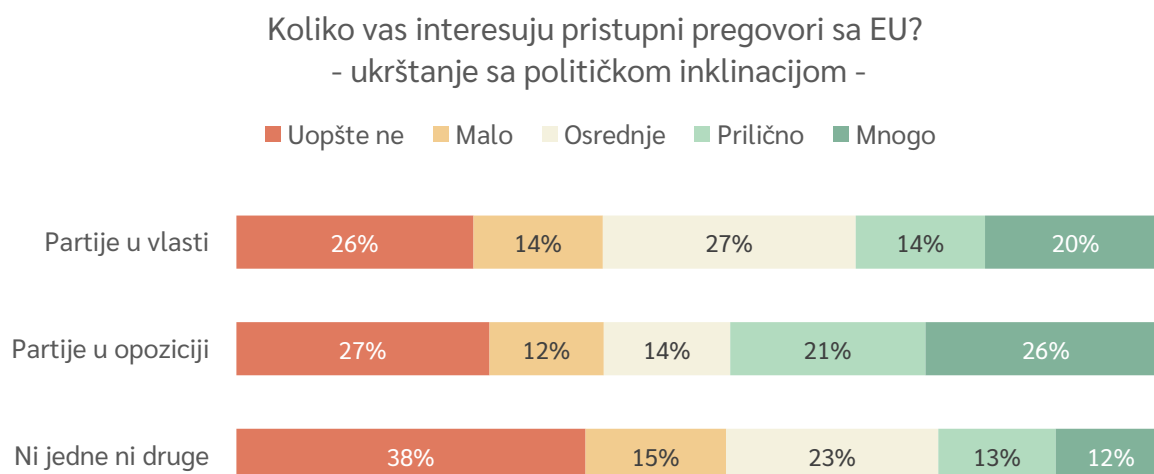
Grafikon 14. Zainteresovanost za pristupne pregovore sa EU u odnosu na obrazovanje

Građani iz gradskih područja su nešto više zainteresovani za pristupne pregovore sa EU nego građani iz ruralnih naselja. Trećina građana iz gradskih područja se prilično ili mnogo interesuje za ovu temu, u odnosu na 26% građana iz ruralnih krajeva. Takođe je nešto veći broj ljudi iz ruralnih područja koji su istakli da ih uopšte ne interesuje ova tema (36%), u odnosu na građane koji žive u gradovima (30%).

Grafikon 15. Zainteresovanost za pristupne pregovore sa EU u odnosu na tip naselja

Neopredeljeni građani, koji nisu ni za vlast ni za opoziciju, najmanje su zainteresovani za pregovore sa EU, dok su najviše zainteresovani oni kojima su bliže opozicione stranke. **Čak polovina građana kojima su bliže partije u opoziciji je prilično ili mnogo zainteresovana za pregovore sa EU, u odnosu na trećinu građana kojima su bliže partije u vlasti.**

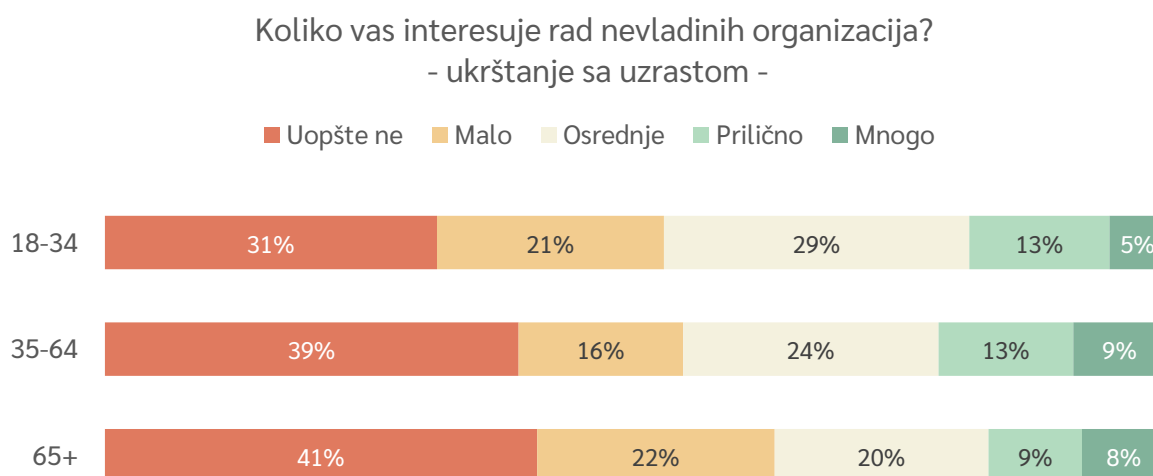

Grafikon 16. Zainteresovanost za pristupne pregovore sa EU u odnosu na političku inklinaciju

Interesovanje za rad nevladinih organizacija

Interesovanje za rad nevladinih organizacija značajno se razlikuje u odnosu na uzrast ($V = ,095, p < ,05$), obrazovanje ($V = ,104, p < ,01$) i političku inklinaciju građana ($V = ,101, p < ,05$).

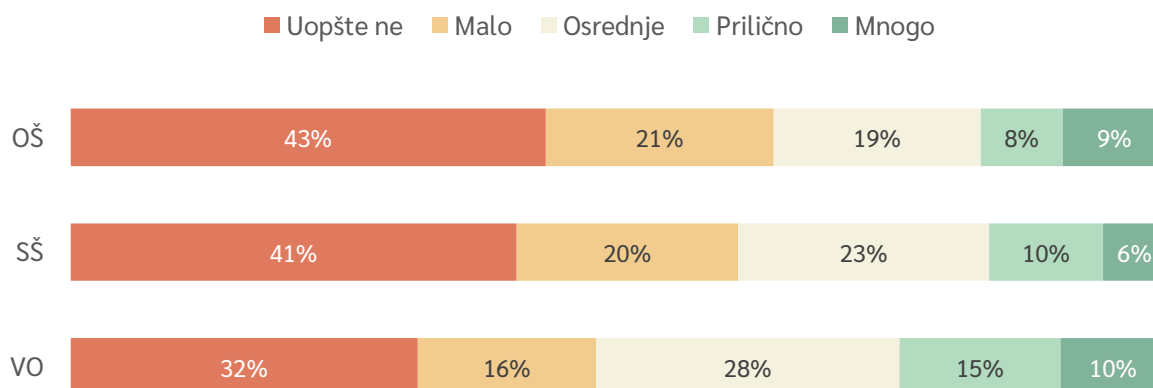
Kada je u pitanju uzrast, najmanje nezainteresovanih za rad nevladinih organizacija nalazi se među mlađim ispitanicima, a najviše onih koji uopšte nisu zainteresovani je među građanima koji imaju više od 65 godina. Sve tri uzrasne grupe, međutim, u skoro istoj meri isticale da ih ova tema interesuje prilično ili mnogo, pa bi možda najispravniji zaključak bio da između ove tri grupe ne postoji bitna razlika (iako je ona statistički značajna).

Grafikon 17. Zainteresovanost za rad nevladinih organizacija u odnosu na uzrast

Za rad nevladinih organizacija više su zainteresovani građani koji imaju više ili visoko obrazovanje. Između građana koji su završili najviše osnovnu školu i onih koji imaju završenu srednju školu nema razlike po pitanju interesovanja za rad nevladinih organizacija. Iako ove razlike postoje, treba istaći da je zainteresovanost građana za ovu temu generalno prilično niska, pa se ne može govoriti o tome da je neko od građana iz ovih grupa posebno zainteresovan za rad nevladinih organizacija.

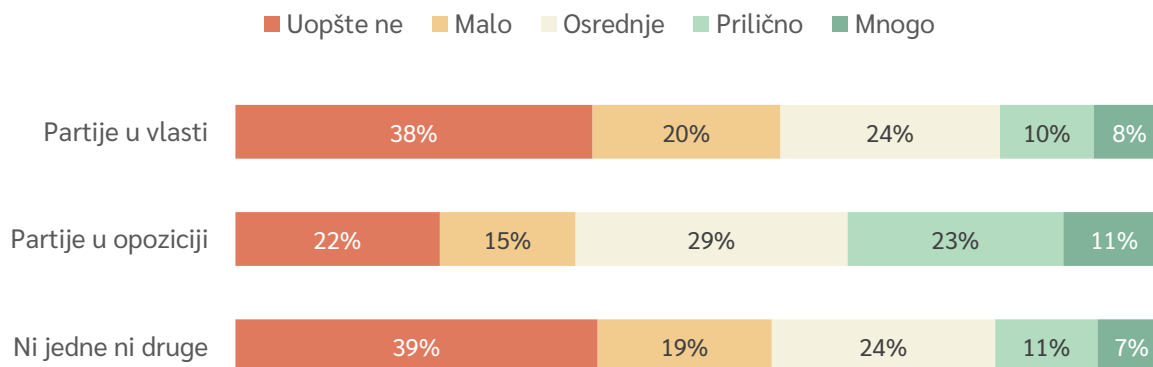
Koliko vas interesuje rad nevladinih organizacija?
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 18. Zainteresovanost za rad nevladinih organizacija u odnosu na obrazovanje

Građani kojima su bliže partije u opoziciji značajno su više zainteresovani za rad nevladinih organizacija nego oni koji su neopredeljeni i oni kojima su bliže partije u vlasti. Jedna trećina građana kojima su bliže opozicione stranke je prilično ili mnogo zainteresovana za ovu temu, u odnosu na manje od 20% ostalih.

Koliko vas interesuje rad nevladinih organizacija?
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

Grafikon 19. Zainteresovanost za rad nevladinih organizacija u odnosu na političku inklinaciju

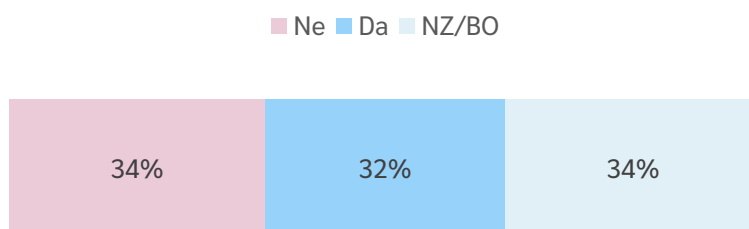
2. Učešće u demokratskim procesima

Učešće građana u demokratskim procesima ispitano je nizom pitanja u vezi sa percepcijom rešavanja problema u lokalnoj zajednici. Ispitanici su odgovarali i na pitanja o učestvovanju ili pokretanju inicijativa na lokalnu, kao i o tome na koje načine mogu lično da utiču na promene. Oni koji nisu pokrenuli ili učestvovali u inicijativama takođe su naveli razlog za to.

Rešavanje problema građana

Trećina ispitanika navodi da u njihovom mestu postoji neko ko radi na rešavanju problema građana (32%), a sličan broj je i onih koji ističu da niko ne radi na tome (34%). Trećina građana je istakla da ne zna ili nije dala odgovor na ovo pitanje.

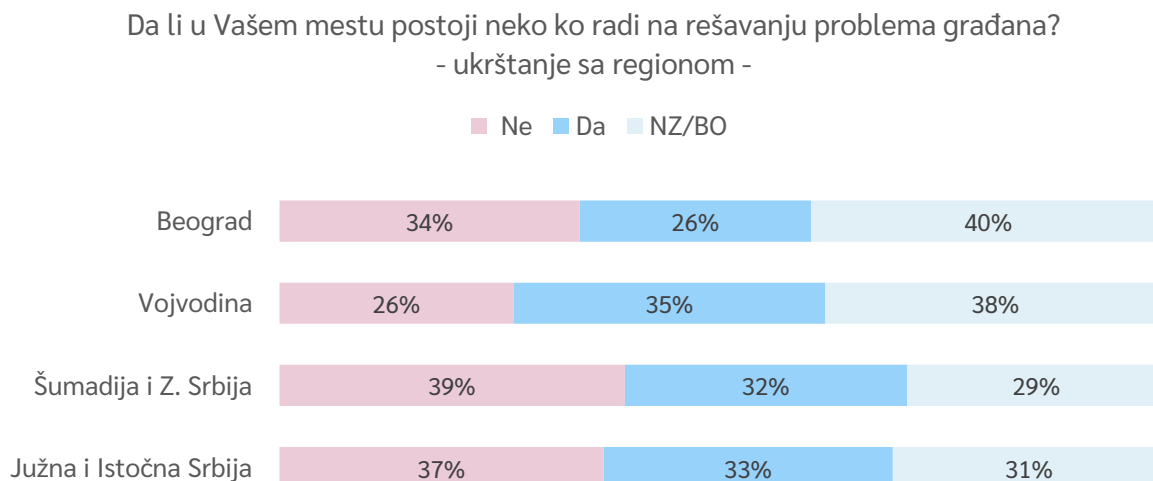
Da li u Vašem mestu postoji neko ko radi na rešavanju problema građana?

Grafikon 20. Da li postoji neko ko radi na rešavanju problema građana

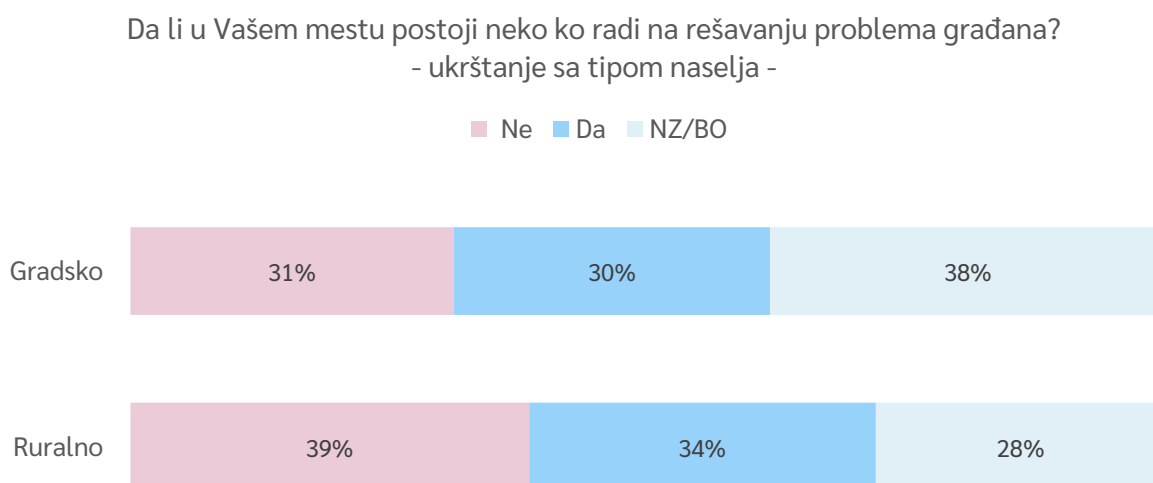
Odgovori građana na pitanje da li u njihovom mestu postoji neko ko rešava probleme građana značajno se razlikuju u odnosu na region ($V = ,092, p < ,01$) i tip naselja ($V = ,110, p < ,01$) u kom žive.

Građani koji žive u Beogradu u manjoj meri ističu da postoji neko u njihovom gradu ko rešava probleme (26%) nego građani iz ostalih delova Srbije (32-35%). Pored toga, građani van Vojvodine su u većoj meri navodili da ne postoji neko ko radi na rešavanju problema (34-39%), u odnosu na one koji žive u Vojvodini (26%).

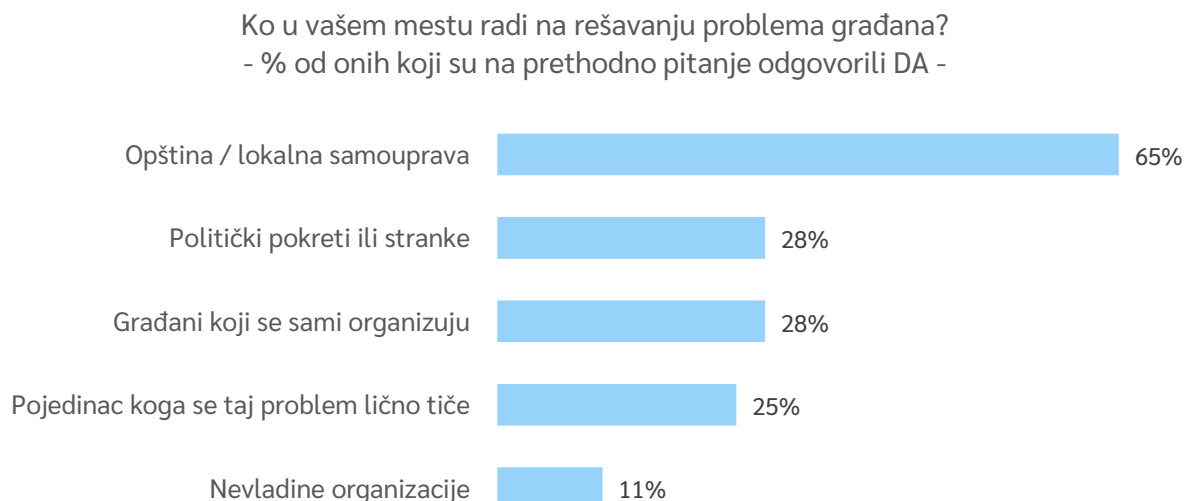
Grafikon 21. Da li postoji neko ko rešava probleme građana u odnosu na region

Odnos između onih koji kažu „da“ je sličan u urbanim i ruralnim sredinama. Razlika se pre svega ogleda u tome što su ispitanici iz ruralnih sredina u većoj meri istakli da ne postoji niko ko radi na rešavanju problema građana, dok su **ispitanici iz gradskih naselja u češće isticali da ne znaju ili nisu dali odgovor** ($V = ,110, p < ,01$).

Grafikon 22. Da li postoji neko ko rešava probleme građana u odnosu na tip naselja

Građane koji su na prethodno pitanje odgovorili „Da“, tj. koji su istakli da u njihovom mestu postoji neko ko rešava probleme, pitali smo ko je to u njihovom mestu. **Najveći broj njih ističe da je to opština, tj. lokalna samouprava (65%), a najmanji broj da na tome rade nevladine organizacije (11%).** Oko četvrtine građana navelo je da su to politički pokreti ili građani koji se sami organizuju ili pojedinac koga se taj problem lično tiče.

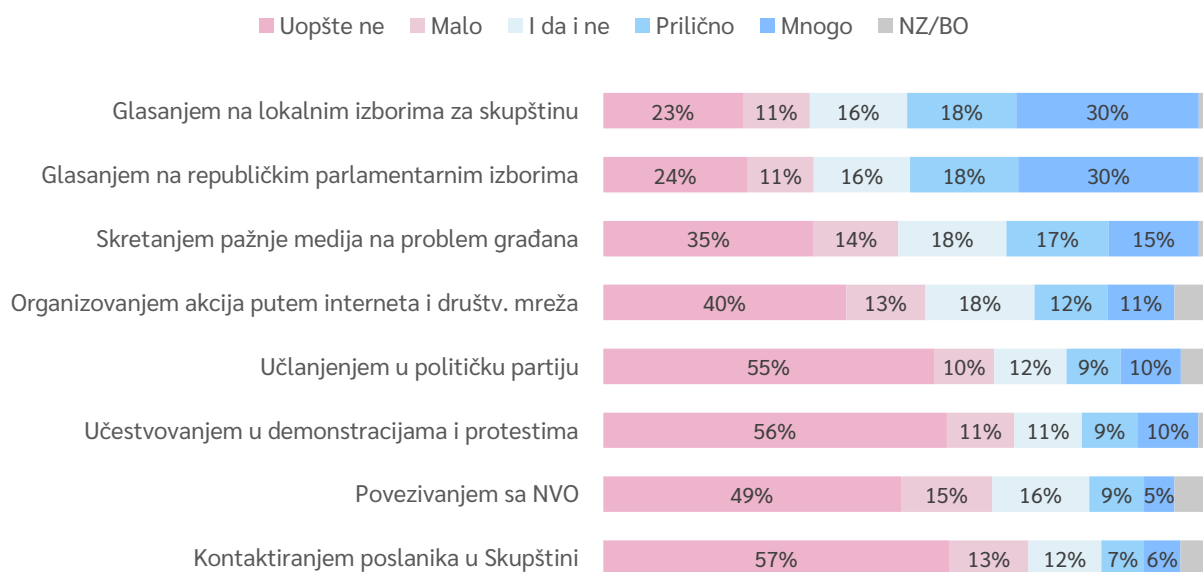

Grafikon 23. Ko radi na rešavanju problema građana

Mogućnost uticanja na promene

Pitali smo građane u kojoj meri misle da mogu da utiču na promene određenim aktivnostima. **Najveći broj građana, skoro polovina (48%), smatra da prilično ili mnogo može da utiče glasanjem na republičkim ili lokalnim izborima.** Oko trećina građana smatra da može prilično ili mnogo da utiče skretanjem pažnje medija na problem građana (32%). Kada su u pitanju ostali načini uticanja na promene, građani su mnogo više skeptični. Na primer, više od polovine građana misli da uopšte ne može da utiče na promene kontaktiranjem poslanika u Skupštini (57%), učestvovanjem u demonstracijama i protestima (56%) ili učlanjenjem u političku partiju (55%). Pored toga, **skoro polovina građana Srbije smatra da uopšte ne može da utiče na promene povezivanjem sa nevladinim organizacijama (49%).**

Koliko mislite da možete da utičete na promenu stvari sledećim aktivnostima?

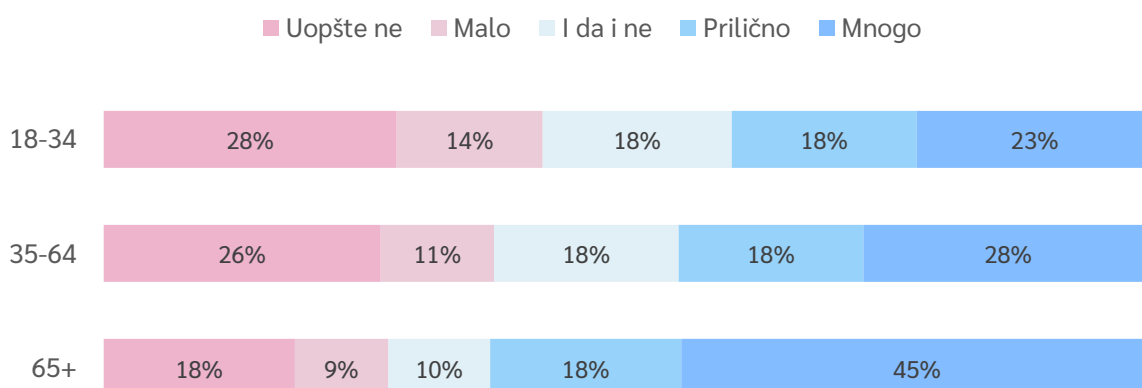
Grafikon 24. Mogućnost uticanja na promene različitim aktivnostima

Mogućnost uticanja na promene glasanjem na parlamentarnim izborima

Percepcija građana o tome koliko mogu da utiču na promene glasanjem na parlamentarnim izborima značajno se razlikuje u odnosu na to kojoj uzrasnoj kategoriji pripadaju ($V = ,139, p < ,001$), kog su obrazovnog nivoa ($V = ,114, p < ,01$) i kakva im je politička inklinacija ($V = ,241, p < ,001$).

Skoro dve trećine građana koji imaju više od 65 godina (63%) se prilično ili mnogo slaže s ovom tvrdnjom u odnosu na 41% najmlađih i 46% sredovečnih građana. Isto tako, mlađi od 65 godina u većoj meri misle da uopšte ne mogu uticati na promene glasanjem na parlamentarnim izborima nego što to misle stariji od 65 godina.

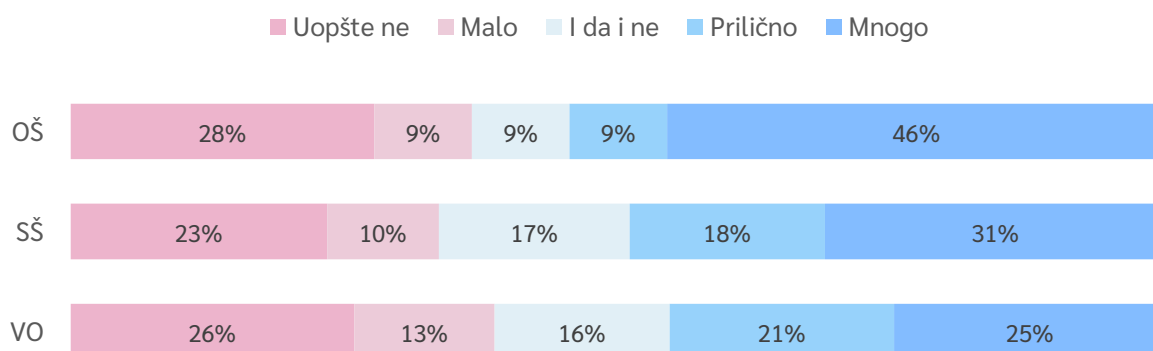
Koliko mislite da možete da utičete na promenu stvari u našoj državi tako što ćete glasati na republičkim parlamentarnim izborima?
- ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 25. Uticanje na promene glasanjem na parlamentarnim izborima u odnosu na uzrast

Skoro polovina građana Srbije sa samo osnovnom školom misli da glasanjem na parlamentarnim izborima može mnogo da utiče na promene (46%), što je značajno više nego obrazovaniji ispitanici, tj. oni sa završenom srednjom školom (31%) i oni sa završenom višom školom ili fakultetom (25%).

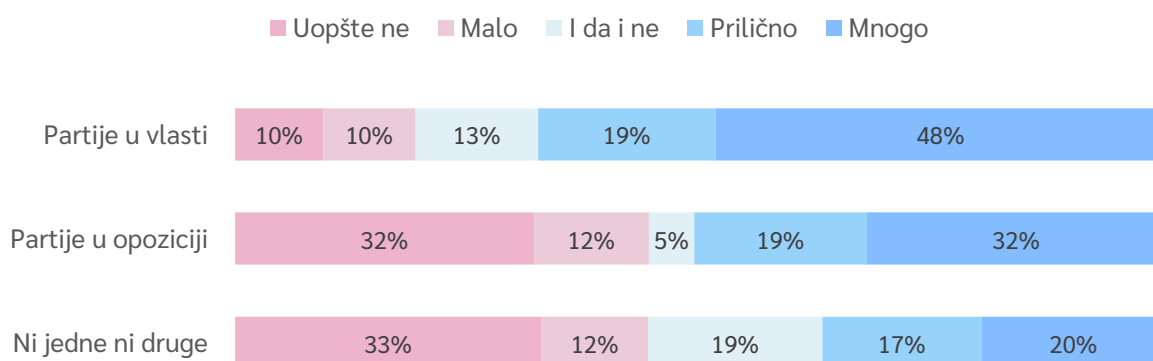
Koliko mislite da možete da utičete na promenu stvari u našoj državi tako što ćete glasati na republičkim parlamentarnim izborima?
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 26. Uticanje na promene glasanjem na parlamentarnim izborima u odnosu na obrazovanje

Da mogu da utiču na promene glasanjem na parlamentarnim izborima u najvećoj meri smatraju oni kojima su bliže partije u vlasti, dok to najmanje misle oni koji su neopredeljeni. Oko 50% onih kojima su bliže stranke u vlasti misli da mnogo može da utiče na ovaj način, dok to misli trećina građana kojima su bliže opozicione partije (32%), odnosno samo 20% neopredeljenih.

Koliko mislite da možete da utičete na promenu stvari u našoj državi tako što ćete glasati na republičkim parlamentarnim izborima?
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

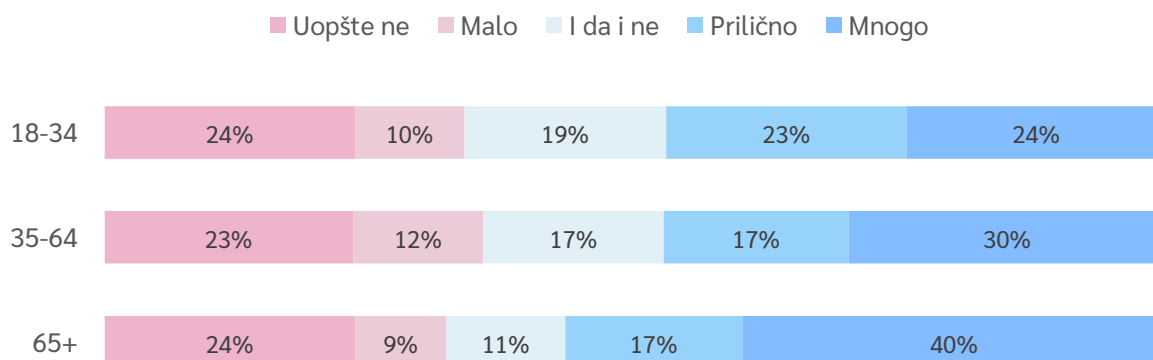

Grafikon 27. Uticanje na promene glasanjem na parlamentarnim izborima u odnosu na pol. inklinaciju

Mogućnost uticanja na promene glasanjem na lokalnim izborima

Percepcija građana o tome koliko mogu da utiču na promene glasanjem na lokalnim izborima značajno se razlikuje u odnosu na uzrasnu kategoriju kojoj pripadaju ($V = ,100, p < ,05$), kao i u odnosu na tip naselja ($V = ,104, p < ,05$) i političke inklinacije ($V = ,220, p < ,001$). **Najstariji građani u većoj meri ističu da mogu da utiču na promene glasanjem na lokalnim izborima.** Oko 57% građana koji imaju više od 65 godina ističe da je moguće prilično ili mnogo promeniti stvari na ovaj način, dok je manje od polovine sredovečnih i najmlađih koji to isto misle (47%). Ova razlika se najviše ogleda u tome što čak 40% najstarijih misli da može mnogo da utiče na promene na ovaj način, u odnosu na 30% sredovečnih i samo 24% najmlađih ispitanika.

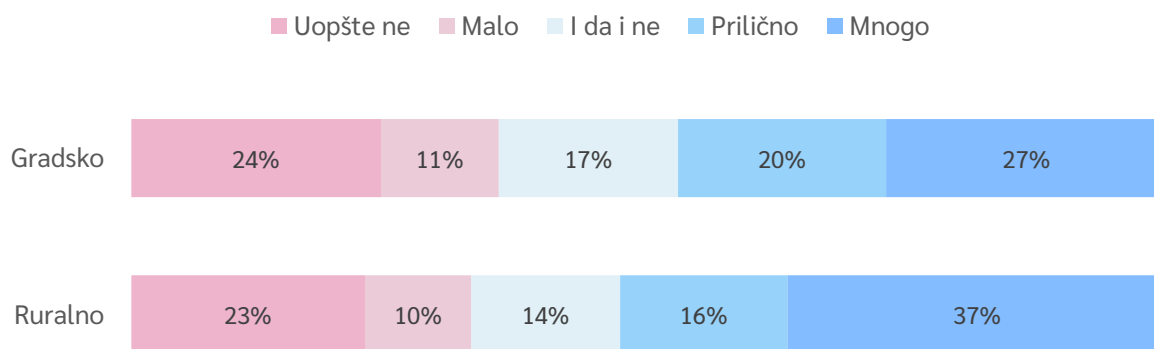
Koliko mislite da možete da utičete na promenu stvari u našoj državi tako što ćete glasati na lokalnim izborima za skupštinu vašeg mesta?
- ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 28. Uticanje na promene glasanjem na lokalnim izborima u odnosu na uzrast

Nešto veći broj građana u ruralnim naseljima smatra da je moguće mnogo uticati na promene glasanjem na lokalnim izborima (37%) nego što to misle ispitanici u gradskim naseljima (27%). U isto vreme, ljudi iz gradova su nešto češće govorili da se prilično slažu s ovom tvrdnjom nego oni koji žive u ruralnim krajevima.

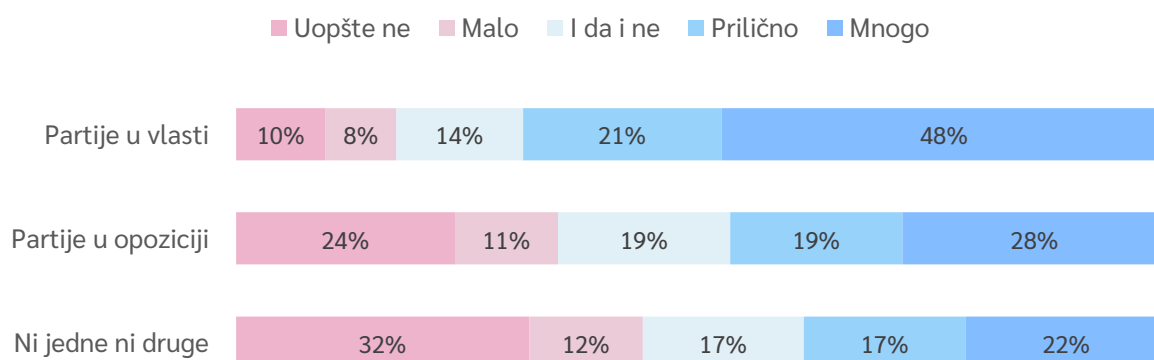
Koliko mislite da možete da utičete na promenu stvari u našoj državi tako što ćete glasati na lokalnim izborima za skupštinu vašeg mesta?
- ukrštanje sa tipom naselja -

Grafikon 29. Uticanje na promene glasanjem na lokalnim izborima u odnosu na tip naselja

Građani kojima su bliže partije u vlasti značajno više misle da mogu da utiču na promene glasanjem na lokalnim izborima u odnosu na one kojima su bliže stranke u opoziciji i one koji su neopredeljeni.

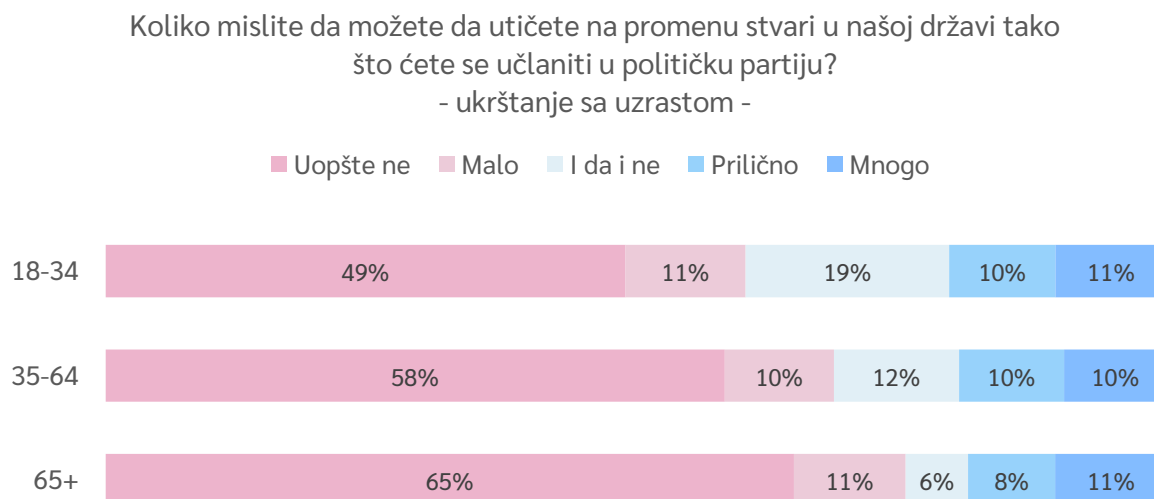
Koliko mislite da možete da utičete na promenu stvari u našoj državi tako što ćete glasati na lokalnim izborima za skupštinu vašeg mesta?
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

Grafikon 30. Uticanje na promene glasanjem na lokalnim izborima u odnosu na političku inklinaciju

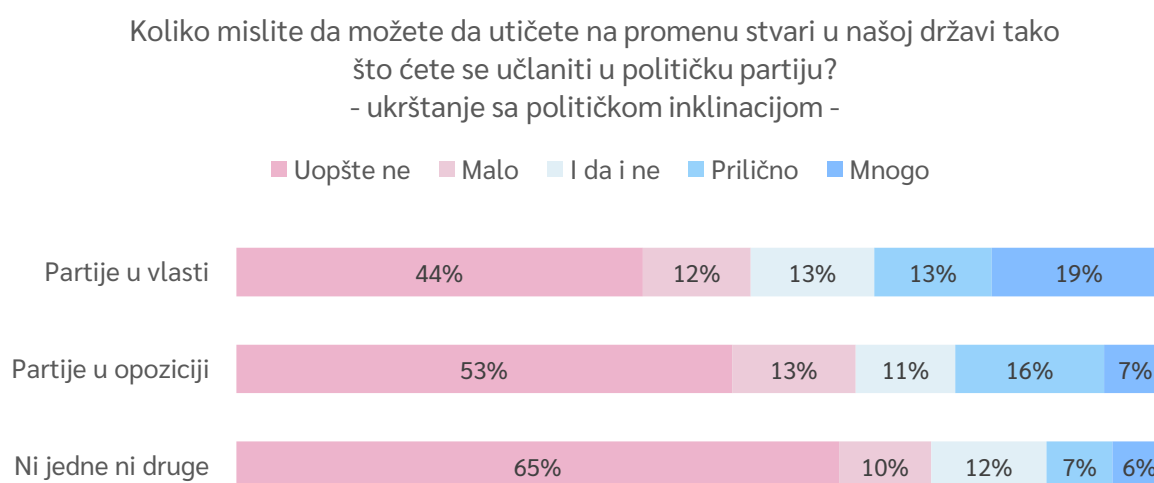
Mogućnost uticanja na promene učlanjenjem u političku partiju

Koliko građani misle da mogu da utiču na promene učlanjenjem u političku partiju se značajno razlikuje u odnosu na to kojoj uzrasnoj kategoriji pripadaju ($V = ,108$, $p < ,01$) i kakva im je politička inklinacija ($V = ,179$, $p < ,001$). **Čak 65% najstarijih građana misli da uopšte ne može da utiče na promene u državi učlanjenjem u političku partiju**, što je značajno više u odnosu na sredovečne (58%) i najmlađe građane (49%). S druge strane, **najmlađi građani su u većoj meri davali odgovor „i da i ne“** nego starije uzrasne grupe.

Grafikon 31. Uticanje na promene učlanjenjem u političku partiju u odnosu na uzrast

Građani kojima su bliže partije u vlasti u većoj meri misle da mogu da utiču na promene učlanjenjem u političku stranku nego oni kojima su bliže partije u opoziciji, dok neopredeljeni u najmanjoj meri misle da na ovaj način mogu nešto da promene.

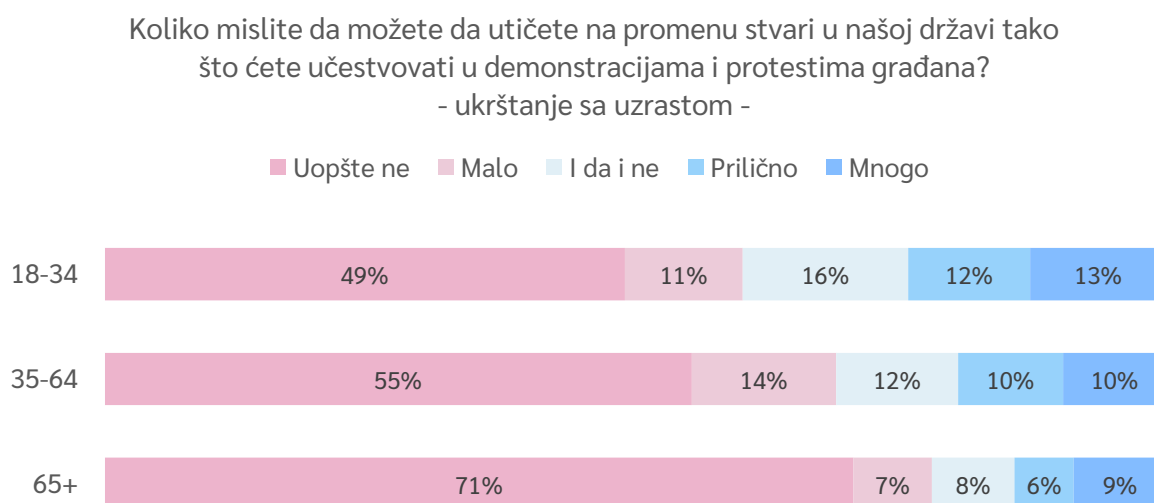

Grafikon 32. Uticanje na promene učlanjenjem u političku partiju u odnosu na političku inklinaciju

Mogućnost uticanja na promene učestvovanjem u demonstracijama i protestima

Koliko građani misle da mogu da utiču na promene učestvovanjem u demonstracijama značajno se razlikuje u odnosu na uzrasnu kategoriju ($V = ,122, p < ,001$), stepen obrazovanja ($V = ,179, p < ,001$), region u kojem žive ($V = ,084, p < ,05$) i političke inklinacije ($V = ,275, p < ,001$).

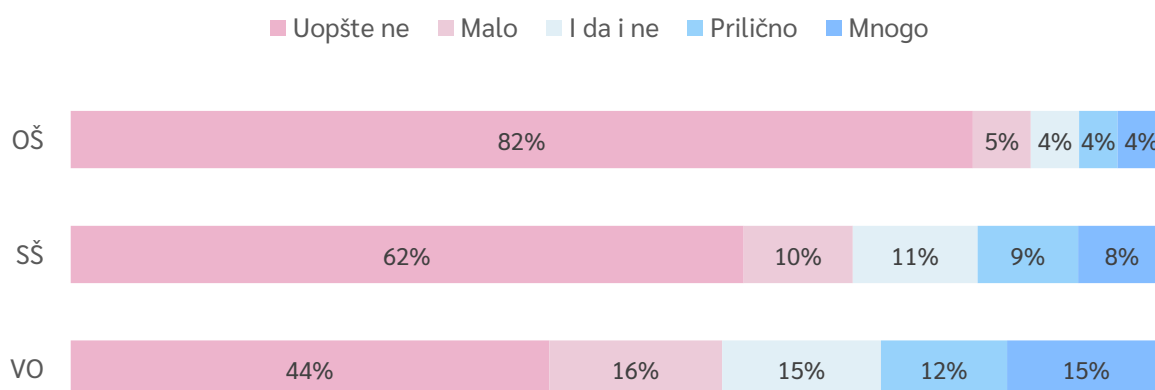
Iako, generalno gledano, mali broj građana veruje u mogućnost promena putem protesta, ipak su **ovoj ideji priklonjeniji mlađi građani**. Značajno veći broj najstarijih građana (65+) smatra da uopšte ne može da utiče na promene učestvovanjem u protestima (71%).

Grafikon 33. Uticanje na promene učestvovanjem u protestima u odnosu na uzrast

Što su građani više obrazovani, to u većoj meri misle da mogu da utiču na promene učestvovanjem u demonstracijama i protestima. Samo 8% građana koji imaju najviše završenu osnovnu školu misli da prilično ili mnogo može da utiče na promene na ovaj način, dok čak 82% njih smatra da uopšte ne može da utiče. Oni koji su završili srednju školu u nešto većoj meri misle da mogu prilično ili mnogo da utiču (17%). Građani sa višom školom ili fakultetskom diplomom još više veruju da mogu da utiču na promene učestvovanjem u demonstracijama ili protestima (27%).

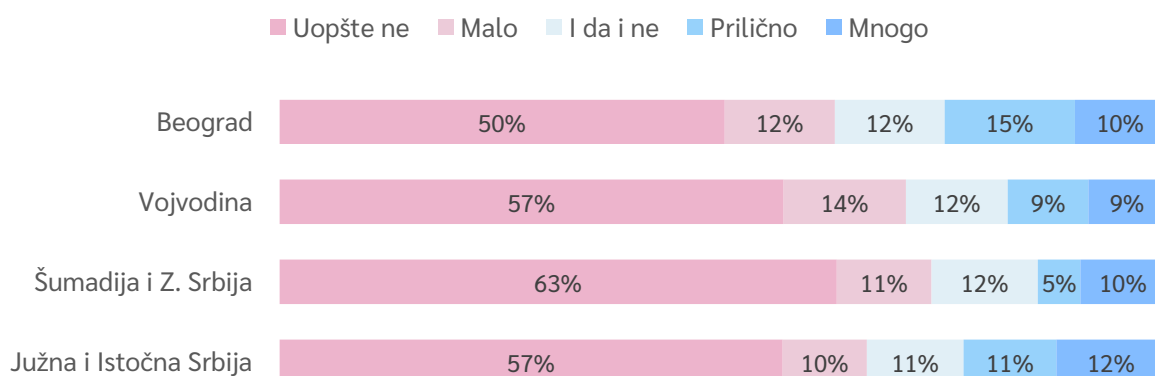
Koliko mislite da možete da utičete na promenu stvari u našoj državi tako što ćete učestvovati u demonstracijama i protestima građana?
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 34. Uticanje na promene učestvovanjem u protestima u odnosu na obrazovanje

Građani iz Šumadije i Zapadne Srbije u većoj meri ističu da uopšte ne mogu da promene stvari učestvovanjem u demonstracijama (63%) nego što to čine građani Beograda (50%). U isto vreme, **građani iz Beograda i Južne i Istočne Srbije značajno češće ističu da mogu prilično da utiču na ovaj način nego građani iz ostalih delova zemlje.**

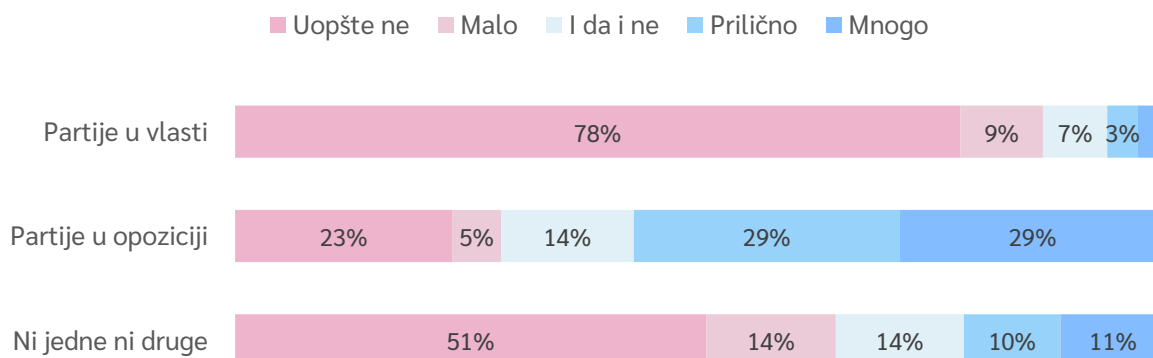
Koliko mislite da možete da utičete na promenu stvari u našoj državi tako što ćete učestvovati u demonstracijama i protestima građana?
- ukrštanje sa regionom -

Grafikon 35. Uticanje na promene učestvovanjem u protestima u odnosu na region

Čak 78% građana kojima su bliže partije u vlasti ne misli da može da menja stvari demonstracijama i protestima, dok oni građani kojima su bliže opozicione stranke u najvećoj meri misle da mogu – 58% smatra da može prilično ili mnogo da utiče na ovaj način. Neopredeljeni u najvećoj meri misle da uopšte ne mogu da utiču na promene na ovaj način, ali su praktično između prethodne dve grupe.

Koliko mislite da možete da utičete na promenu stvari u našoj državi tako što ćete učestvovati u demonstracijama i protestima građana?
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

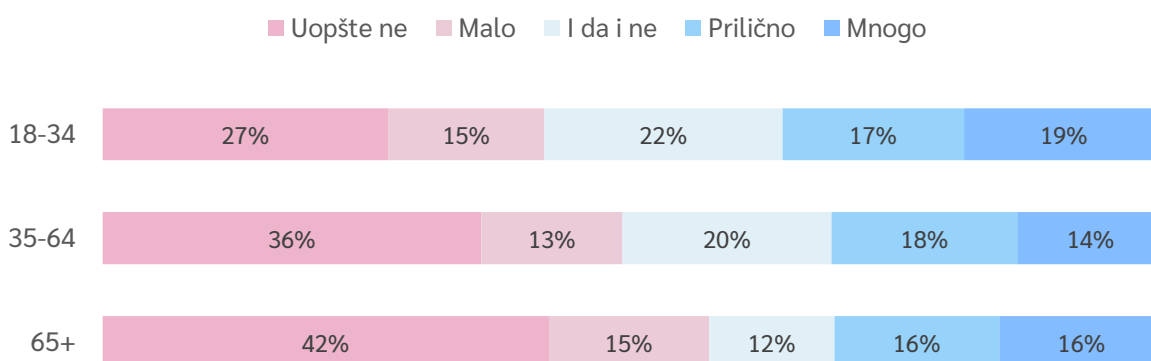
Grafikon 36. Uticanje na promene učestvovanjem u protestima u odnosu na region

Mogućnost uticanja na promene skretanjem pažnje medija

Percepcija građana o tome koliko mogu da utiču na promene skretanjem pažnje medija na probleme građana značajno se razlikuje u odnosu na uzrasnu kategoriju ($V = ,100, p < ,05$), nivo obrazovanja ($V = ,097, p < ,05$) i političke inklinacije ($V = ,097, p < ,05$).

Znatno manji broj najmlađih građana misli da uopšte ne može da utiče na promene skretanjem pažnje medija na probleme građana (27%) nego sredovečni (36%) ili najstariji građani (42%). Međutim, sve tri uzrasne grupe u podjednako meri misle da se prilično ili mnogo može uticati na ovaj način. Razlika se, stoga, ogleda u tome što su najstariji građani znatno ređe nego mlađi građani davali odgovor „i da i ne“.

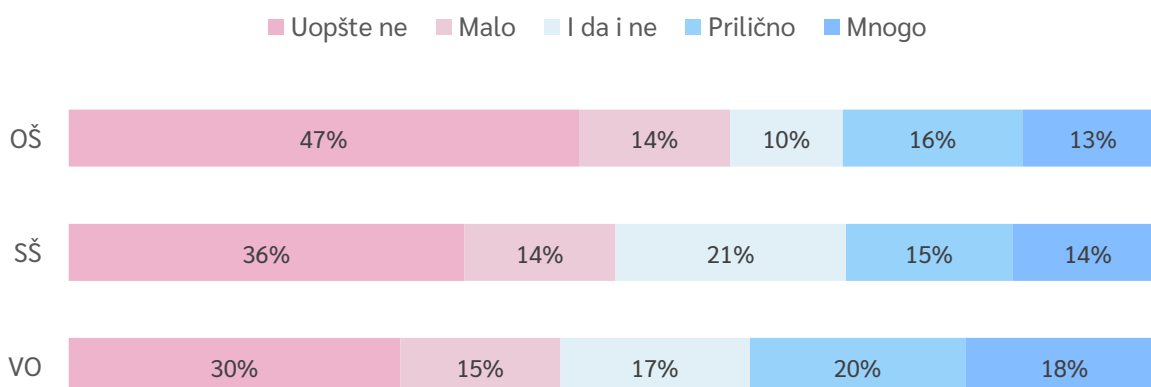
Koliko mislite da možete da utičete na promenu stvari u našoj državi tako što ćete skretati pažnju medija na problem građana?
- ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 37. Uticanje na promene skretanjem pažnje medija u odnosu na uzrast

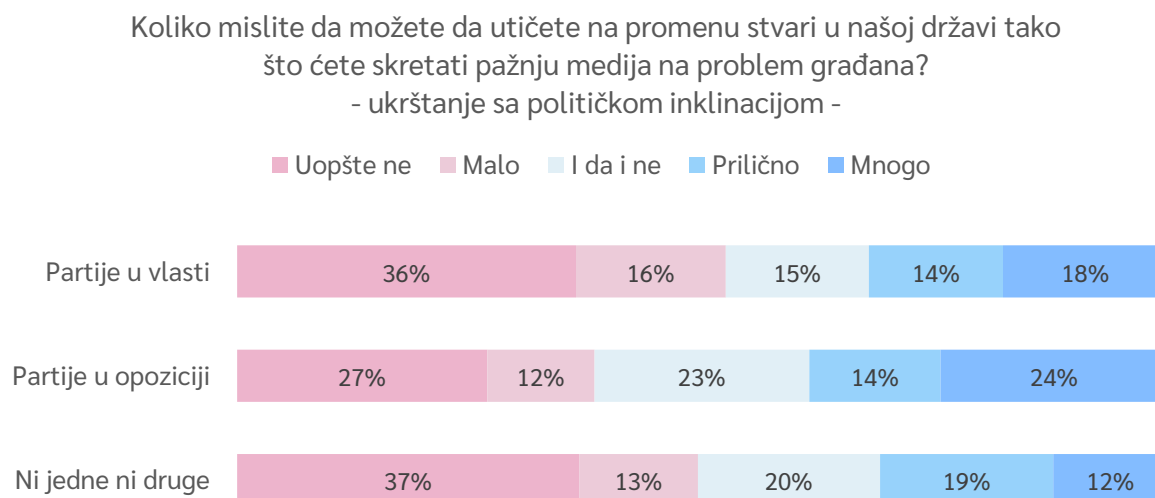
Građani sa nezavršenom ili završenom osnovnom školom su takođe znatno češće isticali da se uopšte ne slažu s time da je moguće promeniti stvari na ovaj način, u poređenju sa građanima koji su završili srednju školu, višu školu ili fakultet. **Najobrazovaniji građani su češće isticali da se skretanjem pažnje medija može prilično ili mnogo uticati na promene (38%)** nego građani sa završenom srednjom školom ili osnovnom školom (29%).

Koliko mislite da možete da utičete na promenu stvari u našoj državi tako što ćete skretati pažnju medija na problem građana?
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 38. Uticanje na promenu skretanjem pažnje medija u odnosu na obrazovanje

Građani kojima su bliže stranke u opoziciji u većoj meri misle da mogu da promene stvari skretanjem pažnje medija na problem građana nego oni kojima su bliže partije u vlasti i oni koji su neopredeljeni.

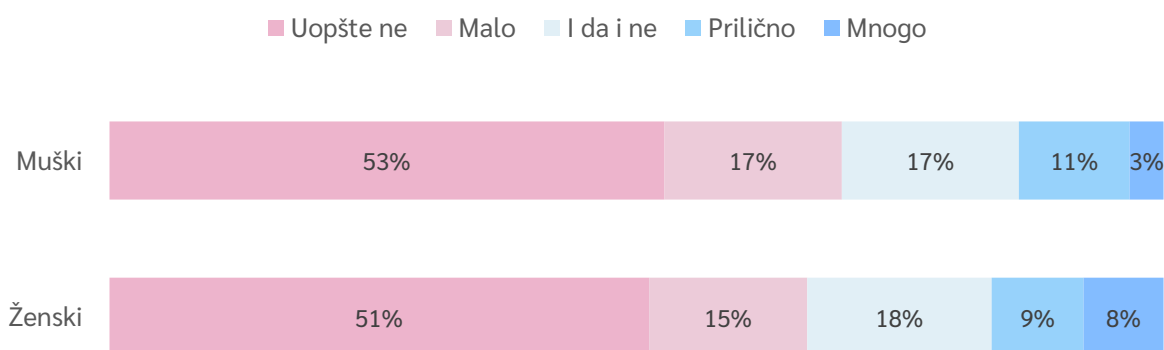
Grafikon 39. Uticanje na promene skretanjem pažnje medija u odnosu na političku inklinaciju

Mogućnost uticanja na promene povezivanjem sa nevladinim organizacijama

Koliko građani misle da mogu da utiču na promene povezivanjem sa nevladinim organizacijama (NVO) značajno se razlikuje u odnosu na pol ($V = ,104, p < ,05$), uzrast ($V = ,159, p < ,001$), obrazovni nivo ($V = ,113, p < ,01$), tip naselja ($V = ,105, p < ,05$), kao i u odnosu na njihovu političku inklinaciju ($V = ,158, p < ,001$).

Razlika među polovima se najviše ogleda u tome što su žene u nešto većoj meri isticale da se mnogo može uticati na promene povezivanjem sa NVO (8%) nego muškarci (3%). Međutim, u ovom slučaju je opravdaniji zaključak da bitne razlike nema.

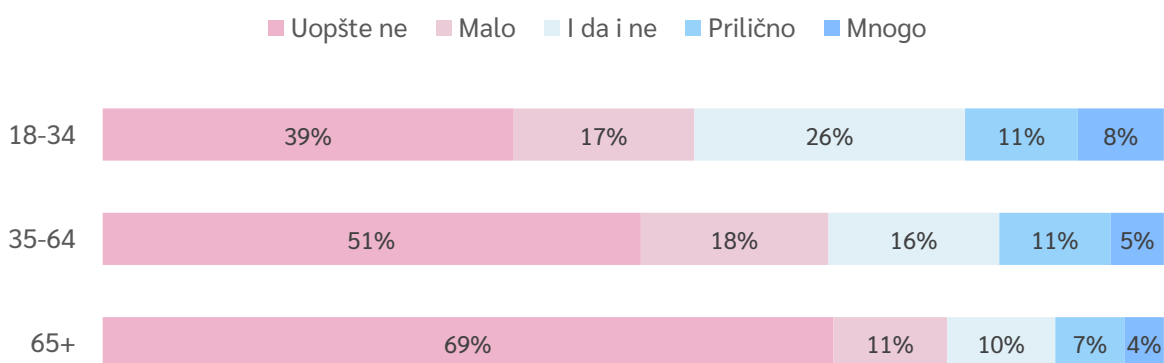
Koliko mislite da možete da utičete na promenu stvari u našoj državi tako što ćete se povezati sa nevladinim organizacijama?
- ukrštanje sa polom -

Grafikon 40. Uticanje na promene povezivanjem sa nevladinim organizacijama u odnosu na pol

Više od dve trećine građana iznad 65 godina ističe da uopšte ne može da promeni stvari povezivanjem sa nevladinim organizacijama, što je značajno više nego među sredovečnim (51%) i najmlađim ispitanicima (39%). Samo 11% najstarijih smatra da prilično ili mnogo može da utiče na ovaj način, dok isto misli 16% građana koji imaju između 35 i 64 godina, odnosno 19% punoletnih građana koji imaju manje od 35 godina.

Koliko mislite da možete da utičete na promenu stvari u našoj državi tako što ćete se povezati sa nevladinim organizacijama?
- ukrštanje sa uzrastom -

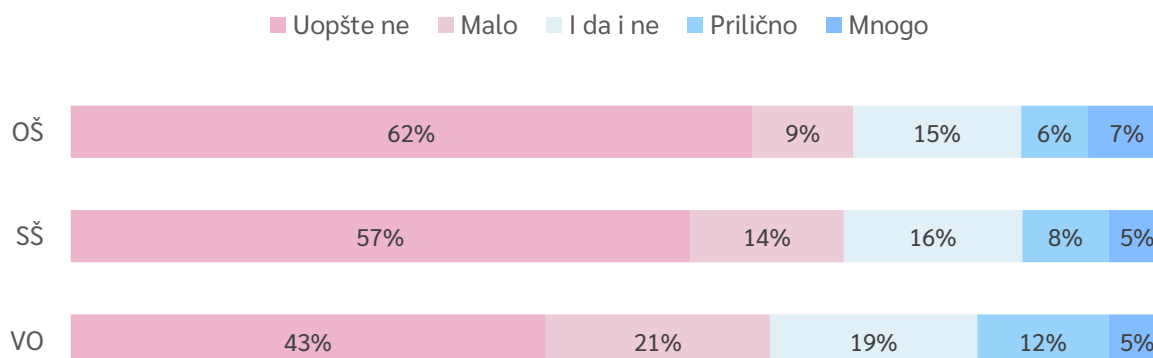

Grafikon 41. Uticanje na promene povezivanjem sa nevladinim organizacijama u odnosu na uzrast

Kada je reč o obrazovanju, nešto manje od dve trećine građana čiji je najviši stepen obrazovanja završena osnovna škola misli da uopšte ne može da utiče na promene povezivanjem sa nevladinim organizacijama, dok to smatra 57% onih sa završenom srednjom školom i znatno manje najobrazovanijih (43%). Generalno gledano, **građani u**

grupi sa najvišim obrazovanjem su nešto optimističniji povodom mogućnosti uticanja na promene na ovaj način nego građani nižeg obrazovnog profila.

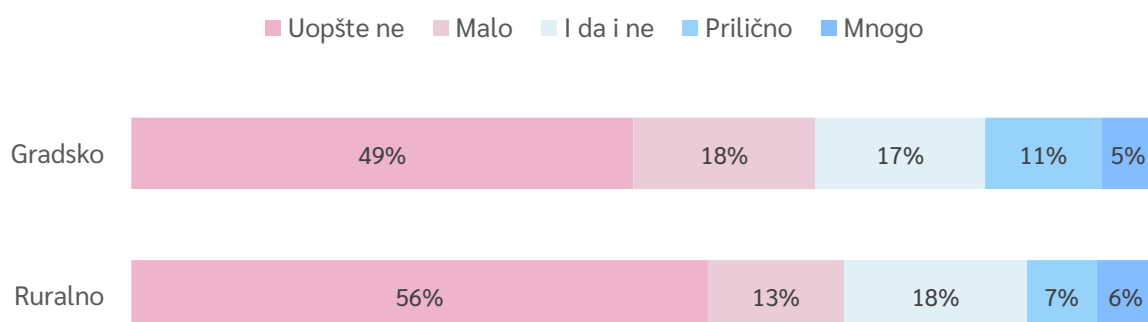
Koliko mislite da možete da utičete na promenu stvari u našoj državi tako što ćete se povezati sa nevladinim organizacijama?
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 42. Uticanje na promene povezivanjem sa nevladinim organizacijama u odnosu na obrazovanje

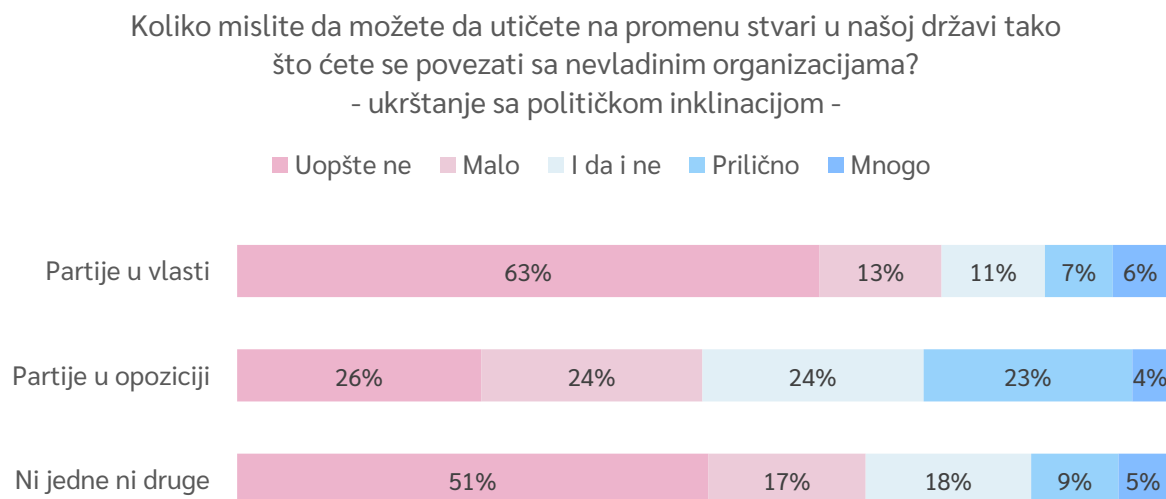
Gradsko stanovništvo u nešto većoj meri smatra da može da utiče na promene putem povezivanja sa nevladinim organizacijama u poređenju sa onima koji žive u ruralnim sredinama. Ipak, razlika je izuzetno mala, pa je smisleniji zaključak da je razlika veoma blagoga intenziteta.

Koliko mislite da možete da utičete na promenu stvari u našoj državi tako što ćete se povezati sa nevladinim organizacijama?
- ukrštanje sa tipom naselja -

Grafikon 43. Uticanje na promenu povezivanjem sa nevladinim organizacijama u odnosu na tip naselja

Građani kojima su bliske partije u opoziciji u najvećoj meri misle da mogu da utiču na promene u zemlji povezivanjem sa nevladinim organizacijama, dok u najmanjoj meri to smatraju građani kojima su bliže stranke u vlasti. Neopredeljeni se po ovom pitanju nalaze između ove dve grupe.

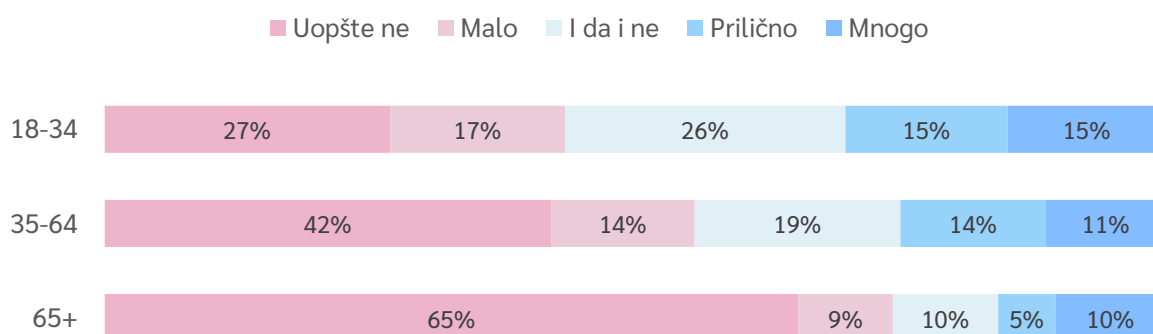
Grafikon 44. Uticanje na promene povezivanjem sa NVO u odnosu na političku inklinaciju

Mogućnost uticanja na promene organizovanjem putem interneta i društ. mreža

Mera u kojoj građani misle da mogu da utiču na promene organizovanjem akcija putem interneta i društvenih mreža značajno se razlikuje u odnosu na to kojoj uzrasnoj kategoriji pripadaju ($V = ,194, p < ,001$), kog su obrazovnog nivoa ($V = ,130, p < ,001$) i kakva im je politička inklinacija ($V = ,106, p < ,01$).

Značajno veći broj najstarijih građana misli da uopšte ne može da utiče na promene putem interneta i društvenih mreža (65%) nego sredovečni (42%) i najmlađi ispitanici (27%). Sredovečni građani takođe su značajno više skeptični da se stvari mogu menjati na ovaj način u odnosu na najmlađe stanovništvo.

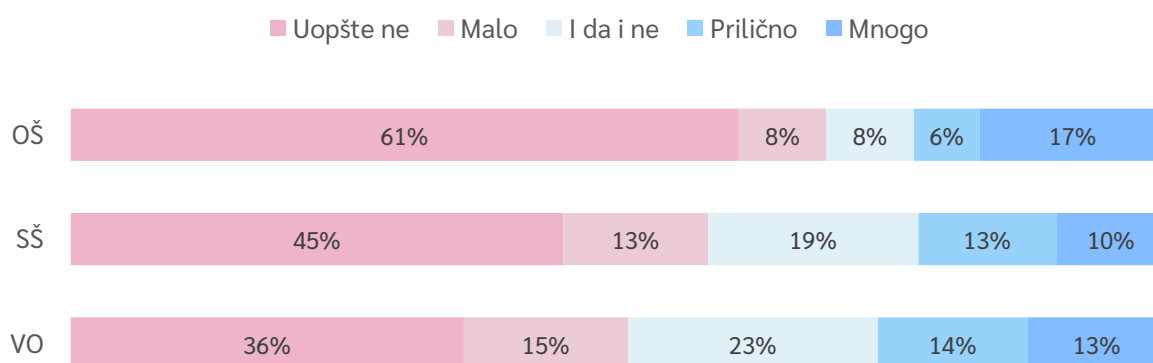
Koliko mislite da možete da utičete na promenu stvari u našoj državi tako što ćete organizovati akcije putem interneta i društvenih mreža?
- ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 45. Uticanje na promene organizovanjem akcija putem interneta u odnosu na uzrast

Građani koji imaju završenu najviše osnovnu školu u najvećoj meri ističu da uopšte ne mogu da utiču na promene na ovaj način (61%), znatno manje nego što to čine oni koji su završili srednju školu (45%) ili oni sa višim ili visokim obrazovanjem (36%). Stanovništvo sa najnižim obrazovnim nivoom istovremeno u nešto većoj meri ističe da se mnogo može uticati na promene na ovaj način, dok bolje obrazovani u većoj meri misle da se prilično može uticati.

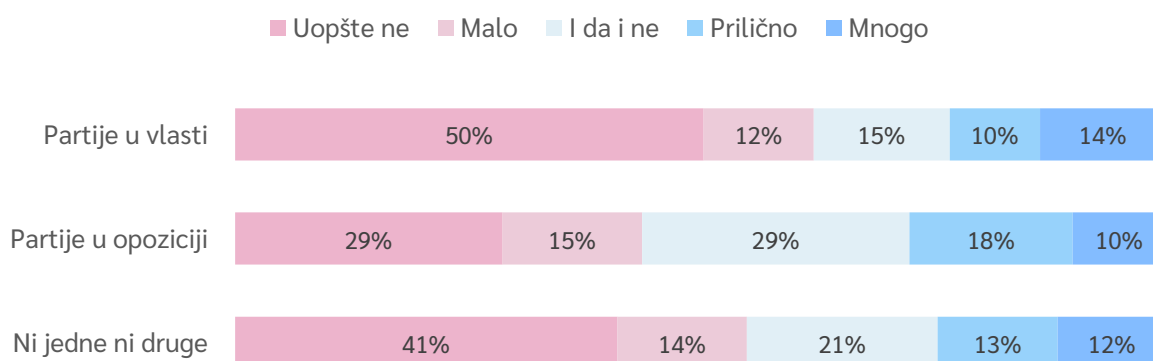
Koliko mislite da možete da utičete na promenu stvari u našoj državi tako što ćete organizovati akcije putem interneta i društvenih mreža?
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 46. Uticanje na promene organizovanjem akcija putem interneta u odnosu na obrazovanje

Građani kojima su bliže partije u vlasti najmanje misle da mogu da utiču na promene organizovanjem akcija putem interneta, dok **građani kojima su bliže opozicione stranke u najvećoj meri misle da mogu da utiču na promene ovim putem.**

Koliko mislite da možete da utičete na promenu stvari u našoj državi tako što ćete organizovati akcije putem interneta i društvenih mreža?
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

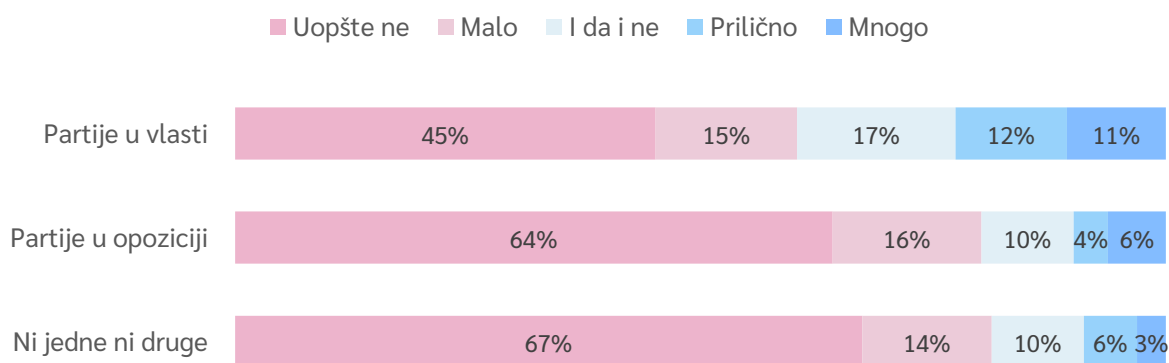
Grafikon 47. Uticanje na promene organizovanjem akcija putem interneta u odnosu na pol. inklinaciju

Mogućnost uticanja na promene kontaktiranjem poslanika

Mera u kojoj građani misle da mogu da utiču na promene kontaktiranjem narodnih poslanika značajno se razlikuje jedino u odnosu na to kakva im je politička inklinacija ($V = ,172, p < ,01$).

Naime, građani kojima su bliže partije u vlasti u znatno većoj meri misle da mogu da utiču na promene na ovaj način nego što to misle oni kojima su bliže stranke u opoziciji ili oni kojima nisu bliske ni jedne ni druge. Pored toga, **oko dve trećine onih kojima su bliske stranke u vlasti i onih koji su neopredeljeni misle da se uopšte ne mogu uticati na promene kontaktiranjem narodnih poslanika**, dok isto misli 45% građana kojima su bliže partije u vlasti.

Koliko mislite da možete da utičete na promenu stvari u našoj državi tako što ćete kontaktirati poslanike u Skupštini?
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

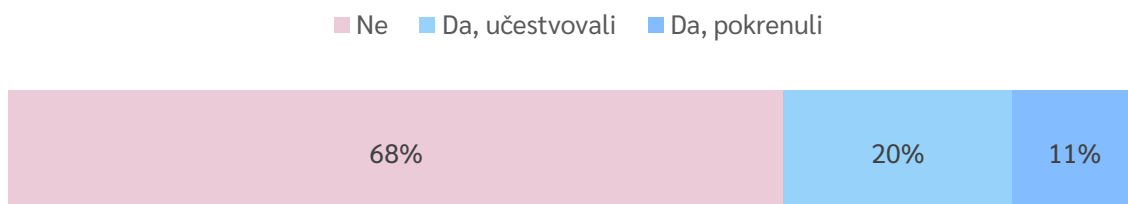

Grafikon 48. Uticanje na promene kontaktiranjem poslanika u odnosu na političku inklinaciju

Učešće u inicijativama

Čak dve trećine građana (68%) nije učestvovalo ni u jednoj akciji ili inicijativi kako bi rešili problem u lokalnoj zajednici. Više je građana koji su učestvovali u nekoj akciji (20%) nego onih koji su akciju pokrenuli (11%).

Da li ste u poslednjih godinu dana sami preduzeli ili aktivno učestvovali u bilo kakvoj akciji ili inicijativi kako biste rešili neki problem u vašoj lokalnoj zajednici?

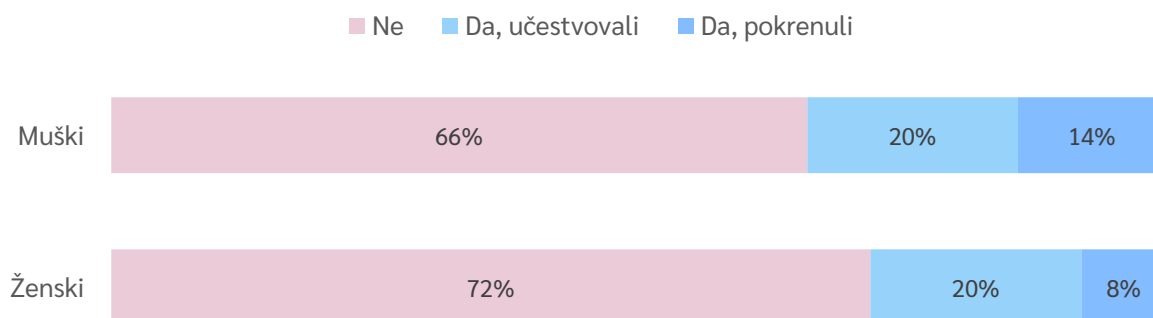

Grafikon 49. Učestvovanje u akcijama u lokalnoj zajednici

Postoji značajna razlika između polova po pitanju pokretanja akcija u lokalnoj zajednici ($V = ,105, p < ,01$). Takođe se po pitanju pokretanja akcija u lokalnoj zajednici razlikuju i građani različitog obrazovnog nivoa ($V = ,131, p < ,001$).

Iako treba istaći da svakako mali broj njih pokreće akcije (samo 11%), ipak je **nešto više muškaraca (14%) koji to čine žena (8%)**.

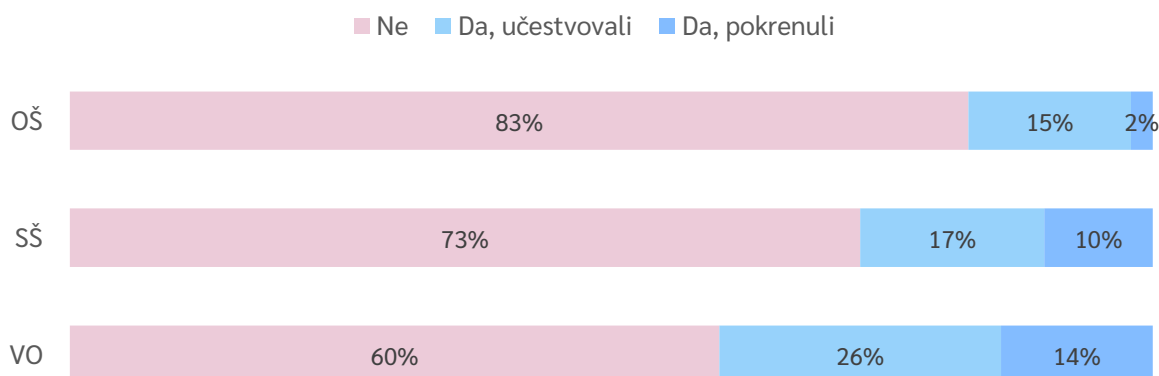
Da li ste u poslednjih godinu dana sami preduzeli ili aktivno učestvovali u bilo kakvoj akciji ili inicijativi kako biste rešili neki problem u vašoj lokalnoj zajednici?
- ukrštanje sa polom -

Grafikon 50. Učestvovanje u akcijama u lokalnoj zajednici u odnosu na pol

Najobrazovaniji građani u najvećoj meri i pokreću i učestvuju u inicijativama. Oni koji imaju završenu srednju školu značajno više pokreću inicijative (10%) od onih sa završenom osnovnom školom (2%), ali između ove dve grupe nema razlika u pogledu učestvovanja u inicijativama.

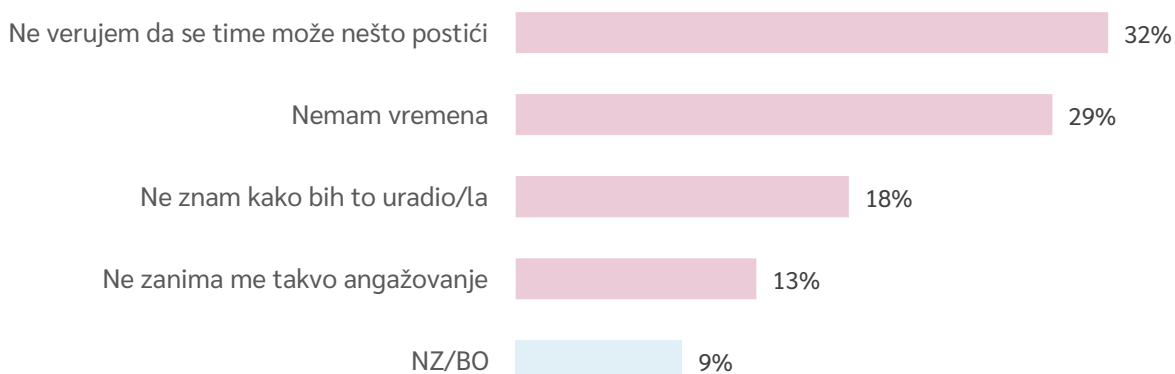
Da li ste u poslednjih godinu dana sami preduzeli ili aktivno učestvovali u bilo kakvoj akciji ili inicijativi kako biste rešili neki problem u vašoj lokalnoj zajednici?
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 51. Učestvovanje u akcijama u lokalnoj zajednici u odnosu na obrazovanje

Kao razlog za neučestvovanje i nepokretanje neke akcije, **građani su najčešće navodili da ne veruju da se time može nešto postići (32%), kao i da nemaju vremena za to (29%).** Oko 18% građana ističe da ne zna kako bi to uradilo, dok 13% građana ne zanima takvo angažovanje.

Šta je glavni razlog što niste bili učesnik ili pokretač akcije?
- % od onih koji nisu učestvovali niti pokrenuli akciju -

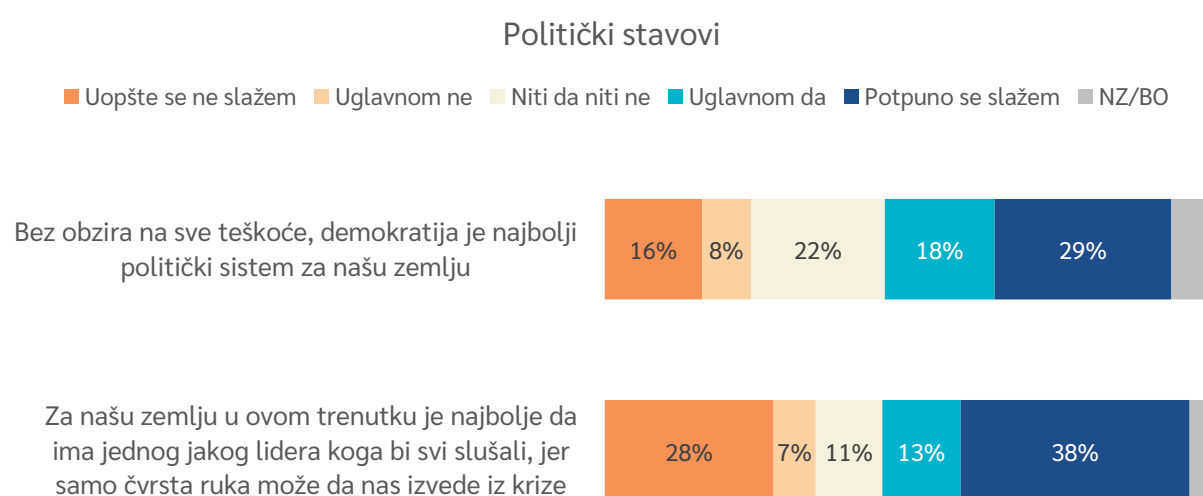

Grafikon 52. Glavni uzrok neučestvovanja

3. Politički stavovi

U ovom delu istraživanja ispitivali smo stavove građana o političkom uređenju Srbije, kao i o određenim spoljnopolitičkim temama.

Nešto manje od trećine stanovništva se potpuno slaže s tvrdnjom da je demokratija najbolji politički sistem za našu zemlju (29%), 18% njih se uglavnom slaže, dok se 16% uopšte ne slaže. Sa tvrdnjom da je, pak, potreban jak lider i „čvrsta ruka“ se u potpunosti slaže 38% građana, ali je takođe 28% onih koji se uopšte ne slažu s time. U odnosu na pitanje o demokratiji gde je čak 22% neodlučnih, stav o jakom lideru je znatno polarizovaniji među stanovništvom.

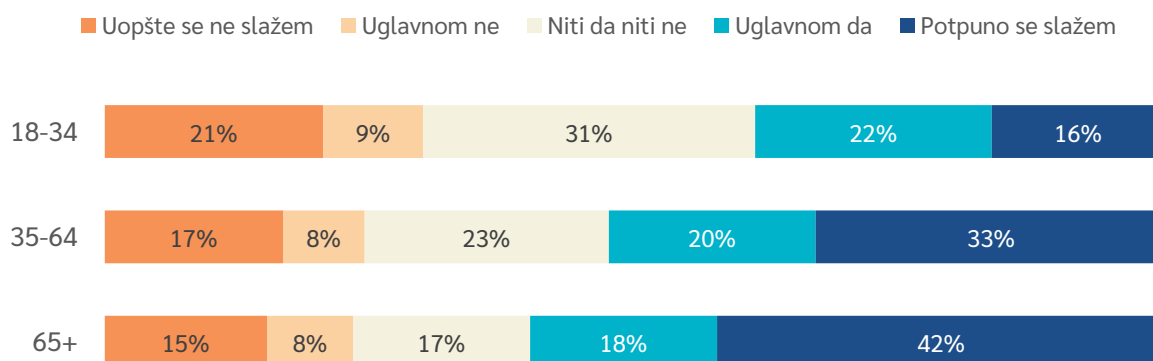

Grafikon 53. Stav o demokratiji i jakom lideru

Stav o demokratiji

Mera u kojoj građani smatraju da je demokratija najbolji politički sistem za našu zemlju zavisi od toga kojoj uzrasnoj kategoriji pripadaju ($V = ,147, p < ,001$). Građani koji imaju više od 65 godina se u najvećoj meri uglavnom ili potpuno slažu s ovim stavom (60%). Sredovečni ispitanici se nešto manje slažu (53%), ali značajno više nego najmlađi – **samo 38% punoletnih građana koji imaju manje od 35 godina se slažu s time da je demokratija najbolji politički sistem za našu zemlju.**

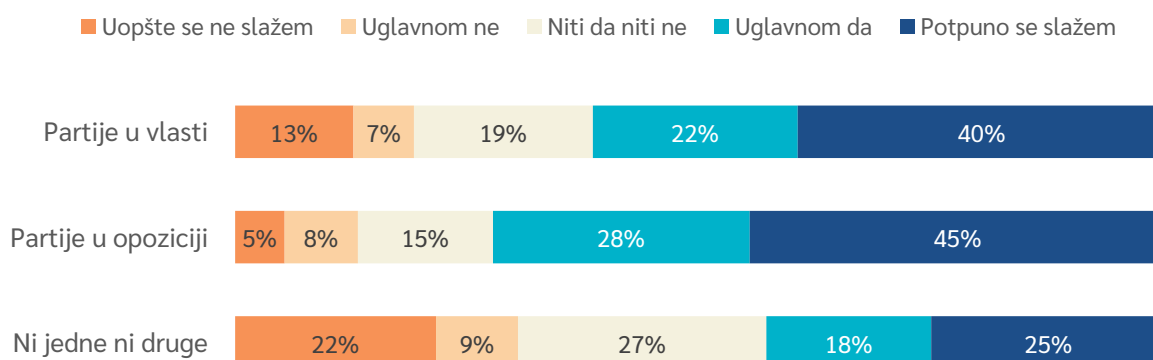
Bez obzira na sve teškoće, demokratija je najbolji politički sistem za našu zemlju
- ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 54. Stav o demokratiji u odnosu na uzrast

Pored uzrasta, slaganje s ovom tvrdnjom umnogome zavisi i od političke inklinacije, to jest da li su građani bliži partijama u vlasti, opoziciji ili ni jednim ni drugim ($V = ,158, p < ,001$). Naime, oni koji su bliži opoziciji se u nešto većoj meri izjašnjavaju za demokratiju nego oni koji su bliži partijama u vlasti. Međutim, **oni koji nisu ni za jedne ni za druge su znatno manje privrženi demokratiji kao rešenju za politički sistem Srbije.**

Bez obzira na sve teškoće, demokratija je najbolji politički sistem za našu zemlju
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

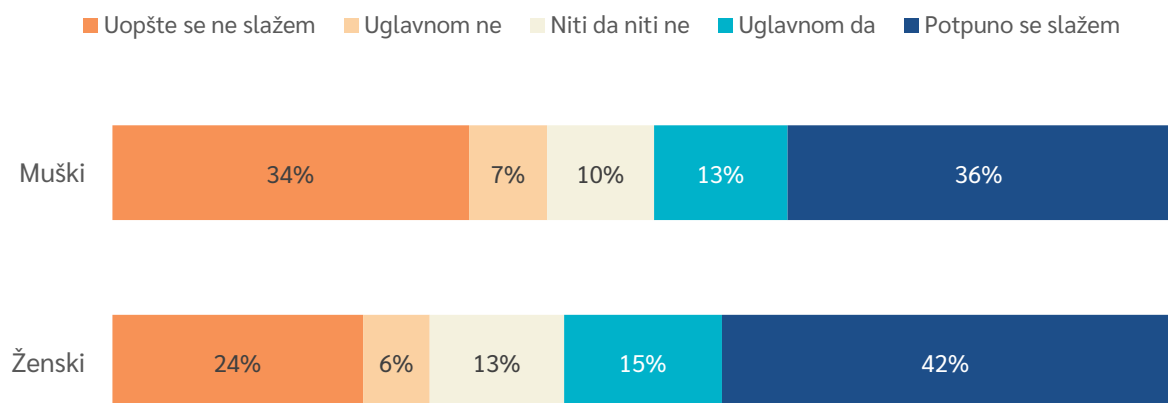

Grafikon 55. Stav o demokratiji u odnosu na političku inklinaciju

Stav o jakom lideru

Žene su u nešto većoj meri za jakog lidera i „čvrstu ruku“ u Srbiji nego muškarci ($V = ,118, p < ,01$). Više od polovine žena se ili uglavnom ili potpuno slaže s ovom tvrdnjom (57%), u odnosu na 49% muškaraca.

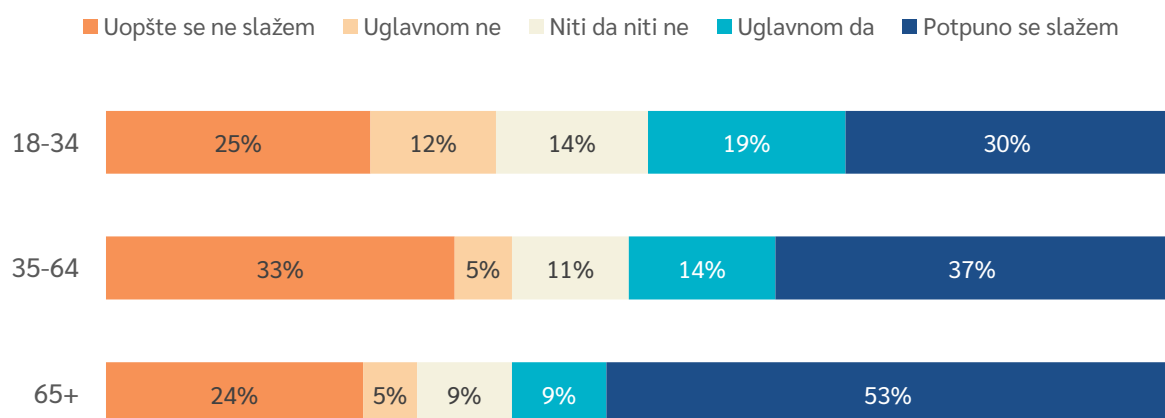
Za našu zemlju u ovom trenutku je najbolje da ima jednog jakog lidera
koga bi svi slušali, jer samo čvrsta ruka može da nas izvede iz krize
- ukrštanje sa polom -

Grafikon 56. Stav o jakom lideru u odnosu na pol

Mera u kojoj građani podržavaju jakog lidera i „čvrstu ruku“ zavisi od toga kojoj uzrasnoj kategoriji pripadaju ($V = ,152, p < ,001$). **Građani koji imaju više od 65 godina se u najvećoj meri uglavnom ili potpuno slažu s ovim stavom (62%)**. Sredovečni i najmlađi se nešto manje slažu – oko polovine građana u obe uzrasne grupe.

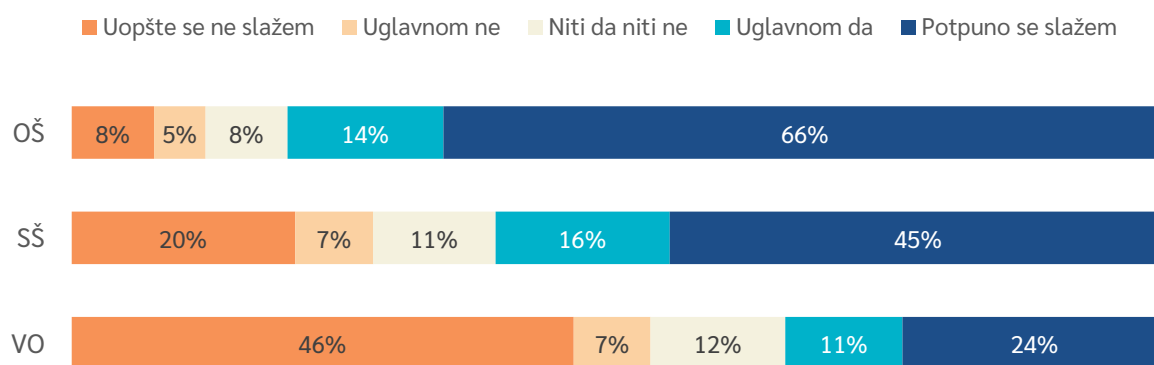
Za našu zemlju u ovom trenutku je najbolje da ima jednog jakog lidera
koga bi svi slušali, jer samo čvrsta ruka može da nas izvede iz krize
- ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 57. Stav o jakom lideru u odnosu na uzrast

Preferiranje jakog lidera značajno se razlikuje u odnosu na stepen obrazovanja građana ($V = ,247, p < ,001$). Skoro polovina građana koji imaju više ili visoko obrazovanje se uopšte ne slaže s ovom tvrdnjom, dok se uopšte ne slaže 20% onih koji su završili srednju školu, odnosno samo 8% onih koji su završili najviše osnovnu školu. Drugim rečima, **manje obrazovani građani se u većoj meri slažu sa stavom da je za našu zemlju najbolje da ima jakog lidera.**

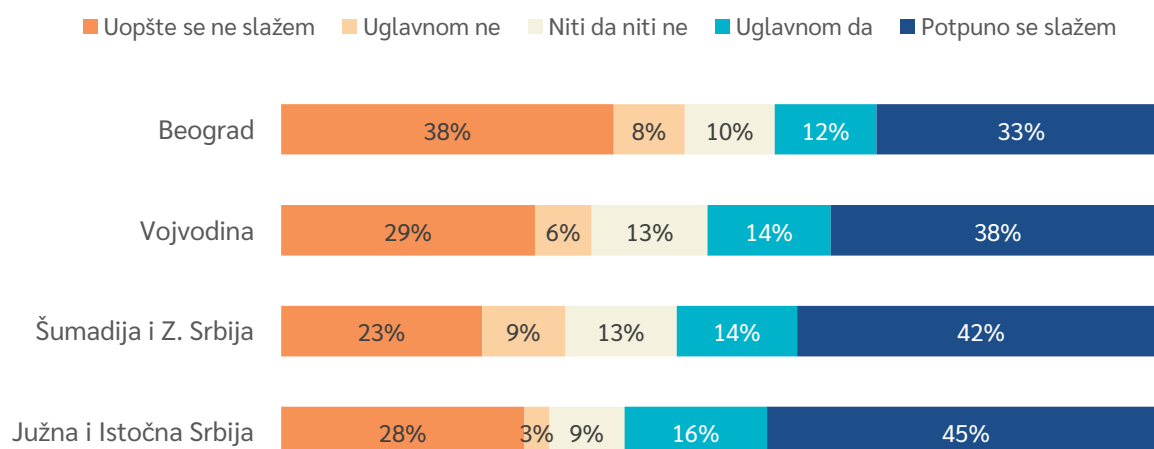
Za našu zemlju u ovom trenutku je najbolje da ima jednog jakog lidera
koga bi svi slušali, jer samo čvrsta ruka može da nas izvede iz krize
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 58. Stav o jakom lideru u odnosu na obrazovanje

Razlika se javlja i u odnosu na region ($V = ,097, p < ,01$). Ponajviše se razlikuju građani Beograda i Južne i Istočne Srbije – **znatno manji broj Beograđana se slaže sa time da nam je potrebna „čvrsta ruka“ i jak lider.**

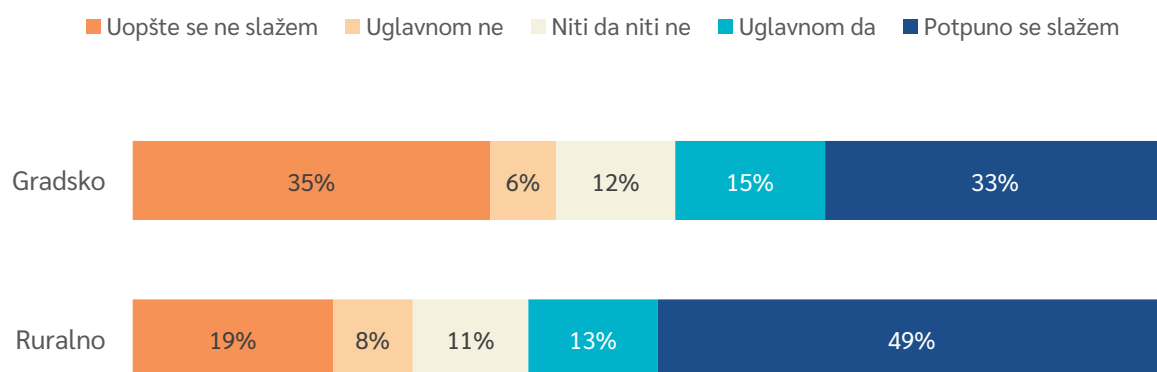
Za našu zemlju u ovom trenutku je najbolje da ima jednog jakog lidera
koga bi svi slušali, jer samo čvrsta ruka može da nas izvede iz krize
- ukrštanje sa regionom -

Grafikon 59. Stav o jakom lideru u odnosu na region

Građani iz ruralnih naselja se u značajno većoj meri slažu s time da je Srbiji potreban jak lider ($V = ,191, p < ,001$) nego stanovništvo iz gradskih naselja. Oko 50% građana iz ruralnih delova se potpuno slaže s ovim stavom, u odnosu na 33% onih koji žive u gradovima.

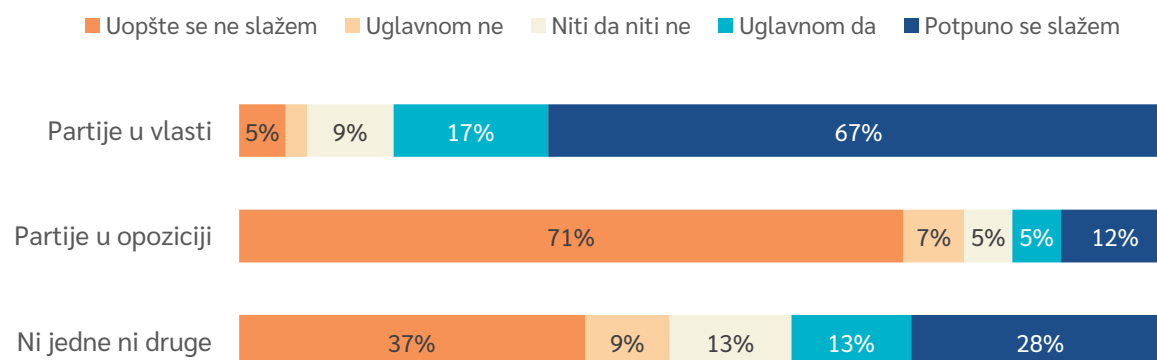
Za našu zemlju u ovom trenutku je najbolje da ima jednog jakog lidera
koga bi svi slušali, jer samo čvrsta ruka može da nas izvede iz krize
- ukrštanje sa tipom naselja -

Grafikon 60. Stav o jakom lideru u odnosu na tip naselja

Najveća razlika po pitanju podrške jakom lideru postoji u odnosu na političku orijentaciju građana ($V = ,355 p < ,001$). **Čak dve trećine građana koji su bliži vladajućim partijama se potpuno slaže s time nam je potreban jak lider i „čvrsta ruka“, u odnosu na samo 12% onih koji su bliži opozicionim strankama**, među kojima se nešto više od dve trećine uopšte ne slaže. Oni koji su neopredeljeni su negde između ove dve grupe.

Za našu zemlju u ovom trenutku je najbolje da ima jednog jakog lidera
koga bi svi slušali, jer samo čvrsta ruka može da nas izvede iz krize
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

Grafikon 61. Stav o jakom lideru u odnosu na političku inklinaciju

Spoljnopolitički stavovi

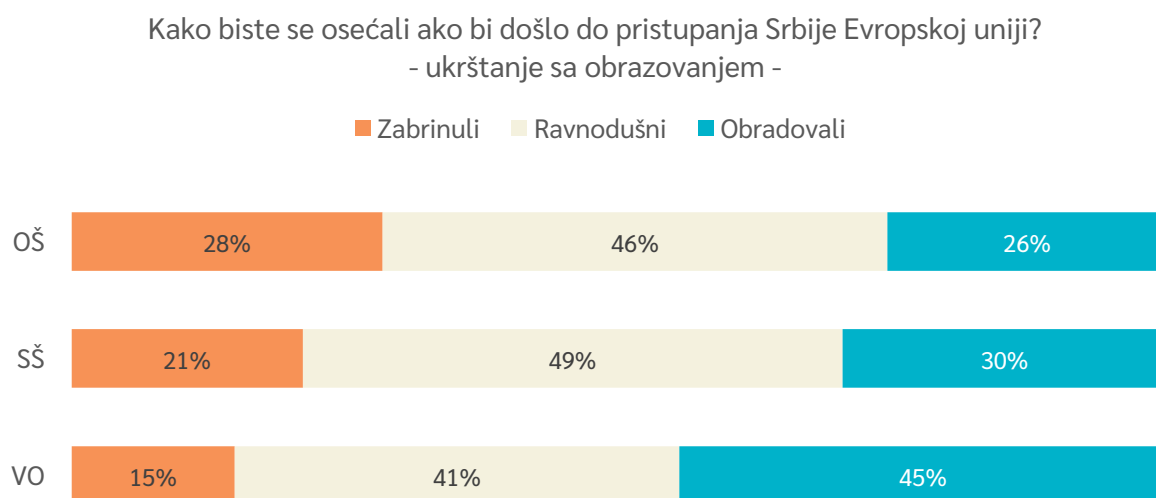
Oko trećine građana bi se obradovalo i ako bi došlo do pristupanja EU i ako bi se odustalo od toga i formirao savez sa Rusijom ili Kinom. Kada je reč o priznanju nezavisnosti Kosova, samo 4% građana bi se obradovalo, dok bi 68% bilo zabrinuto. S druge strane, znatno je manje onih koji bi bili zabrinuti usled pristupanja EU ili formiranja saveza sa Rusijom ili Kinom.

Grafikon 62. Spoljnopolitički stavovi

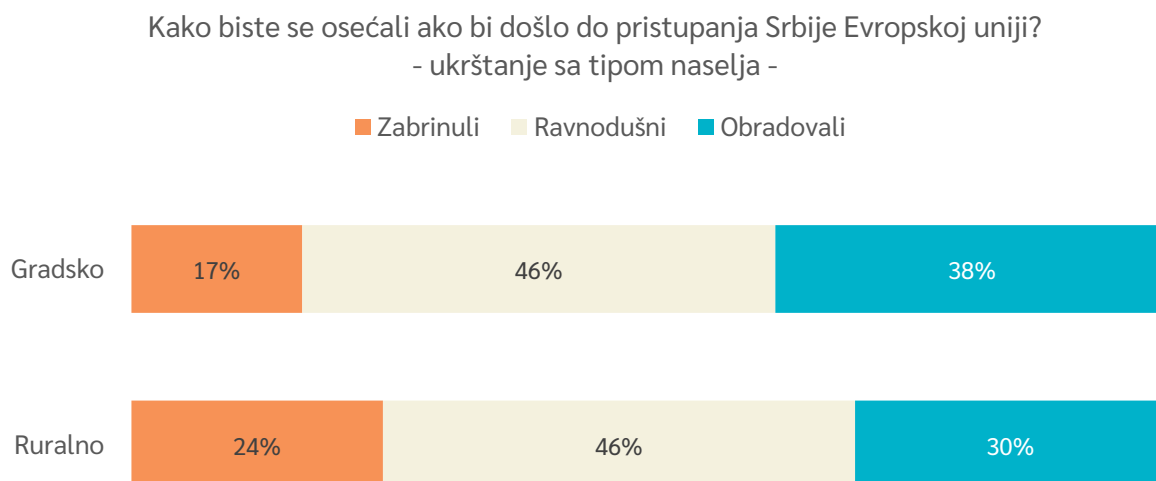
Stav o pristupanju Evropskoj uniji

Građani koji su završili višu školu ili fakultet bi se značajno više obradovali pristupanju EU nego slabije obrazovani građani ($V = ,122, p < ,001$). Skoro polovina najobrazovanijih građana (45%) obradovala bi se ako bi došlo do ovoga, u odnosu na 30% onih koji su završili srednju školu, odnosno 26% onih koji imaju najviše završenu osnovnu školu.

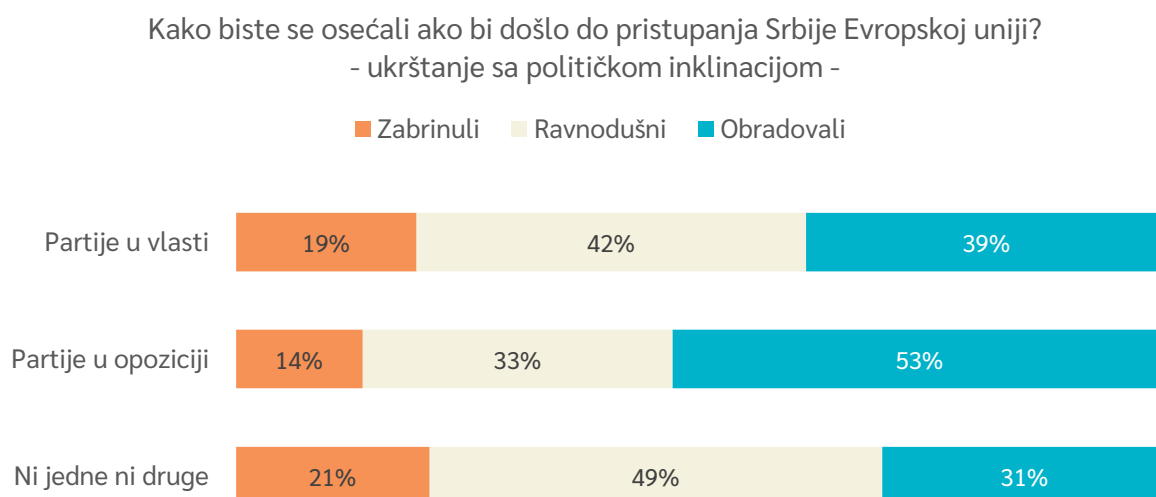
Grafikon 63. Stav o pristupanju Evropskoj uniji u odnosu na obrazovanje

Gradsko stanovništvo bi se značajno više obradovalo pristupanju Evropskoj uniji nego građani koji žive u ruralnim naseljima ($V = ,107, p < ,01$). Razlike u odnosu na tip naselja nema po pitanju toga koliko bi građani bili ravnodušni.

Grafikon 64. Stav o pristupanju Evropskoj uniji u odnosu na tip naselja

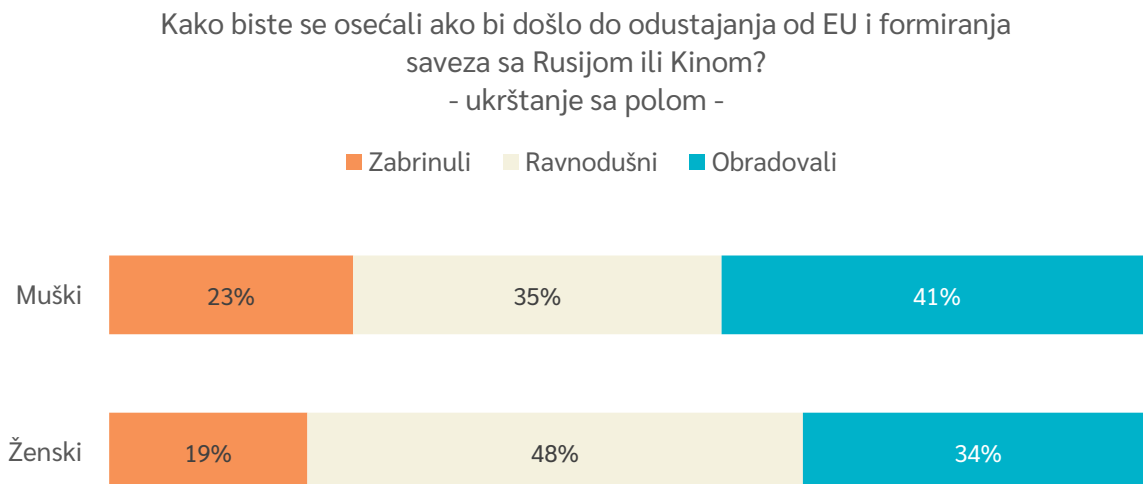
Stav građana prema pristupanju Srbije EU značajno zavisi od njihove političke inklinacije ($V = ,107, p < ,01$). Najviše bi se pristupanju obradovali građani kojima su bliske partije u opoziciji (53%), znatno više nego oni kojima su bliže partije u vlasti (39%) ili onima koji su neopredeljeni (31%). **Najviše ravnodušnih je među onima kojima nisu bliske ni partije u vlasti ni u opoziciji (49%).**

Grafikon 65. Stav o pristupanju Evropskoj uniji u odnosu na političku inklinaciju

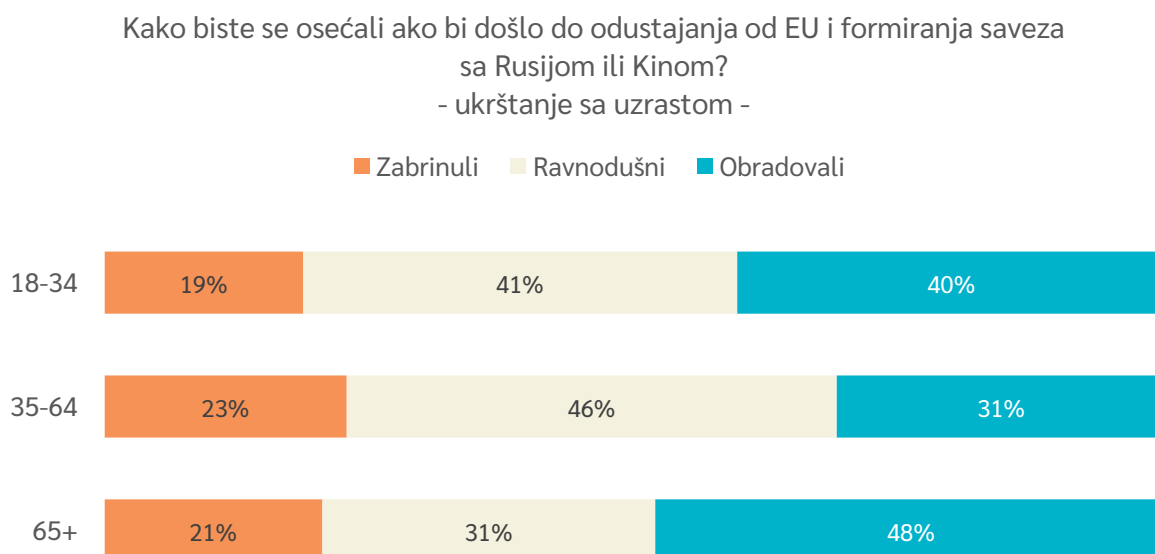
Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom

Muškarci bi se nešto više obradovali nego žene ukoliko bi Srbija odustala od EU i formirala savez sa Rusijom ili Kinom ($V = ,123, p < ,001$). S druge strane, žene bi bile više ravnodušne nego muškarci ako bi do toga došlo.

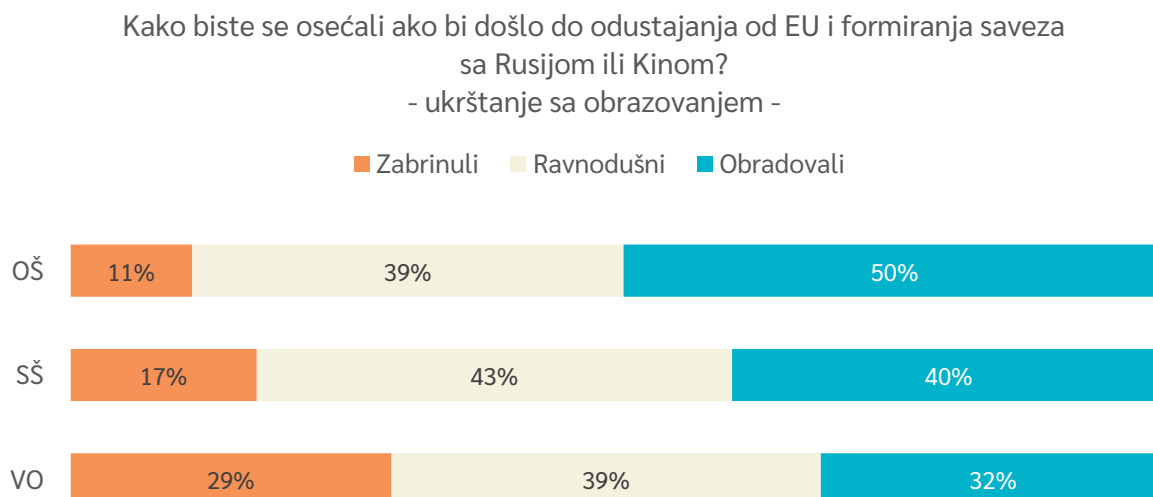
Grafikon 66. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom u odnosu na pol

Kada se u obzir uzme uzrast ($V = ,109, p < ,001$), **najstariji ispitanici bi se najviše obradovali savezu sa Rusijom ili Kinom, zatim najmlađi, pa tek onda građani koji imaju između 35 i 64 godina**. Među sredovečnim je skoro polovina građana ravnodušna prema hipotetičkom savezu sa Rusijom ili Kinom.

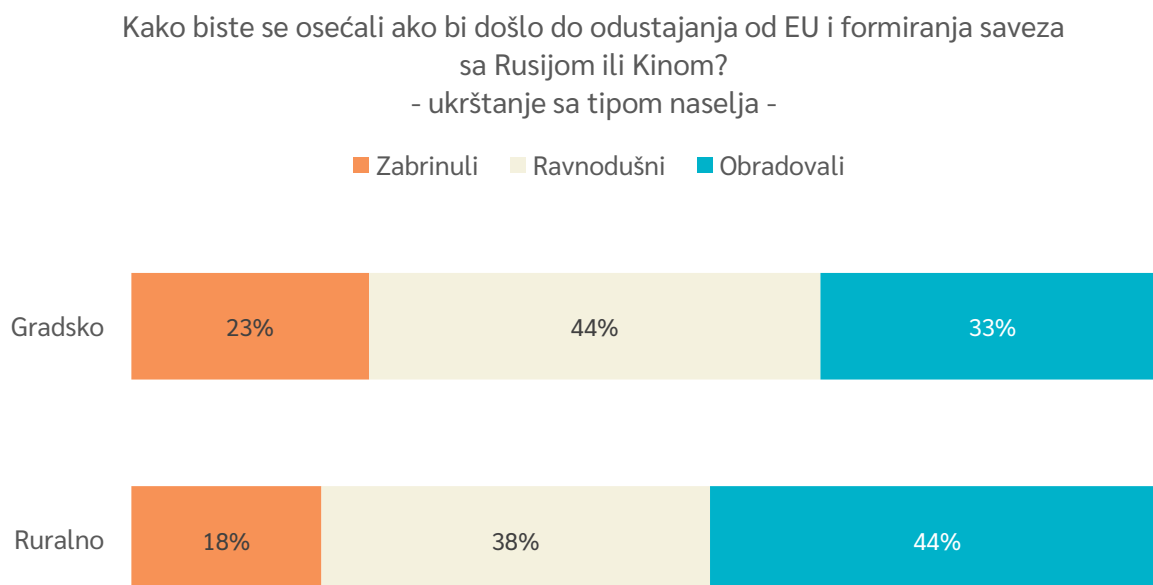
Grafikon 67. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom u odnosu na uzrast

Osećanje prema potencijalnom savezu sa Rusijom ili Kinom značajno zavisi od obrazovanja građana ($V = ,124, p < ,001$). **Savezu sa Rusijom ili Kinom najviše bi se obradovali oni koji su najmanje obrazovani (50%)**, zatim oni sa završenom srednjom školom (40%), a najmanje bi se obradovali oni koji imaju završenu višu školu ili fakultet (32%).

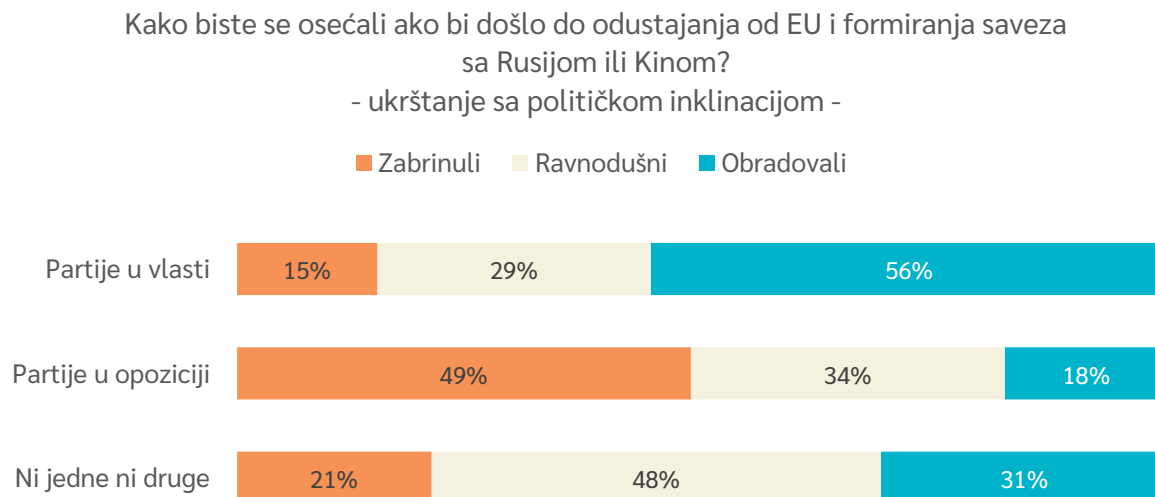
Grafikon 68. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom u odnosu na obrazovanje

Odustajanju od EU i formiranju saveza sa Rusijom ili Kinom više bi se obradovali građani koji žive u ruralnim delovima Srbije ($V = ,109, p < ,01$) nego oni koji žive u gradskim. U gradskim krajevima je više onih koji bi se zabrinuli i koji bi bili ravnodušni.

Grafikon 69. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom u odnosu na tip naselja

Stav građana prema odustajanju od EU i formiranja saveza sa Rusijom ili Kinom takođe zavisi od političke inklinacije ($V = ,225, p < ,001$). **Najviše bi se obradovali građani kojima su bliže partije u vlasti (56%),** a najmanje oni kojima su bliže partije u opoziciji (18%).

Grafikon 70. Stav o savezu sa Rusijom i Kinom u odnosu na političku inklinaciju

Stav o priznanju nezavisnosti Kosova

Građani stariji od 65 godina bi se u većoj meri zabrinuli ukoliko bi Srbija priznala nezavisnost Kosova nego mlađi građani ($V = ,077, p < ,05$). Čak 81% građana iz najstarije uzrasne grupe bi se zabrinulo u odnosu na oko 70% iz grupe sredovečnih i grupe najmlađih. **U sve tri grupe je zanemarljiv broj građana koji bi se obradovali.**

Grafikon 71. Stav o priznanju nezavisnosti Kosova u odnosu na uzrast

Mera u kojoj bi se građani zabrinuli ako bi došlo do priznanja nezavisnosti Kosova značajno zavisi od njihove političke inklinacije ($V = ,136, p < ,001$). **Građani kojima su bliže partije u vlasti bi se najviše zabrinuli (83%)** i znatno više nego oni koji su neopredeljeni (68%), dok bi se najmanje zabrinuli građani kojima su bliže opozicione stranke (56%). **Onih koji bi bili ravnodušni je najviše među građanima kojima su bliže partije u opoziciji (40%).**

Grafikon 72. Stav o priznanju nezavisnosti Kosova u odnosu na političku inklinaciju

4. Zadovoljstvo radom Vlade i Skupštine

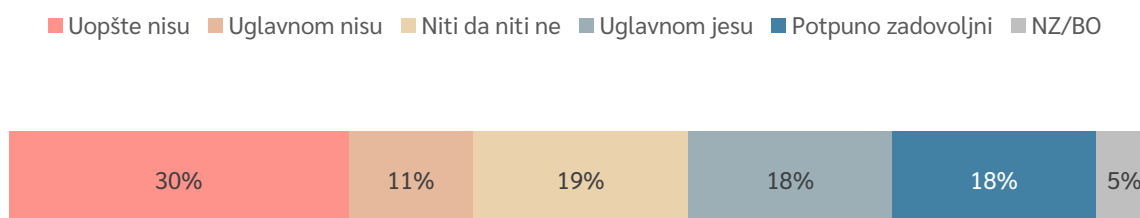
U ovom delu biće predstavljeno zadovoljstvo građana radom Vlade Srbije u periodu od 2017-2020. godine i radom Narodne skupštine Republike Srbije u periodu od 2016-2020. Dodatno, prikazani su specifični stavovi građana u vezi sa radom Skupštine i poslanika.

Zadovoljstvo radom Vlade

Nešto manje od trećine građana (30%) uopšte nije zadovoljno radom Vlade Srbije, dok 11% građana uglavnom nije zadovoljno. S druge strane, 18% građana je istaklo da je uglavnom zadovoljno, a toliko je i onih koji su potpuno zadovoljni. **Generalno gledano, građani su nešto više nezadovoljni radom Vlade (41%) nego što su zadovoljni (36%).**

Radom Vlade su najviše zadovoljni građani stariji od 65 godina, najmanje obrazovani i oni kojima su bliže partije u vlasti, a postoji i nešto veće zadovoljstvo kod žena, građana iz ruralnih krajeva i građana koji žive u Južnoj i Istočnoj Srbiji.

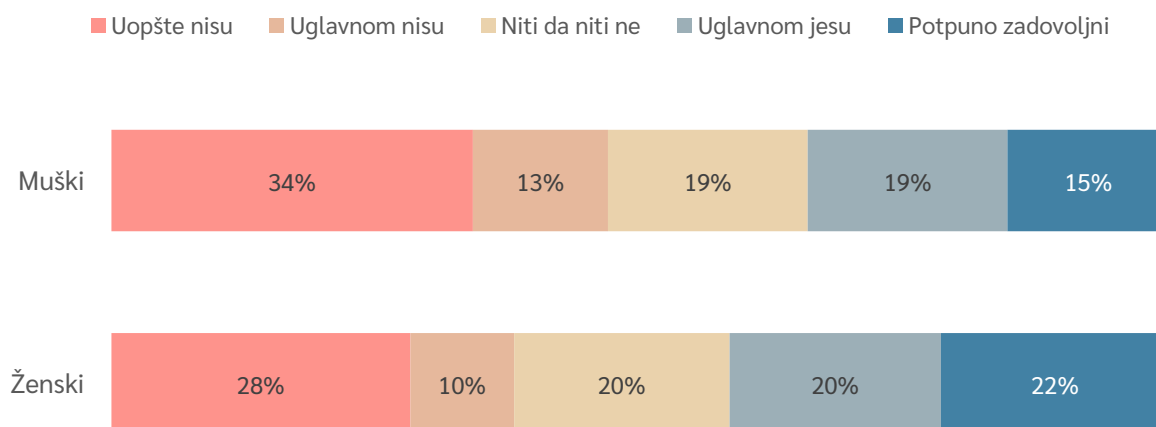
Koliko ste zadovoljni radom prethodne Vlade Srbije, formirane 2017. godine na čelu sa premijerkom Anom Brnabić?

Grafikon 73. Zadovoljstvo radom Vlade Srbije

Muškarci su manje zadovoljni radom Vlade Srbije nego žene ($V = ,103, p < ,05$). Trećina muškaraca (34%) uopšte nije zadovoljna radom Vlade, u odnosu na 28% žena. Takođe je 22% žena istaklo da je potpuno zadovoljno radom Vlade, u odnosu na 15% muškaraca.

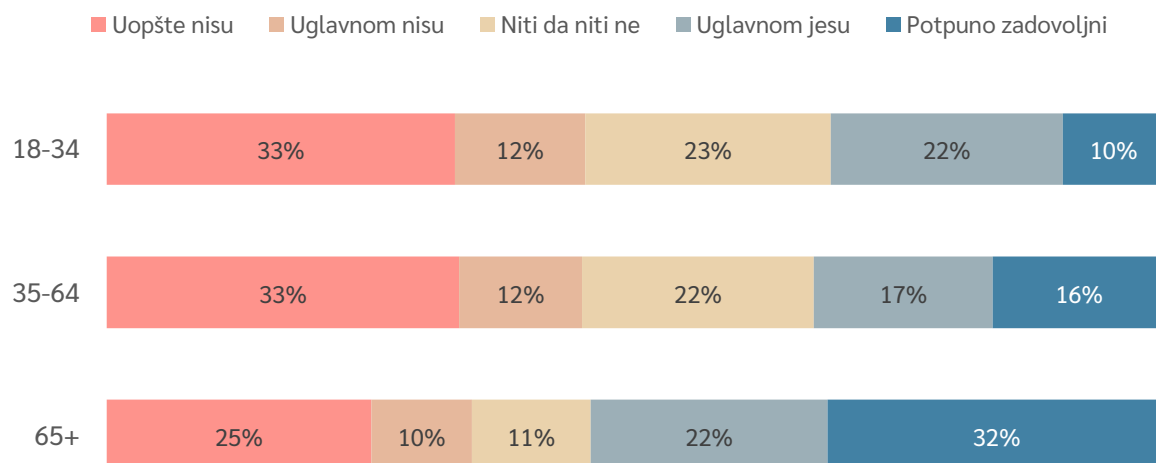
Koliko ste zadovoljni radom prethodne Vlade Srbije, formirane 2017. godine na čelu sa premijerkom Anom Brnabić?
- ukrštanje sa polom -

Grafikon 74. Zadovoljstvo radom Vlade Srbije u odnosu na pol

Najstariji građani značajno su više zadovoljni radom Vlade nego sredovećni i najmlađi građani ($V = ,166, p < ,001$). Čak 54% građana koji imaju više od 65 godina je uglavnom ili potpuno zadovoljno radom Vlade, u odnosu na 33% sredovećnih i 32% najmlađih ispitanika.

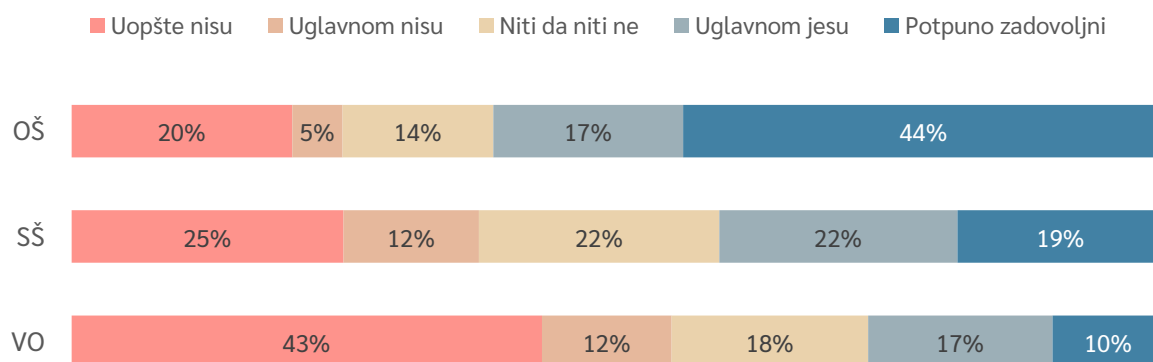
Koliko ste zadovoljni radom prethodne Vlade Srbije, formirane 2017. godine na čelu sa premijerkom Anom Brnabić?
- ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 75. Zadovoljstvo radom Vlade Srbije u odnosu na uzrast

Mera u kojoj su građani zadovoljni radom Vlade Srbije se u velikoj meri razlikuje u zavisnosti od stepena obrazovanja ($V = ,218, p < ,001$). **Građani koji imaju više ili visoko obrazovanje su najmanje zadovoljni radom Vlade – samo 10% njih je istaklo da je potpuno zadovoljno.** S druge strane, to je učinilo 19% građana koji imaju završenu srednju školu i čak 44% građana koji su završili najviše osnovnu školu. Među građanima sa najvišim obrazovanjem, 43% uopšte nije zadovoljno, što je otprilike duplo više nego kod manje obrazovanih građana.

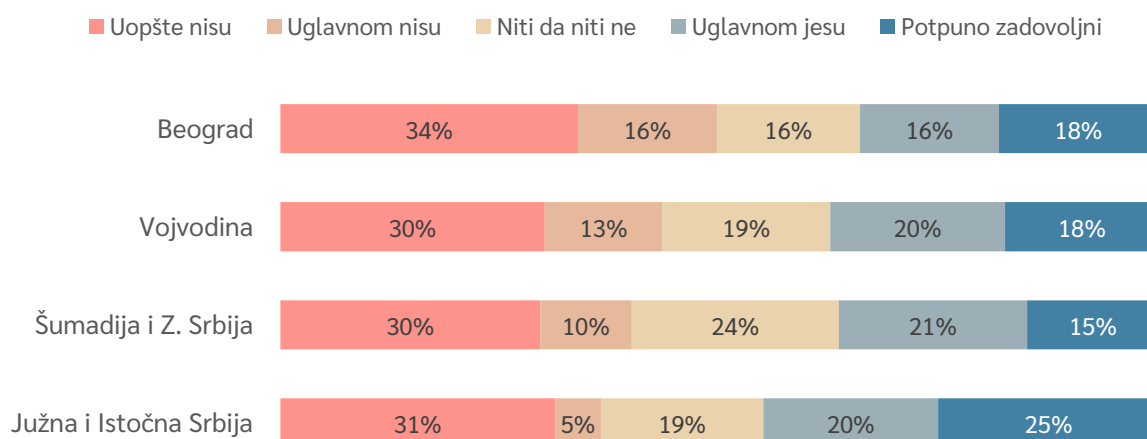
Koliko ste zadovoljni radom prethodne Vlade Srbije, formirane 2017. godine na čelu sa premijerkom Anom Brnabić?
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 76. Zadovoljstvo radom Vlade Srbije u odnosu na obrazovanje

Zadovoljstvo građana radom Vlade Srbije značajno se razlikuje u zavisnosti od regiona u kojem žive ($V = ,095, p < ,05$). Konkretnije, **više građana iz Južne i Istočne Srbije ističe da je zadovoljno Vladom nego što je slučaj sa građanima koji žive u ostalim regionima zemlje.**

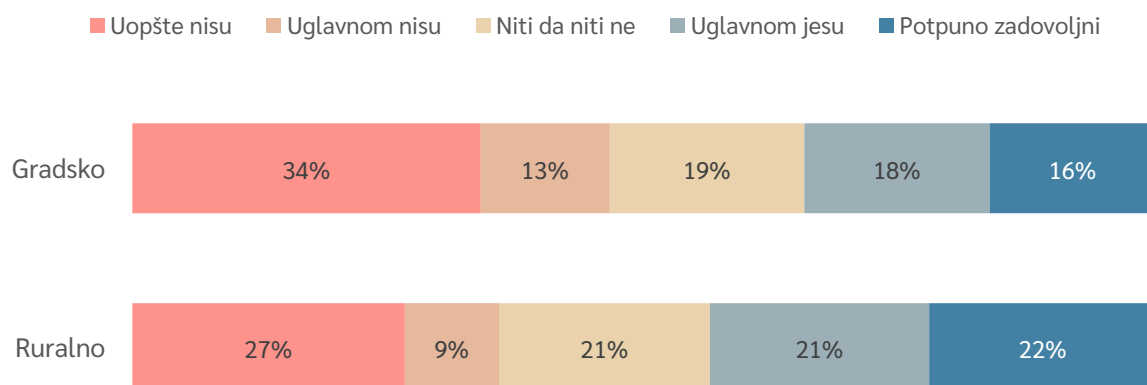
Koliko ste zadovoljni radom prethodne Vlade Srbije, formirane 2017. godine na čelu sa premijerkom Anom Brnabić?
- ukrštanje sa regionom -

Grafikon 77. Zadovoljstvo radom Vlade Srbije u odnosu na region

Stanovništvo iz ruralnih naselja je značajno zadovoljnije radom Vlade nego građani koji žive u gradskim sredinama ($V = ,113, p < ,05$). Naime, jedna trećina građana (34%) koji žive u gradovima je ili uglavnom ili potpuno zadovoljna radom Vlade, u odnosu na 43% onih koji žive u ruralnim krajevima.

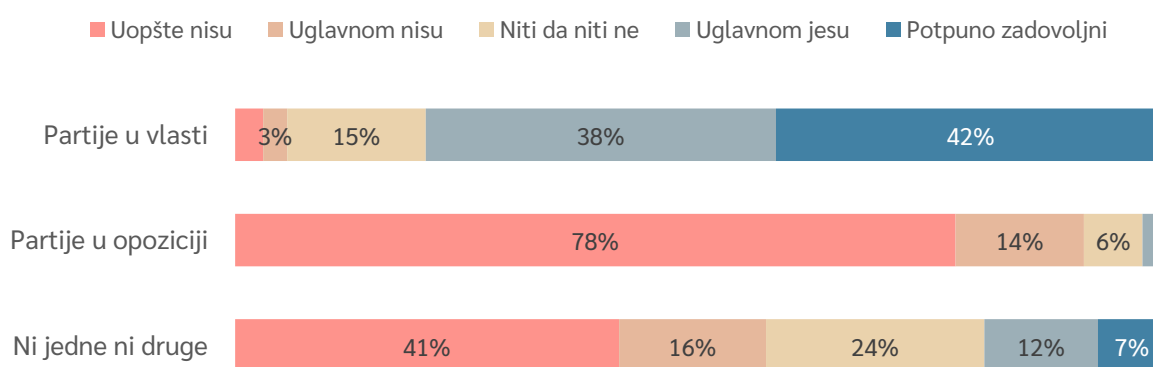
Koliko ste zadovoljni radom prethodne Vlade Srbije, formirane 2017. godine na čelu sa premijerkom Anom Brnabić?
- ukrštanje sa tipom naselja -

Grafikon 78. Zadovoljstvo radom Vlade Srbije u odnosu na tip naselja

Mera u kojoj su građani zadovoljni radom Vlade Srbije značajno se razlikuje u odnosu na njihovu političku inklinaciju ($V = ,474, p < ,001$). **Građani koji su bliži partijama u vlasti su pretežno zadovoljni radom Vlade – čak 80% njih je ili uglavnom ili potpuno zadovoljno.** S druge strane, samo 3% građana koji su bliži partijama u opoziciji ističe da su uglavnom zadovoljni, dok niko nije rekao da je potpuno zadovoljan. Među njima je čak 78% građana potpuno nezadovoljno radom Vlade. **Građani koji nisu bliski nijednoj strani su više nezadovoljni nego što su zadovoljni. Konkretnije, 57% njih uopšte ili uglavnom nije zadovoljno, dok je samo 19% uglavnom ili potpuno zadovoljno.**

Koliko ste zadovoljni radom prethodne Vlade Srbije, formirane 2017. godine na čelu sa premijerkom Anom Brnabić?
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

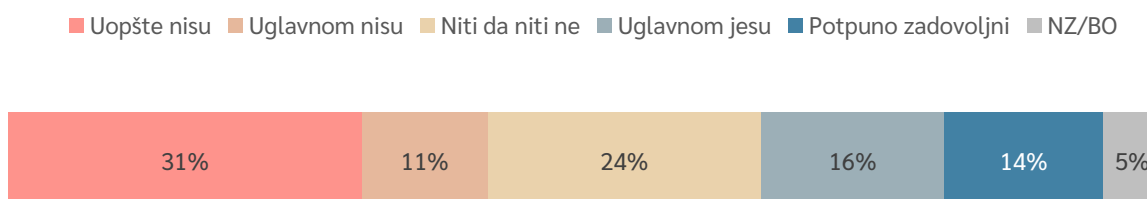

Grafikon 79. Zadovoljstvo radom Vlade Srbije u odnosu na političku inklinaciju

Zadovoljstvo radom Narodne skupštine

Najveći broj građana uopšte nije zadovoljan prethodnim sazivom Skupštine Srbije – skoro trećina (31%). Oko 24% građana nije ni zadovoljno ni nezadovoljno, dok je 14% građana potpuno zadovoljno radom Skupštine, a 16% uglavnom zadovoljno. Radom Skupštine su značajno više zadovoljni građani stariji od 65 godina, oni koji su završili najviše osnovnu školu, koji žive u ruralnim krajevima, kao i građani koji su bliži strankama u vlasti.

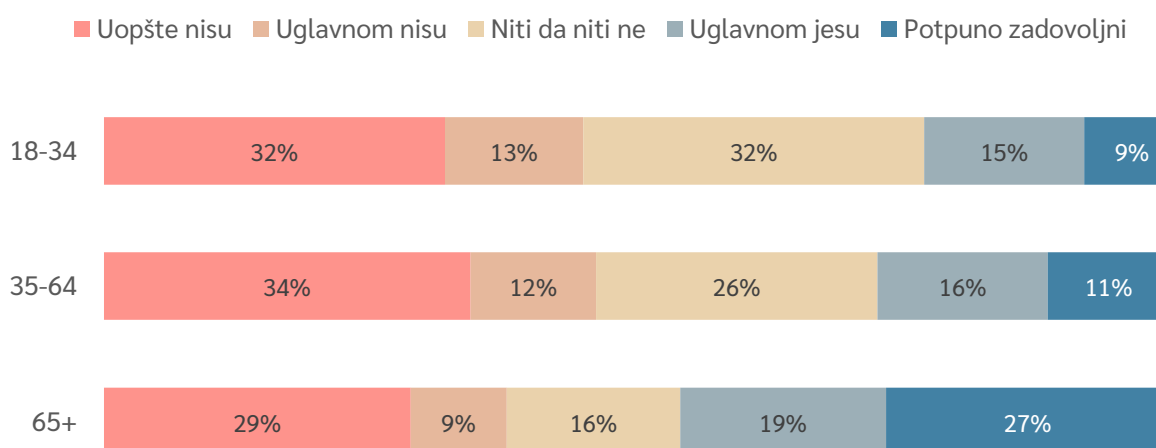
Koliko ste zadovoljni radom prethodnog saziva Skupštine Srbije od 2016. do 2020?

Grafikon 80. Zadovoljstvo radom Skupštine Srbije

Najstariji građani značajno su više zadovoljni radom Skupštine nego sredovečni i najmlađi građani ($V = ,159, p < ,001$). Nešto manje od polovine građana koji imaju više od 65 godina (46%) su uglavnom ili potpuno zadovoljni radom Skupštine, u odnosu na 27% sredovečnih i 24% najmlađih. U sve tri uzrasne grupe otprilike je jednak broj onih koji uopšte nisu zadovoljni (oko trećina građana). Međutim, u najstarijoj uzrasnoj grupi znatno je manje onih koji nisu ni zadovoljni ni nezadovoljni.

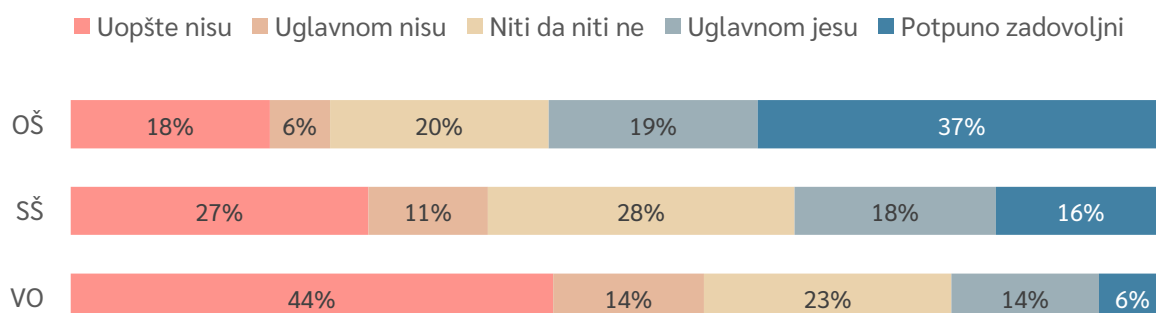
Koliko ste zadovoljni radom prethodnog saziva Skupštine Srbije
od 2016. do 2020?
- ukršteno sa uzrastom -

Grafikon 81. Zadovoljstvo radom Skupštine u odnosu na uzrast

Zadovoljstvo građana radom Skupštine Srbije značajno zavisi od stepena njihovog obrazovanja ($V = ,224, p < ,001$). Rastom obrazovanja opada zadovoljstvo radom Skupštine Srbije. Konkretnije, najobrazovaniji građani su najmanje zadovoljni radom Skupštine, dok su oni sa najviše završenom osnovnom školom najviše zadovoljni.

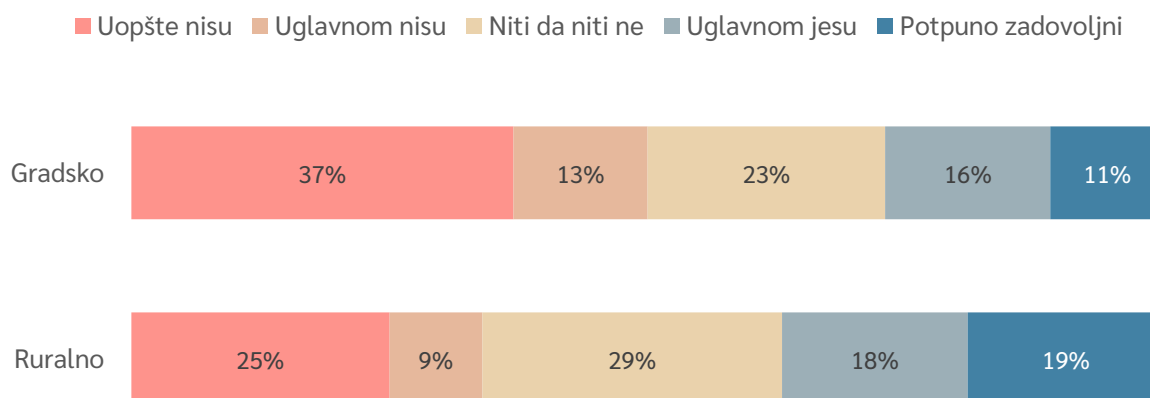
Koliko ste zadovoljni radom prethodnog saziva Skupštine Srbije
od 2016. do 2020?
- ukršteno sa obrazovanjem -

Grafikon 82. Zadovoljstvo radom Skupštine u odnosu na obrazovanje

Stanovništvo iz ruralnih naselja je značajno više zadovoljno radom Skupštine nego ispitanici koji žive u gradskim naseljima ($V = ,167, p < ,001$). Nešto više od trećine građana iz ruralnih krajeva je uglavnom ili potpuno zadovoljno (37%), što je za deset posto više od onih koji žive u gradovima.

Koliko ste zadovoljni radom prethodnog saziva Skupštine Srbije
od 2016. do 2020?
- ukršteno sa tipom naselja -

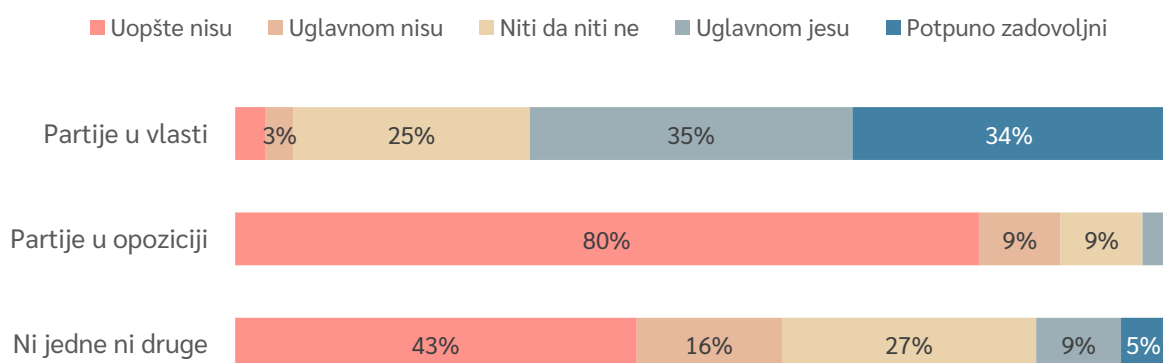

Grafikon 83. Zadovoljstvo radom Skupštine u odnosu na tip naselja

Zadovoljstvo građana radom Skupštine značajno zavisi od njihovih političkih inklinacija ($V = ,467, p < ,001$). Građani koji su bliži partijama u vlasti pretežno su zadovoljni radom Skupštine. S druge strane, **samo 3% građana koji su bliži partijama u opoziciji ističe da su uglavnom zadovoljni**, dok niko nije rekao da je potpuno zadovoljan. Među njima je čak 80% građana potpuno nezadovoljno radom Skupštine. **Oni koji ne naginju ni na jednu stranu su više nezadovoljni nego što su zadovoljni. Konkretnije, 59% njih uopšte ili uglavnom nije zadovoljno, dok je samo 14% uglavnom ili potpuno zadovoljno.**

Koliko ste zadovoljni radom prethodnog saziva Skupštine Srbije
od 2016. do 2020?

- ukršteno sa političkom inklinacijom -

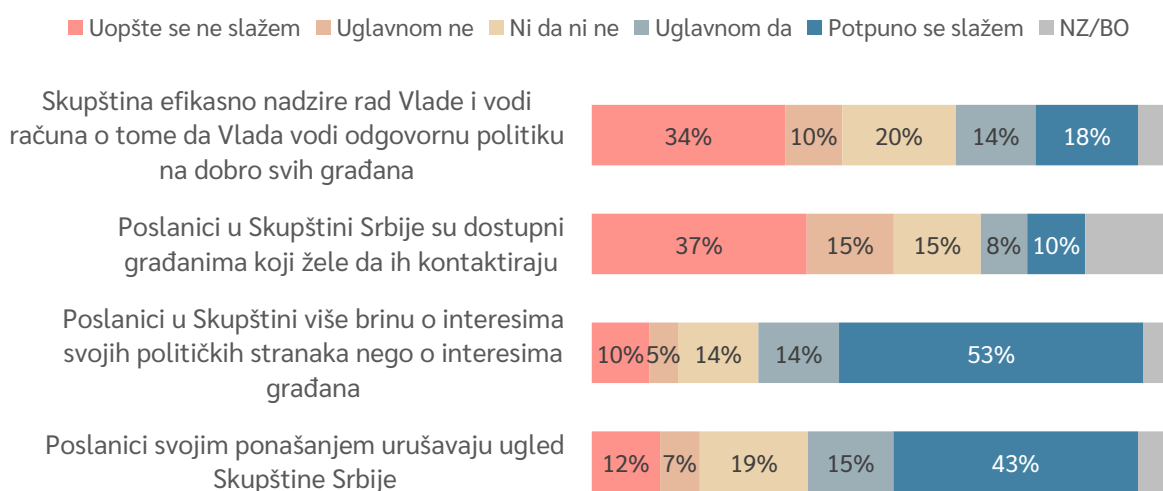

Grafikon 84. Zadovoljstvo radom Skupštine u odnosu na političku inklinaciju

Ocena rada Skupštine i narodnih poslanika

Kada su u pitanju specifične delatnosti Skupštine i narodnih poslanika, rezultati istraživanja pokazuju da ih građani ne ocenjuju posebno povoljno. **Trećina građana se uopšte ne slaže s tvrdnjom da Skupština Srbije efikasno nadzire rad Vlade (34%),** a otprilike toliko je i onih koji se uopšte ne slažu s tvrdnjom da su poslanici dostupni građanima (37%). U potonjem slučaju, samo 10% građana se potpuno slaže s navedenom tvrdnjom o dostupnosti poslanika. **Čak polovina građana (53%) smatra da se poslanici u Skupštini više brinu o interesima svojih političkih stranaka nego o interesima građana.** Pored toga, 58% građana se uglavnom ili potpuno slaže s tvrdnjom da poslanici svojim ponašanjem urušavaju ugled Skupštine.

Stavovi o radu Skupštine

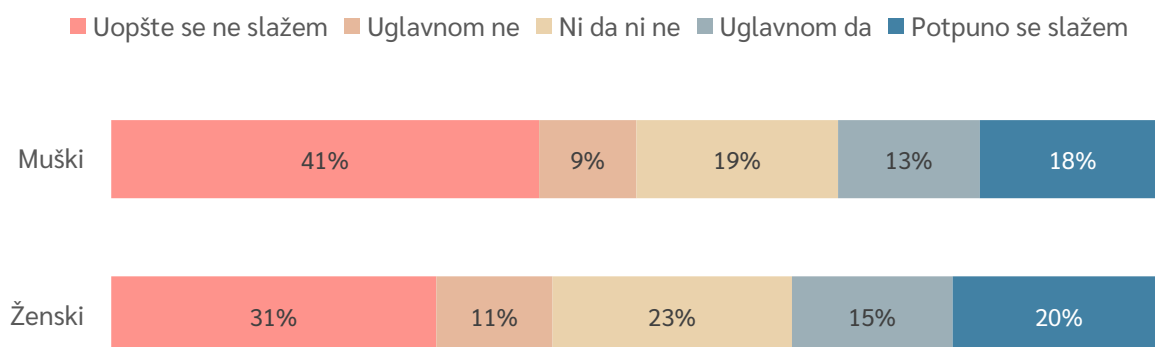

Grafikon 85. Ocena rada Skupštine i poslanika

Efikasnost u nadziranju Vlade

Građanke Srbije se u nešto većoj meri slažu s time da Skupština efikasno nadzire rad Vlade nego građani ($V = ,102, p < 0,05$). Razlika je u svega par procenata, osim kada je u pitanju opcija „uopšte se ne slažem“ koju je odabralo za deset posto više muškaraca.

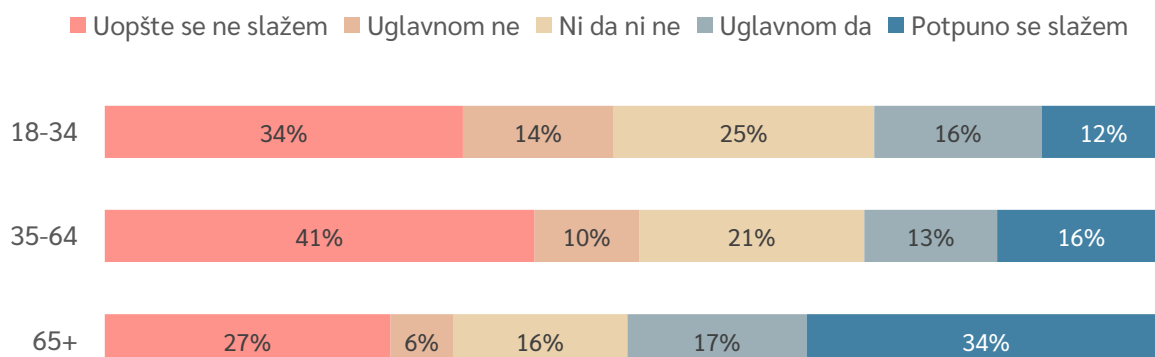
Skupština Srbije efikasno nadzire rad Vlade i vodi računa o tome da Vlada vodi odgovornu politiku na dobro svih građana
- ukrštanje sa polom -

Grafikon 86. Ocena efikasnosti u nadziranju Vlade u odnosu na pol

Najstariji građani se znatno češće slažu s tvrdnjom da Skupština efikasno nadzire rad Vlade nego sredovečni i mlađi građani ($V = ,172, p < ,001$). Najstarijih ispitanika koji se potpuno slažu s time je duplo više nego sredovečnih i tri puta više od najmlađih ispitanika.

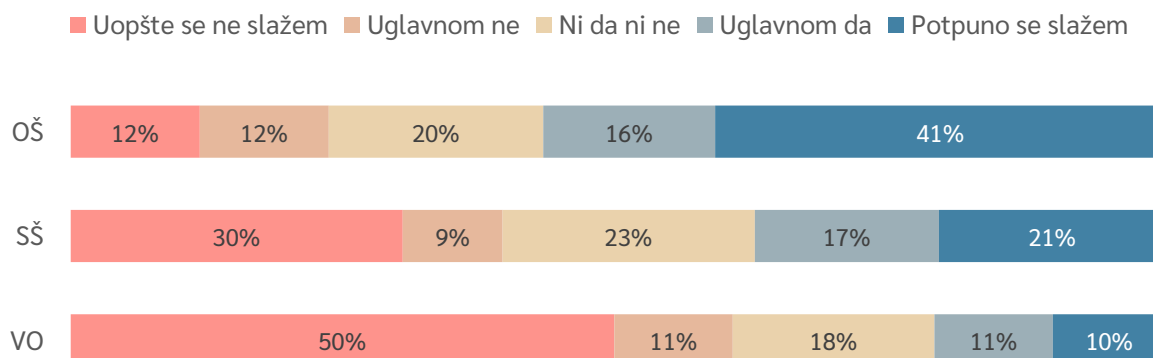
Skupština Srbije efikasno nadzire rad Vlade i vodi računa o tome da Vlada vodi odgovornu politiku na dobro svih građana
- ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 87. Ocena efikasnosti u nadziranju Vlade u odnosu na uzrast

Obrazovaniji građani u značajno manjoj meri misle da Skupština efikasno nadzire rad Vlade ($V = ,218, p < ,001$). Polovina građana koji su završili višu školu ili fakultet se uopšte ne slaže s ovim stavom, u odnosu na 30% onih sa srednjom školom i samo 12% onih koji su završili najviše osnovnu školu. Oko 57% građana najmanje obrazovanih građana se uglavnom ili potpuno slaže s ovom tvrdnjom.

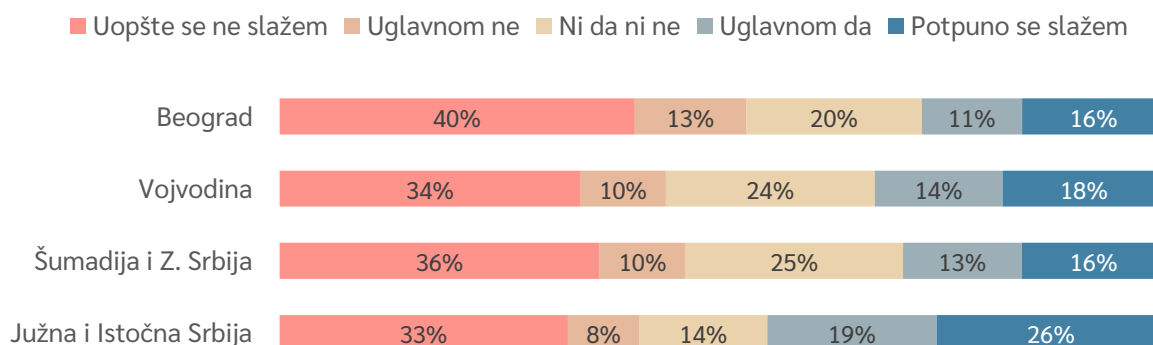
Skupština Srbije efikasno nadzire rad Vlade i vodi računa o tome da Vlada vodi odgovornu politiku na dobro svih građana
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 88. Ocena efikasnosti u nadziranju Vlade u odnosu na obrazovanje

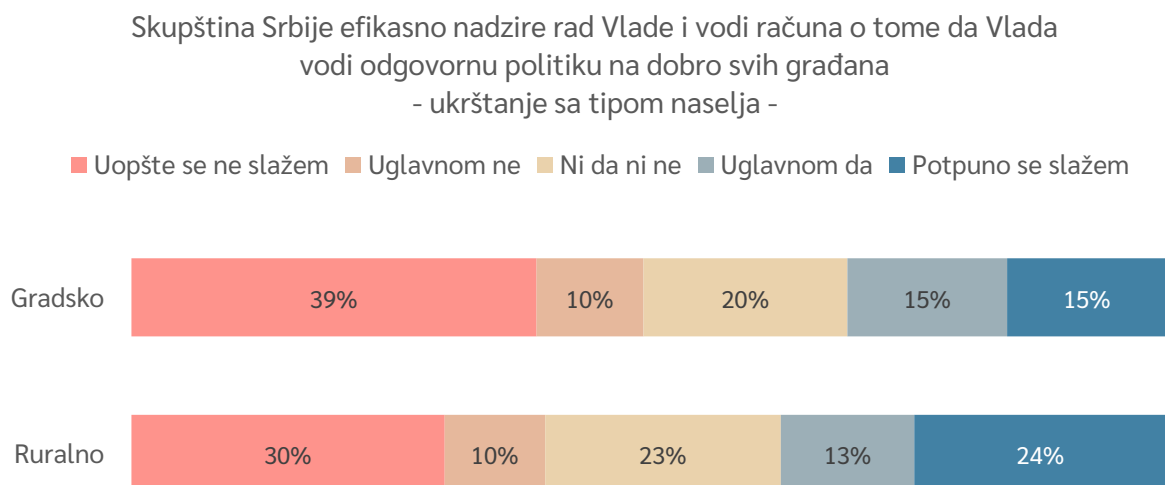
Građani koji žive u Južnoj i Istočnoj Srbiji se više slažu s tvrdnjom da Skupština efikasno nadzire rad Vlade nego građani iz ostalih regiona Srbije ($V = ,090, p < ,05$). Nešto manje od polovine građana (45%) iz Južne i Istočne Srbije se uglavnom ili potpuno slaže s tom tvrdnjom, u odnosu na 27-32% građana iz ostalih regiona.

Skupština Srbije efikasno nadzire rad Vlade i vodi računa o tome da Vlada vodi odgovornu politiku na dobro svih građana
- ukrštanje sa regionom -

Grafikon 89. Ocena efikasnosti u nadziranju Vlade u odnosu na region

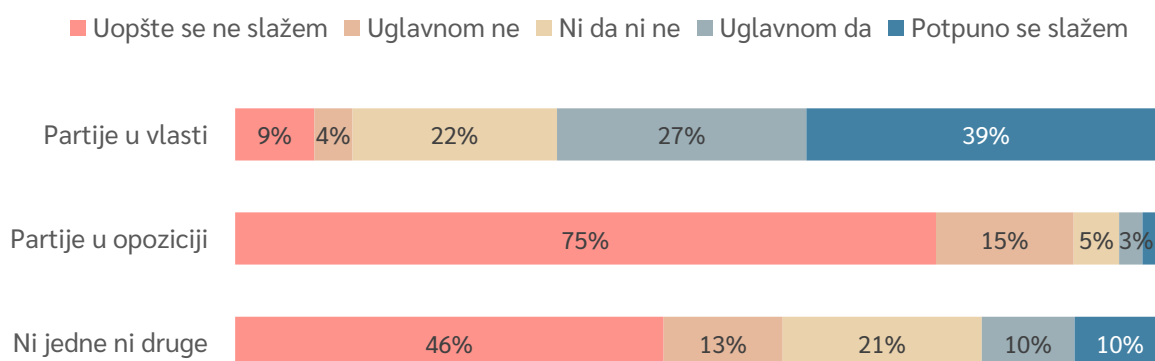
Stanovništvo iz ruralnih mesta u većoj meri smatra da Skupština efikasno nadzire rad Vlade nego ispitanici koji žive u gradovima ($V = ,132, p < ,01$). Najveća razlika ogleda se u odgovorima na ekstremima. Oko četvrtina (24%) građana iz ruralnih sredina se potpuno slaže s ovom tvrdnjom, u odnosu na 15% ispitanika iz gradskih sredina. Ujedno, 39% onih koji žive u gradovima se uopšte ne slažu s tim, u odnosu na 30% građana iz ruralnih sredina.

Grafikon 90. Ocena efikasnosti u nadziranju Vlade u odnosu na tip naselja

Postoji značajna razlika u slaganju s tvrdnjom da Skupština efikasno nadzire rad Vlade u odnosu na to da li su građani bliži partijama u vlasti, opoziciji ili su neopredeljeni ($V = ,393, p < ,001$). **Građani koji su bliži partijama u vlasti pretežno se slažu s navedenom tvrdnjom** – 39% njih se potpuno slaže. Među građanima koji su bliži partijama u opoziciji, samo 3% se potpuno slaže, a čak 75% se uopšte ne slaže. **Građani koji su neopredeljeni su negde između ova dve dve polarizovane grupe, ali su bliži opoziciono nastrojenim građanima** jer se pretežno ne slažu s time da Skupština efikasno nadzire Vladu – 46% njih se uopšte ne slaže.

Skupština Srbije efikasno nadzire rad Vlade i vodi računa o tome da Vlada vodi odgovornu politiku na dobro svih građana
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

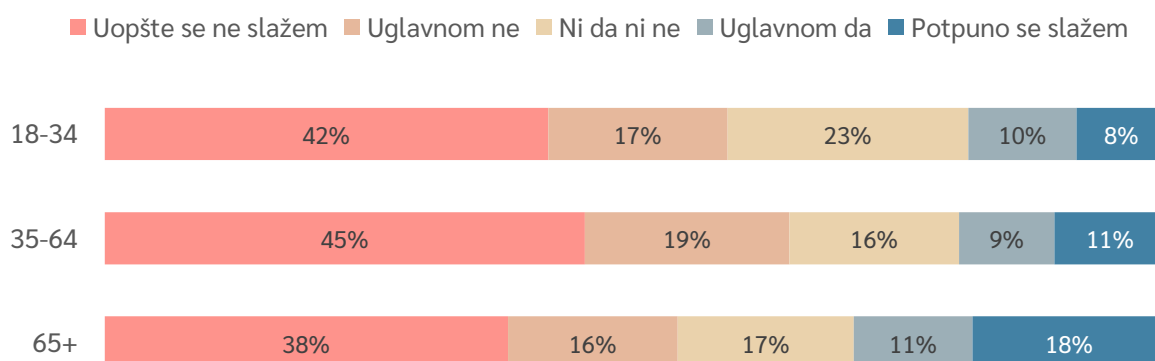

Grafikon 91. Ocena efikasnosti u nadziranju Vlade u odnosu na političku inklinaciju

Dostupnost narodnih poslanika

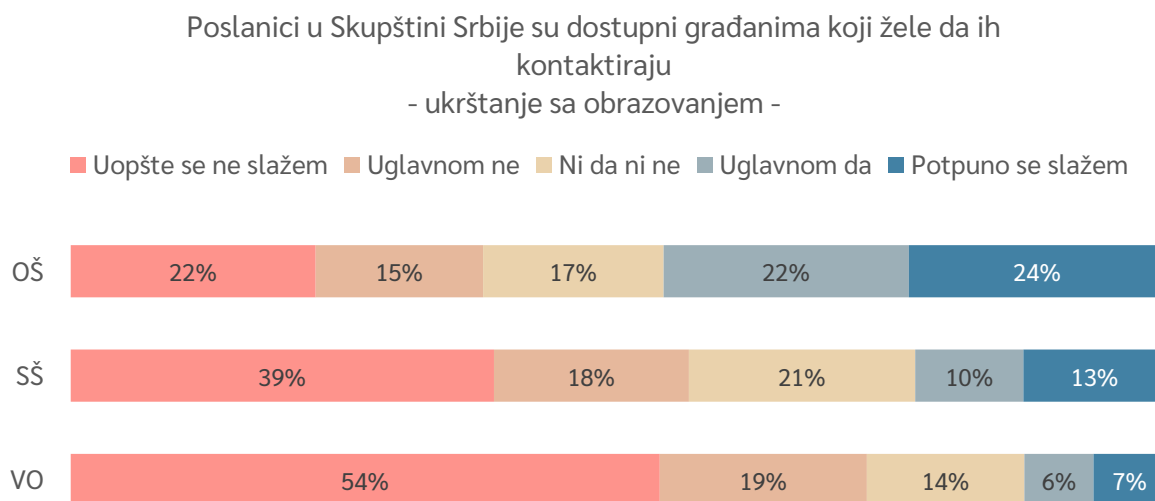
Građani koji imaju više od 65 godina u nešto većoj meri smatraju da su poslanici u Skupštini dostupni građanima koji žele da ih kontaktiraju nego mlađi građani ($V = ,098$, $p < ,05$). Da su poslanici dostupni najviše ističe 29% najstarijih građana koji se ili uglavnom ili potpuno slažu s tom tvrdnjom.

Poslanici u Skupštini Srbije su dostupni građanima koji žele da ih kontaktiraju
- ukrštanje sa uzrastom -

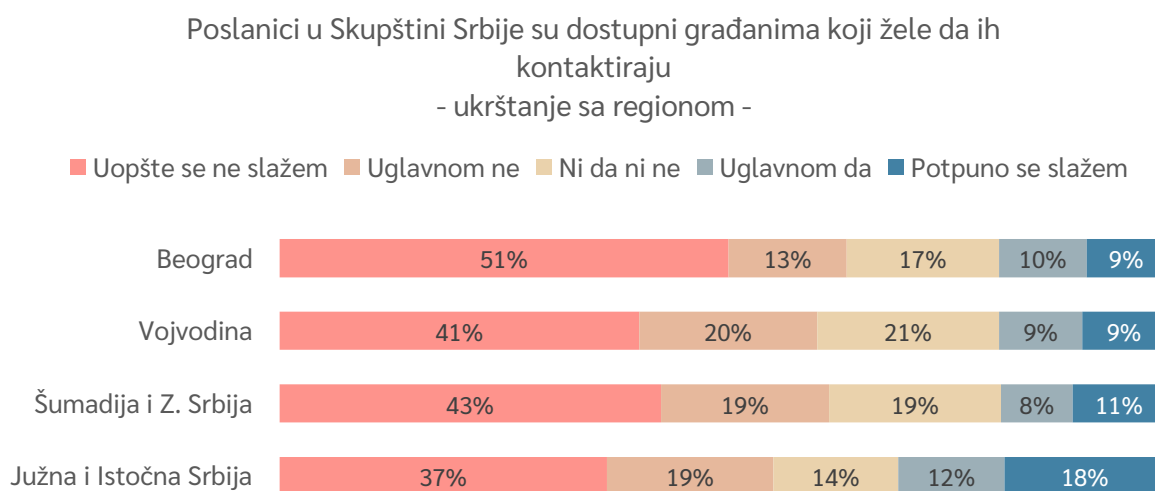
Grafikon 92. Ocena dostupnosti poslanika u odnosu na uzrast

Obrazovaniji građani u manjoj meri misle da su poslanici dostupni građanima ($V = ,187, p < ,001$). Nešto više od polovine građana koji su završili višu školu ili fakultet se uopšte ne slaže s ovom tvrdnjom, u odnosu na 39% onih sa završenom srednjom školom i samo 22% onih koji su završili najviše osnovnu školu. Među građanima koji imaju najviše završenu osnovnu školu skoro polovina (46%) se uglavnom ili potpuno slaže sa time da su poslanici dostupni građanima.

Grafikon 93. Ocena dostupnosti poslanika u odnosu na obrazovanje

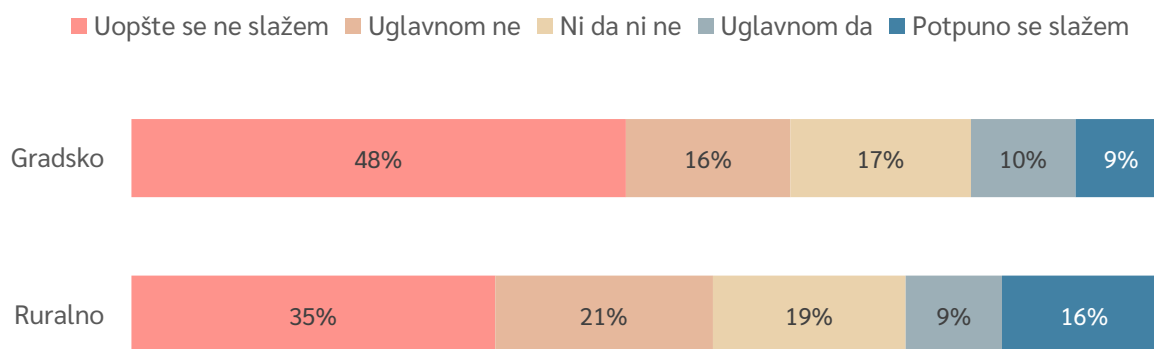
Građani koji žive u Južnoj i Istočnoj Srbiji se nešto više slažu s tvrdnjom da su poslanici dostupni građanima koji žele da ih kontaktiraju nego ispitanici iz ostalih regiona Srbije ($V = ,093, p < ,05$). S ovim stavom najmanje se slažu stanovnici Beograda – čak 51% je istaklo da se uopšte ne slaže.

Grafikon 94. Ocena dostupnosti poslanika u odnosu na region

Stanovništvo iz ruralnih naselja u većoj meri smatra da su poslanici dostupni građanima nego oni koji žive u gradskim sredinama ($V = ,151, p < ,001$). S tvrdnjom da su poslanici dostupni uopšte se ne slaže 48% onih koji žive u gradovima, dok je u slučaju ispitanika iz ruralnih naselja taj odgovor dalo 35% građana.

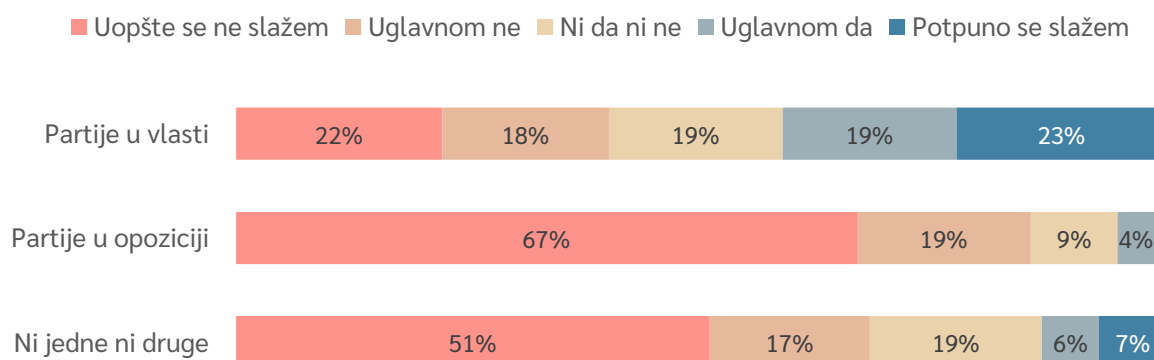
Poslanici u Skupštini Srbije su dostupni građanima koji žele da ih kontaktiraju
- ukrštanje sa tipom naselja -

Grafikon 95. Ocena dostupnosti poslanika u odnosu na tip naselja

Postoji značajna razlika u slaganju s tvrdnjom da su poslanici dostupni građanima u odnosu na to da li su građani bliži partijama u vlasti, opoziciji ili su neopredeljeni ($V = ,267, p < ,001$). Građani koji su bliži partijama u vlasti se u velikoj meri slažu s navedenom tvrdnjom – 42% njih se uglavnom ili potpuno slaže. Među građanima koji su bliže partijama u opoziciji, samo 1% se potpuno slaže, dok se 67% uopšte ne slaže. **Građani koji su neopredeljeni su negde između ove dve polarizovane grupe, ali su bliže opoziciono nastrojeni građani.**

Poslanici u Skupštini Srbije su dostupni građanima koji žele da ih kontaktiraju
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

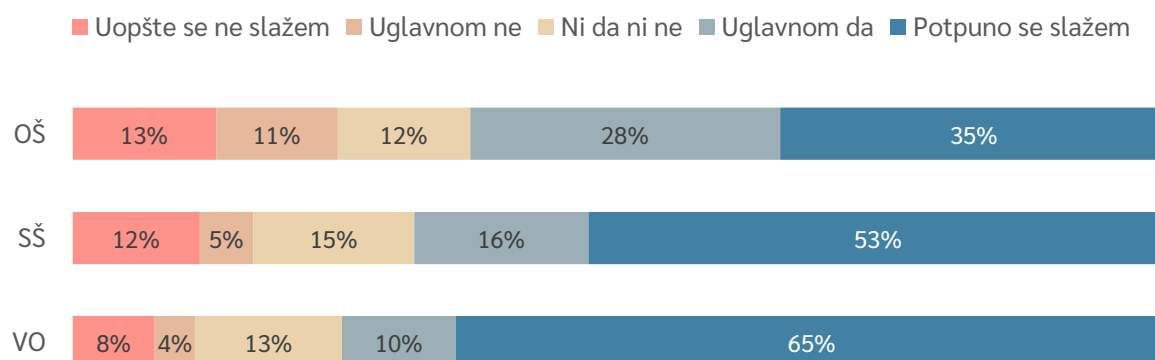

Grafikon 96. Ocena dostupnosti poslanika u odnosu na političku inklinaciju

Briga poslanika o interesima građana

S tvrdnjom da poslanici više brinu o interesu svojih stranaka nego o interesima građana se u većoj meri slažu obrazovaniji građani ($V = ,152, p < ,001$). Među građanima sa završenom višom školom ili fakultetom 65% njih se potpuno slaže s ovim stavom, u odnosu na 53% onih sa završenom srednjom školom i 35% građana koji su završili najviše osnovnu.

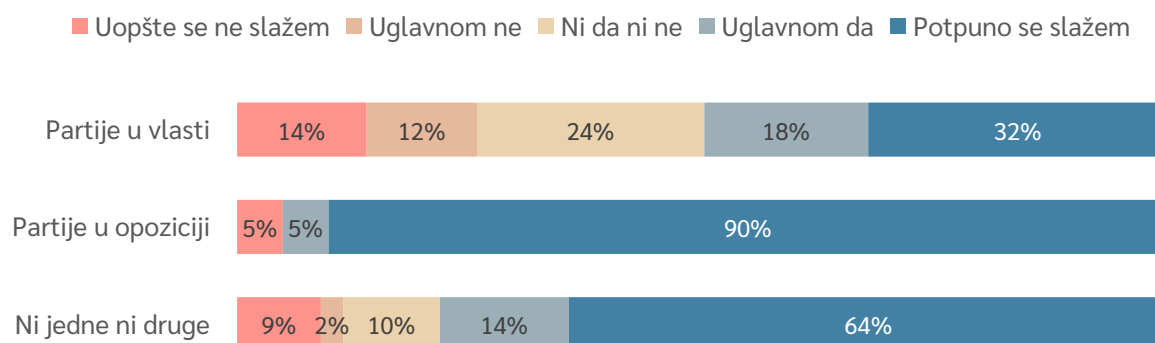
Poslanici u Skupštini više brinu o interesima svojih političkih stranaka nego o interesima građana
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 97. Ocena brige poslanika o interesima građana u odnosu na obrazovanje

Slaganje građana s tvrdnjom da poslanici više brinu o stranačkom interesu nego o interesu građana značajno zavisi od njihovih političkih inklinacija ($V = ,280, p < ,001$). Čak 90% građana koji naginju partijama u opoziciji misli da poslanici više brinu o stranačkom interesu nego o interesu građana. S druge strane, 64% neopredeljenih smatra isto, što je duplo više od građana koji su bliži partijama u vlasti (32%).

Poslanici u Skupštini više brinu o interesima svojih političkih stranaka nego o interesima građana
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

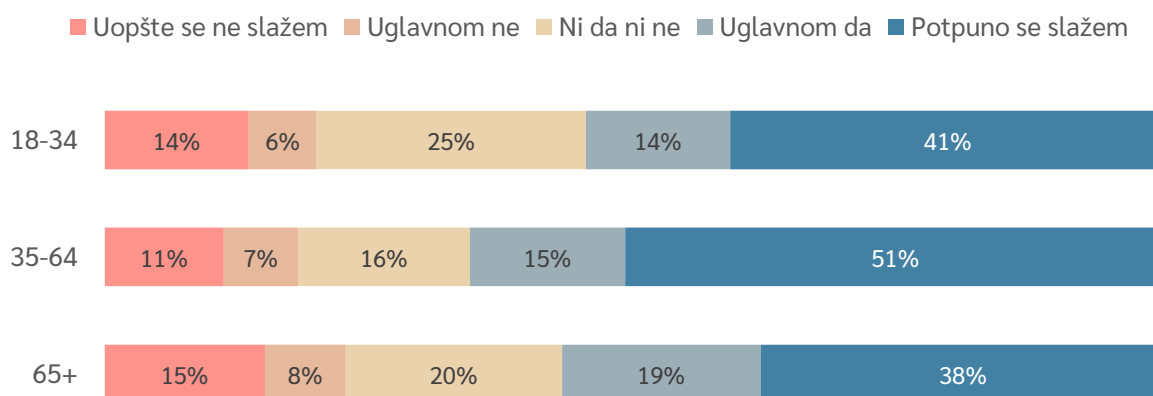

Grafikon 98. Ocena brige poslanika o interesima građana u odnosu na političku inklinaciju

Urušavanje ugleda Skupštine

Građani koji imaju između 35 i 64 godine u većoj meri smatraju da poslanici urušavaju ugled Skupštine svojim ponašanjem nego oni koji imaju manje od 35 godina ili više od 65 godina ($V = ,098, p < ,05$). Čak polovina sredovečnih građana (35-64) se potpuno slaže s navedenom tvrdnjom, u odnosu na 41% najmlađih (18-34) i 38% najstarijih ispitanika (65+).

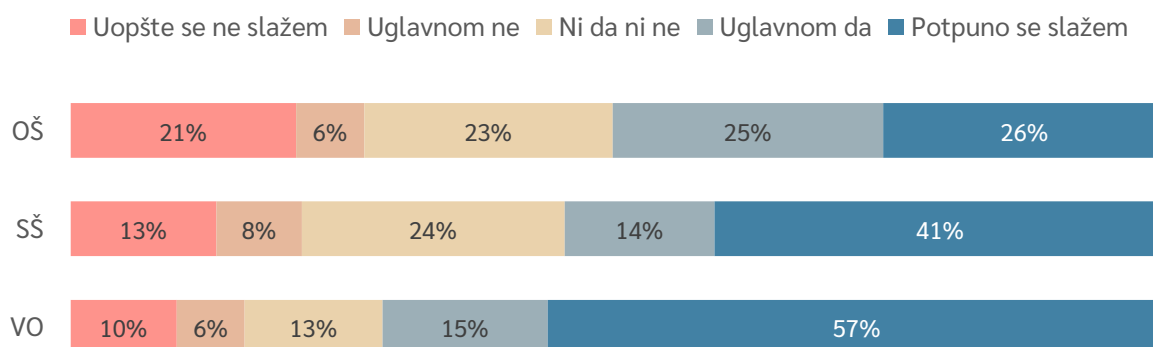
Poslanici svojim ponašanjem urušavaju ugled Skupštine Srbije
- ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 99. Ocena urušavanja ugleda Skupštine u odnosu uzrast

Građani koji imaju više ili visoko obrazovanje u znatno većoj meri misle da poslanici urušavaju ugled Skupštine svojim ponašanjem nego građani nižeg obrazovnog nivoa ($V = ,161, p < ,001$). To smatra čak 57% najobrazovanijih, u odnosu na 41% građana koji imaju najviše završenu srednju školu, odnosno 26% građana koji imaju samo završenu osnovnu školu. Najveća razlika postoji između onih sa najvišim stepenom obrazovanja i onih sa osnovnom školom.

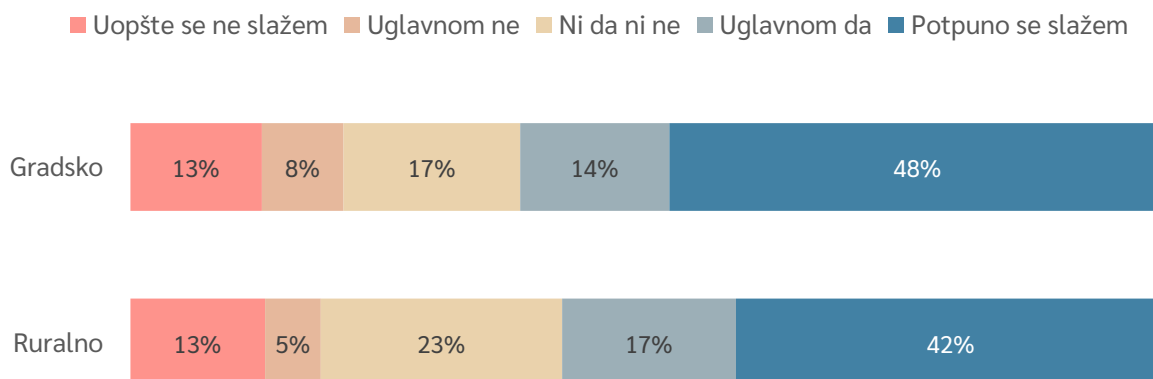
Poslanici svojim ponašanjem urušavaju ugled Skupštine Srbije
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 100. Ocena urušavanja ugleda Skupštine u odnosu obrazovanje

Ispitanici iz gradskih područja se nešto više slažu s tvrdnjom da poslanici urušavaju ugled Skupštine svojim ponašanjem nego oni koji žive u ruralnim sredinama ($V = ,100$, $p < ,05$). Međutim, ova razlika je izuzetno mala.

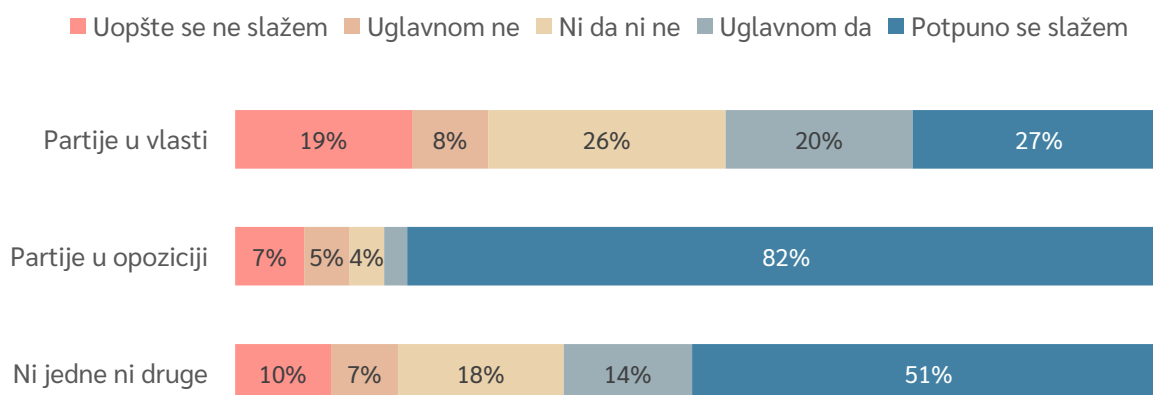
Poslanici svojim ponašanjem urušavaju ugled Skupštine Srbije
- ukrštanje sa tipom naselja -

Grafikon 101. Ocena urušavanja ugleda Skupštine u odnosu tip naselja

Da poslanici svojim ponašanjem urušavaju ugled Skupštine najviše smatraju građani kojima su bliže partije u opoziciji, zatim neopredeljeni, a najmanje oni kojima su bliske partije u vlasti ($V = ,225$, $p < ,001$). Čak 82% građana kojima su bliže stranke u opoziciji se potpuno slaže s time da poslanici svojim ponašanjem urušavaju ugled Skupštine, dok isto misli 27% građana kojima su bliže partije u vlasti, odnosno polovina neopredeljenih građana. I u ovom slučaju, oni kojima nisu bliske ni partije u vlasti ni stranke u opoziciji su bliži opoziciono nastrojenim građanima.

Poslanici svojim ponašanjem urušavaju ugled Skupštine Srbije
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

Grafikon 102. Ocena urušavanja ugleda Skupštine u odnosu na političku inklinaciju

5. Izbori

U ovom delu ispitana je namera građana da glasaju na izborima. Građani koji nameravaju da glasaju upitani su koja im je motivacija da izađu na birališta, dok su oni koji ne planiraju da glasaju naveli razlog za to.

Namera za glasanjem na izborima

Ukoliko bi parlamentarni izbori bili održani u nedelji u kojoj su ispitanici intervjuisani, nešto više od polovine građana sigurno bi glasalo, 12% bi verovatno glasalo, dok 22% građana sigurno ne bi glasalo. Neodlučnih je 6%.

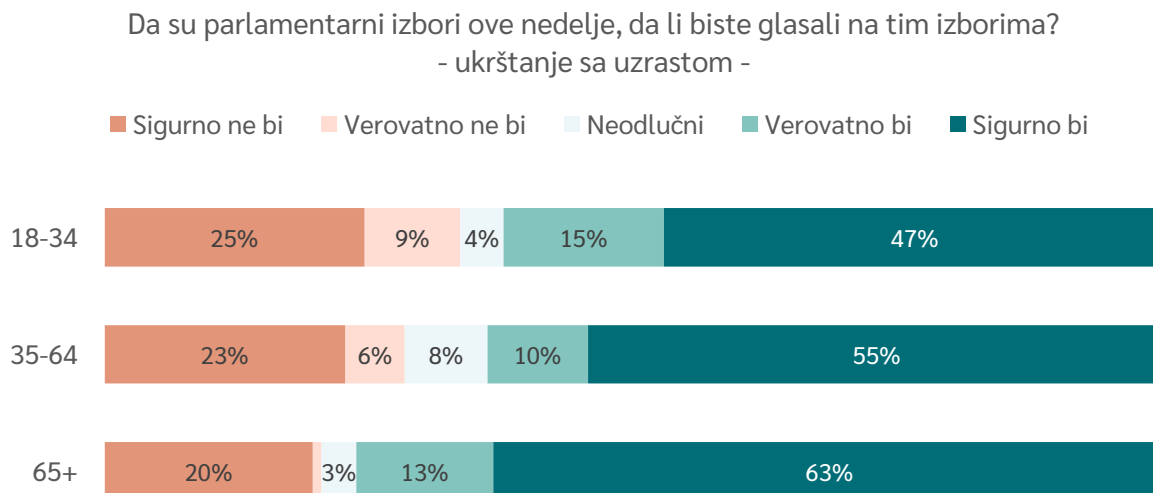
Da su parlamentarni izbori ove nedelje, da li biste glasali na tim izborima?

■ Sigurno ne bi ■ Verovatno ne bi ■ Neodlučni ■ Verovatno bi ■ Sigurno bi ■ NZ/BO

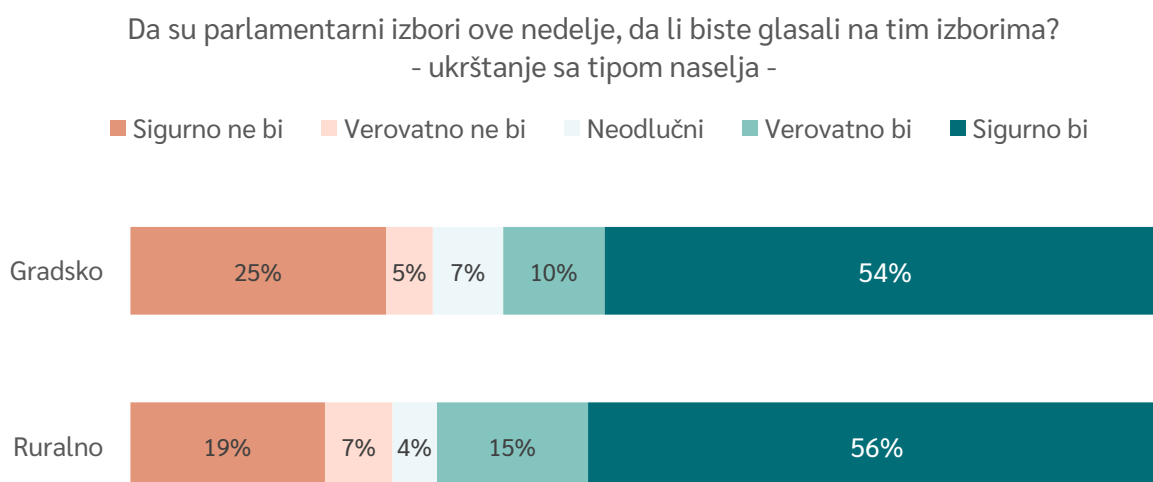
Grafikon 103. Namera za glasanjem na izborima

Građani stariji od 65 godina su znatno češće isticali da bi sigurno glasali na izborima nego mlađe stanovništvo ($V = ,131, p < ,001$). Takođe, sredovećni građani (35-54) su u nešto većoj meri isticali da bi sigurno glasali u odnosu na najmlađe (18-34), koji su češće nego sredovećni označili da bi verovatno glasali.

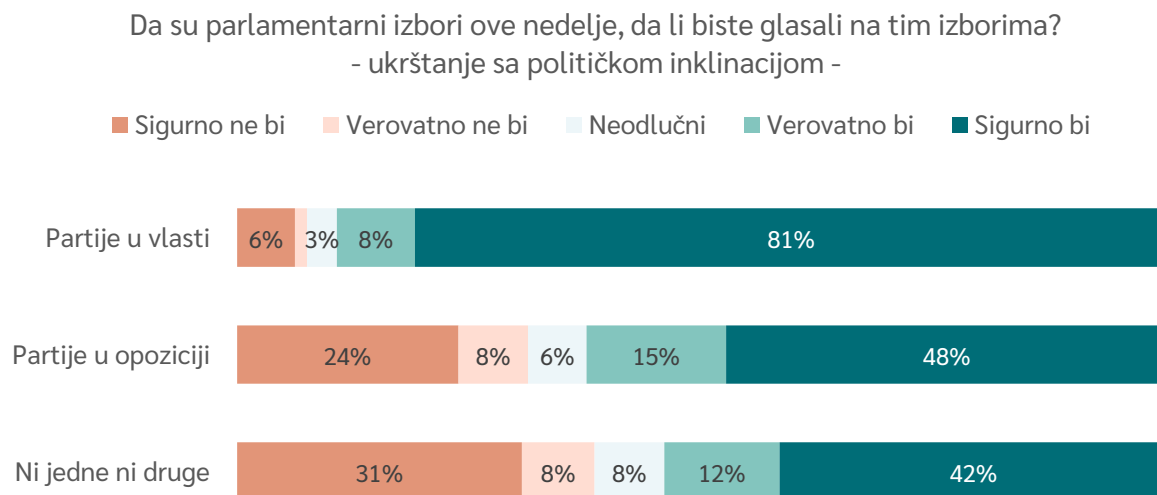
Grafikon 104. Namera za glasanjem na izborima u odnosu na uzrast

Građani iz ruralnih naselja su nešto češće isticali da bi verovatno glasali, odnosno u manjoj meri su rekli da sigurno ne bi glasali nego stanovništvo iz gradskih naselja ($V = ,114, p < ,05$). Razlika između ove dve grupe je, ipak, vrlo mala.

Grafikon 105. Namera za glasanjem na izborima u odnosu na tip naselja

Spremnost građana da glasaju na izborima značajno zavisi od njihovih političkih inklinacija ($V = ,267, p < ,001$). **Čak 81% građana kojima su bliže stranke u vlasti bi sigurno izašlo na glasanje**, u poređenju sa polovinom onih kojima su bliže opozicione partije (48%), odnosno 42% onih kojima nisu bliski ni jedni ni drugi. **Iako nešto više neopredeljenih nego opoziciono nastrojenih građana sigurno ne bi izašlo na glasanje, između ove dve grupe nema velike razlike.**

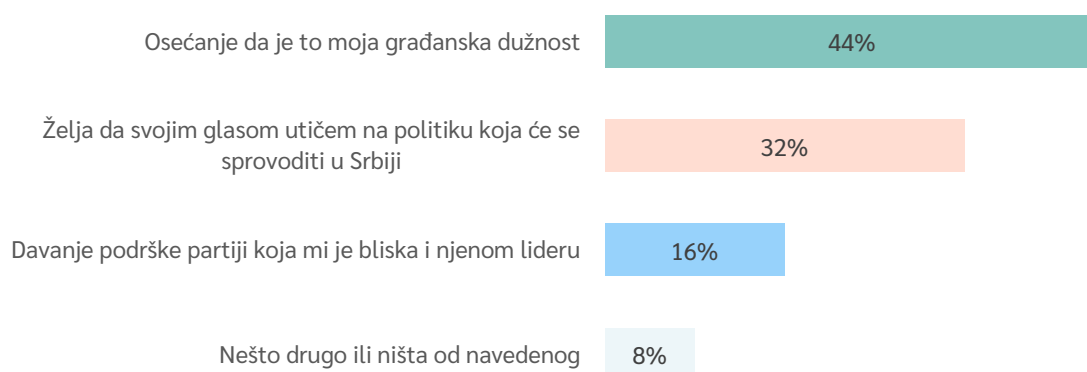

Grafikon 106. Namera za glasanjem na političku inklinaciju

Motiv za glasanje na izborima

Kako bismo utvrdili glavni motiv građana koji nameravaju da izađu na izbore, ispitanicima su ponuđena tri odgovora od kojih je trebalo da se opredele za jedan. **Kao najčešći razlog za glasanje na izborima, građani navode osećanje da je to njihova dužnost (44%),** zatim želju da utiču na politiku koja će se sprovesti u Srbiji (32%), dok je najređi razlog davanje podrške partiji koja im je bliska i njenom lideru (16%).

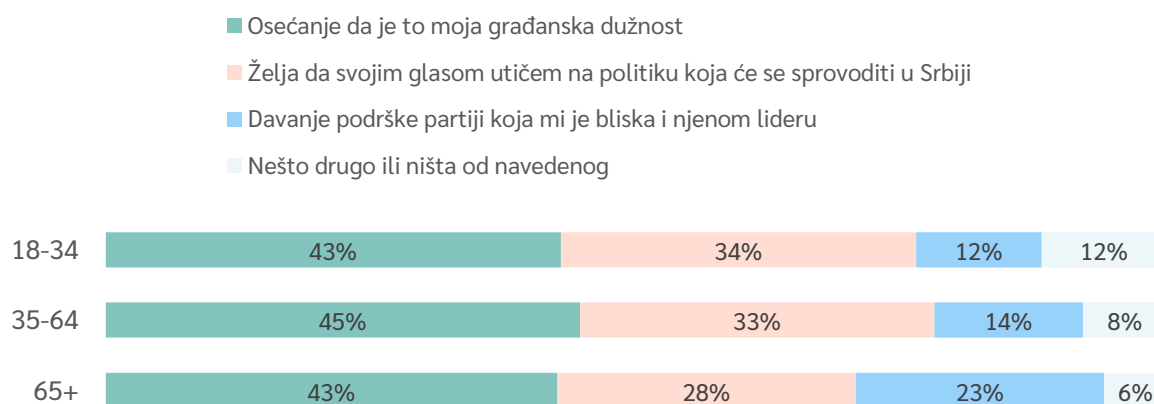
Uopšteno gledano, šta je vaš motiv da glasate na izborima?
- % od onih koji su rekli da bi glasali -

Grafikon 107. Motiv za glasanje na izborima

Motiv glasanja na izborima zavisi od uzrasne grupe kojoj građani pripadaju ($V = ,100, p < ,05$). **Ova razlika se ogleda u tome što su najstariji građani kao razlog češće isticali davanje podrške partiji koja im je bliska i lideru te stranke nego mlađi građani.**

Šta je vaš motiv da glasate na izborima?
- ukrštanje sa uzrastom -

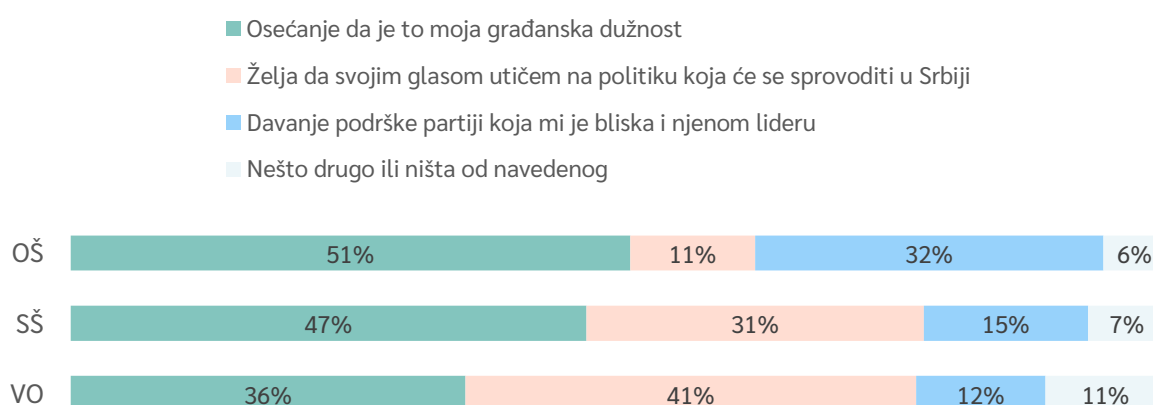

Grafikon 108. Motiv za glasanje na izborima u odnosu na uzrast

Oni koji imaju završenu osnovnu školu ređe su kao razlog navodili želju da utiču na politiku koja će se sprovesti, a češće pružanje podrške partiji i lideru nego oni koji imaju završenu srednju školu ili oni sa najvišim stepenom obrazovanja ($V = ,177, p < ,001$). Oni koji su završili samo osnovnu školu ili najviše srednju školu su u znatno većoj meri navodili osećanje građanske dužnosti nego **najobrazovaniji građani koji u najvećoj meri izlaze na izbore jer žele da utiču na politiku koja će se sprovesti u Srbiji.**

Šta je vaš motiv da glasate na izborima?

- ukrštanje sa obrazovanjem -

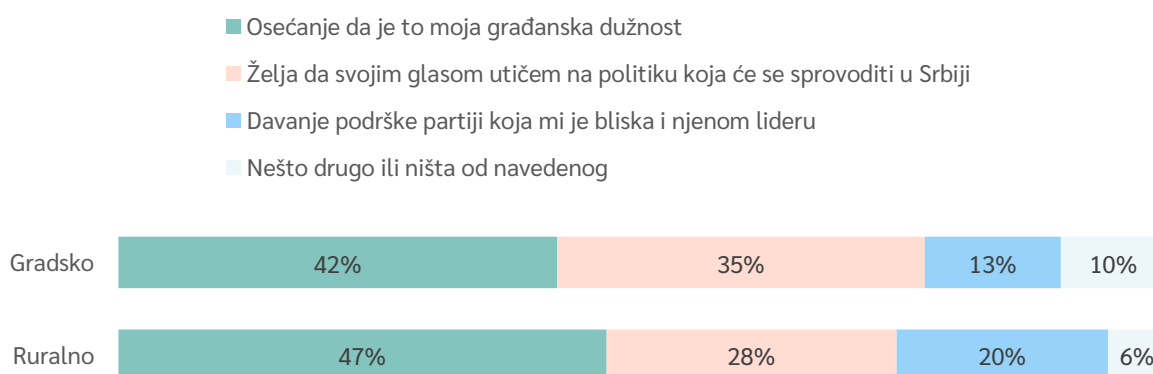

Grafikon 109. Motiv za glasanje na izborima u odnosu na obrazovanje

Građani koji žive u ruralnim naseljima su u manjoj meri kao motiv navodili želju da utiču na politiku koja će se sprovesti u Srbiji, a češće davanje podrške partiji i lideru, u odnosu na ispitanike iz gradskih naselja ($V = ,138, p < ,01$).

Šta je vaš motiv da glasate na izborima?

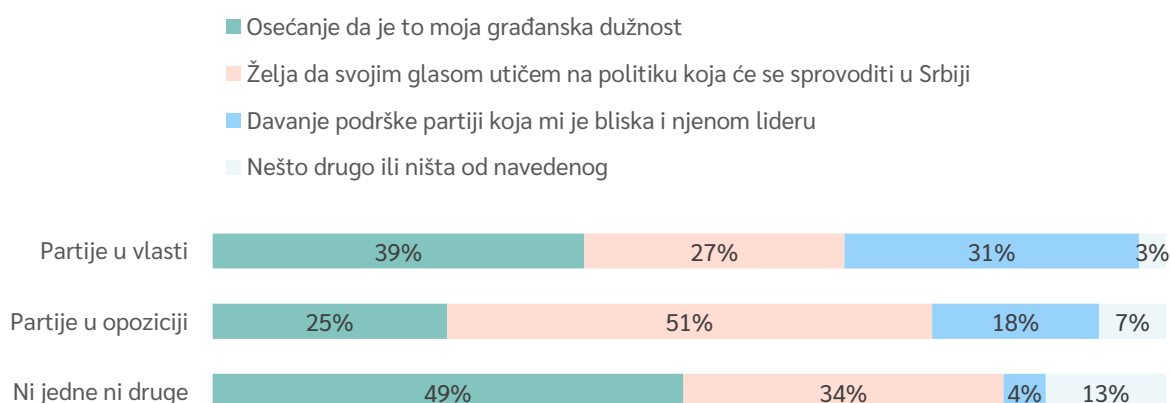
- ukrštanje sa tipom naselja -

Grafikon 110. Motiv za glasanje na izborima u odnosu na tip naselja

Motivi za glasanje na izborima značajno se razlikuju u odnosu na političku inklinaciju građana ($V = ,273, p < ,001$). **Građani koji su istakli da bi glasali na izborima, a kojima su bliže partije u vlasti, najčešće navode kao razlog građansku dužnost (39%), potom davanje podrške partiji i lideru (31%). S druge strane, čak polovina građana kojima su bliže stranke u opoziciji kao motiv navodi želju da utiču na politiku koja će se sprovesti u Srbiji (51%), dok polovina neodlučnih kao motiv navodi građansku dužnost (49%).**

Šta je vaš motiv da glasate na izborima?
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

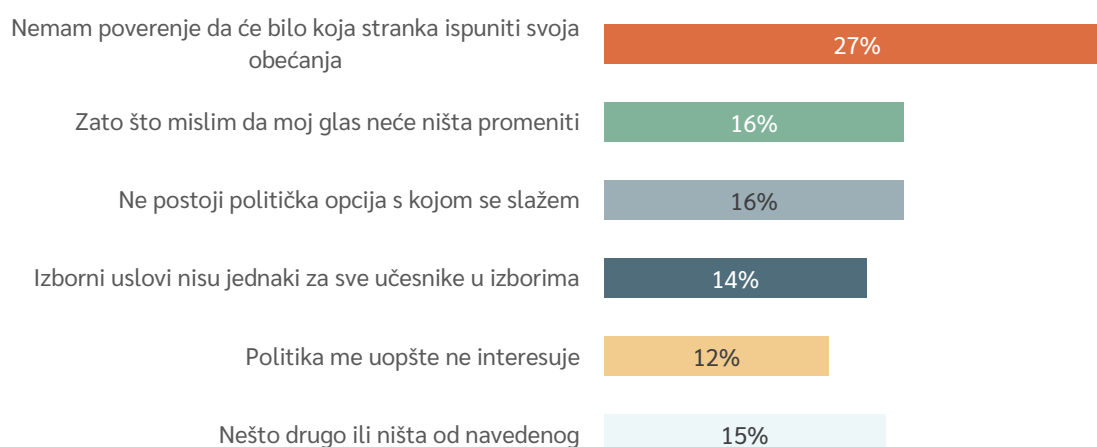

Grafikon 111. Motiv za glasanje na izborima u odnosu na političku inklinaciju

Razlozi za neglasanje na izborima

Kao najčešći razlog za neizlazak na izbore, građani navode da **nemaju poverenja u to da će bilo koja stranka ispuniti predizborna obećanja (27%)**. Između 12 i 16% građana navelo je razloge poput toga da misle da njihov glas neće ništa promeniti, da ne postoji politička opcija s kojom se slažu, da izborni uslovi nisu jednaki za sve učesnike, da ih politika uopšte ne interesuje ili imaju neki drugi razlog. Svi ovi odgovori su bili unapred ponuđeni.

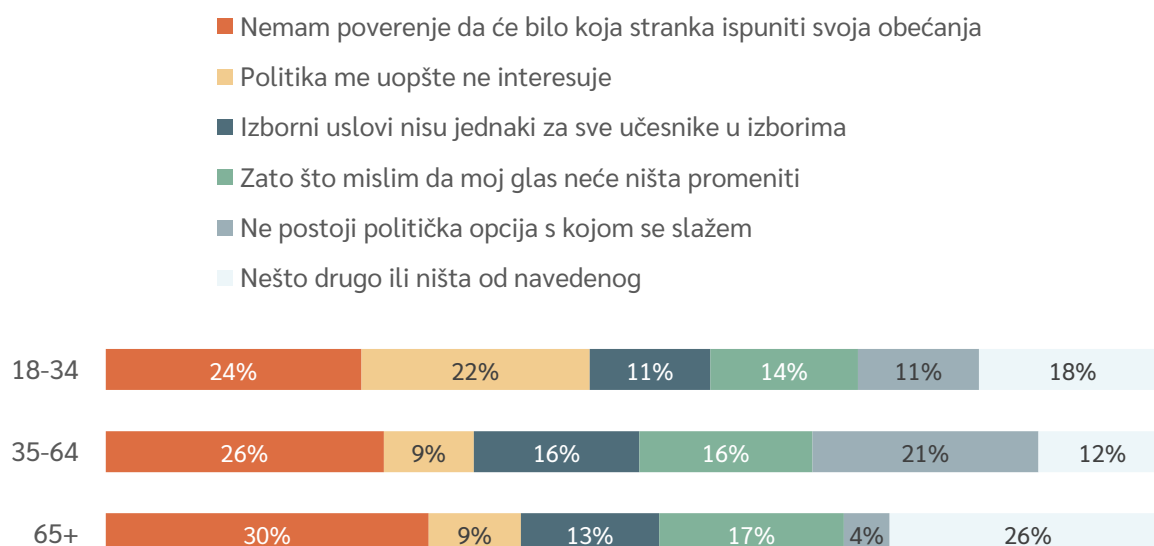
Koji je glavni razlog zbog kog ne biste izašli da glasate?
- % od onih koji su odgovorili -

Grafikon 112. Razlog za neglasanje

Razlozi koji su građani koji ne žele da glasaju naveli značajno se razlikuju u odnosu na uzrast ($V = ,198, p < ,05$). **Najmlađi (18-34) su u većoj meri nego ostali navodili da ih politika uopšte ne interesuje**, dok su sredovečni (35-64) više nego ostale uzrasne grupe navodili da ne postoji politička opcija s kojom se slažu.

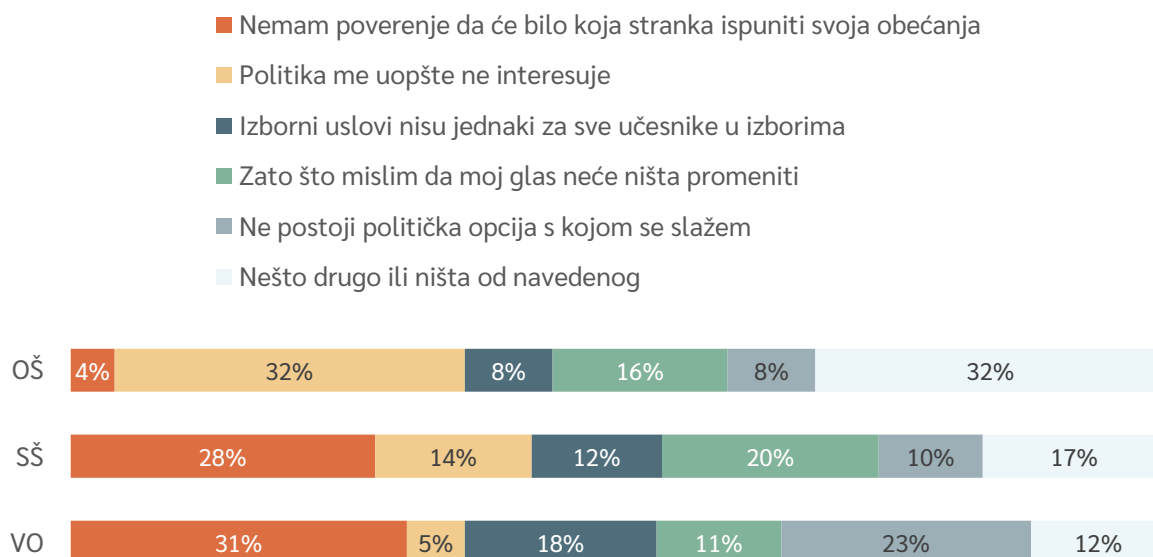
Koji je glavni razlog zbog kog ne biste izašli da glasate?
- ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 113. Razlog za neglasanje u odnosu na uzrast

Glavni razlog za neizlazak na izbore takođe se razlikuje u odnosu na obrazovanje ($V = ,262, p < ,001$). **Građani koji su završili samo osnovnu školu u većoj meri navode da ih politika uopšte ne interesuje nego oni višeg obrazovnog nivoa.** Uz to, treba istaći da oni sa višim ili visokim obrazovanjem znatno češće nego manje obrazovani ističu da ne postoji politička opcija s kojom se slažu.

Koji je glavni razlog zbog kog ne biste izašli da glasate?
- ukrštanje sa obrazovanjem -

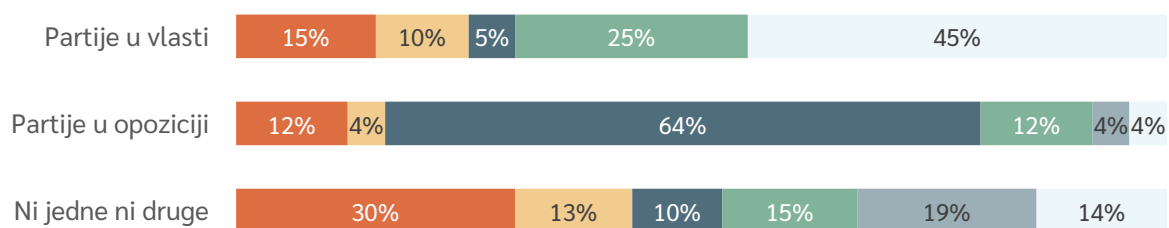

Grafikon 114. Razlog za neglasanje u odnosu na obrazovanje

Glavni razlog za neizlazak na izbore zavisi i od političkih inklinacija građana ($V = ,382, p < ,001$). **Neopredeljeni u najvećoj meri ne glasaju jer nemaju poverenje da će bilo koja stranka ispuniti predizborna obećanja i zato što ne postoji stranka s kojom se slažu,** dok oni kojima su bliže partije u opoziciji pretežno ne glasaju jer izborni uslovi nisu jednaki za sve učesnike u izborima. Građani kojima su bliže stranke u vlasti uglavnom glasaju iz razloga koji nisu navedeni, međutim oni u znatno većoj meri nego ostale grupe ne glasaju jer misle da njihov glas neće ništa promeniti.

Koji je glavni razlog zbog kog ne biste izašli da glasate?
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

- Nemam poverenje da će bilo koja stranka ispuniti svoja obećanja
- Politika me uopšte ne interesuje
- Izborni uslovi nisu jednaki za sve učesnike u izborima
- Zato što mislim da moj glas neće ništa promeniti
- Ne postoji politička opcija s kojom se slažem
- Nešto drugo ili ništa od navedenog

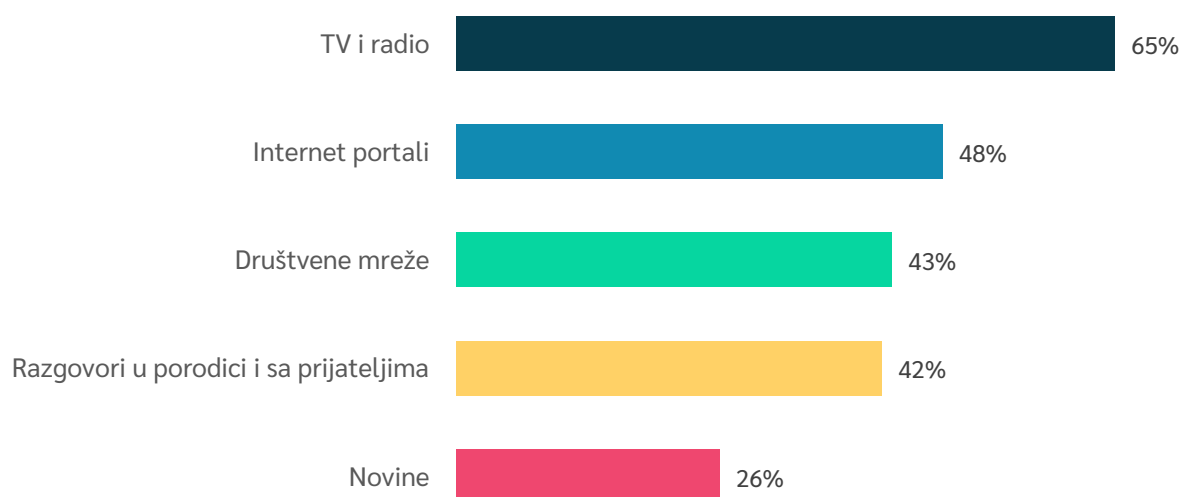
Grafikon 115. Razlog za neglasanje u odnosu na političku inklinaciju

6. Mediji

U poslednjem delu istraživanja, građani su odgovarali na pitanja o načinu informisanja o društveno-političkim temama. Na sva pitanja koja se odnose na izvore informisanja građani su mogli da daju višestruke odgovore, tj. da označe više opcija. Uz to, ispitanici su ocenjivali kvalitet i slobodu medija.

Kako bi se informisali, građani najčešće koriste televiziju i radio – dve trećine označilo je ove opcije. Polovina građana koristi internet portale (48%), nešto manje njih koristi društvene mreže (43%) ili se informiše putem razgovora sa bližnjima (42%), dok **najmanji broj građana čita novine radi informisanja (26%)**.

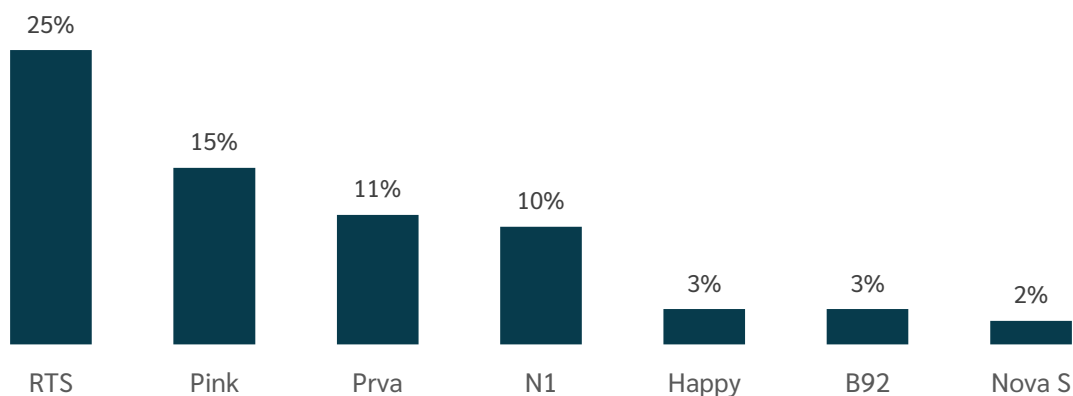
Koji su Vaši glavni izvori informacija o političkim i društvenim temama?

Grafikon 116. Glavni izvori informisanja

Četvrtina građana Srbije zarad informisanja gleda RTS, oko 15% televiziju Pink, 11% Prvu, 10% N1, dok ostale televizijske stanice gleda značajno manji broj ljudi.

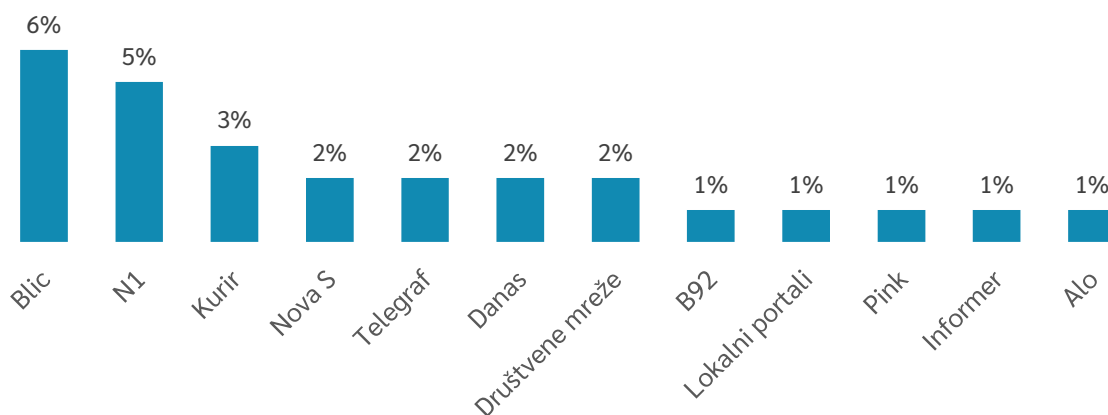
Koju TV stanicu koju najčešće koristite za informisanje?
- % odgovora od populacije -

Grafikon 117. TV stanice kao izvori informisanja

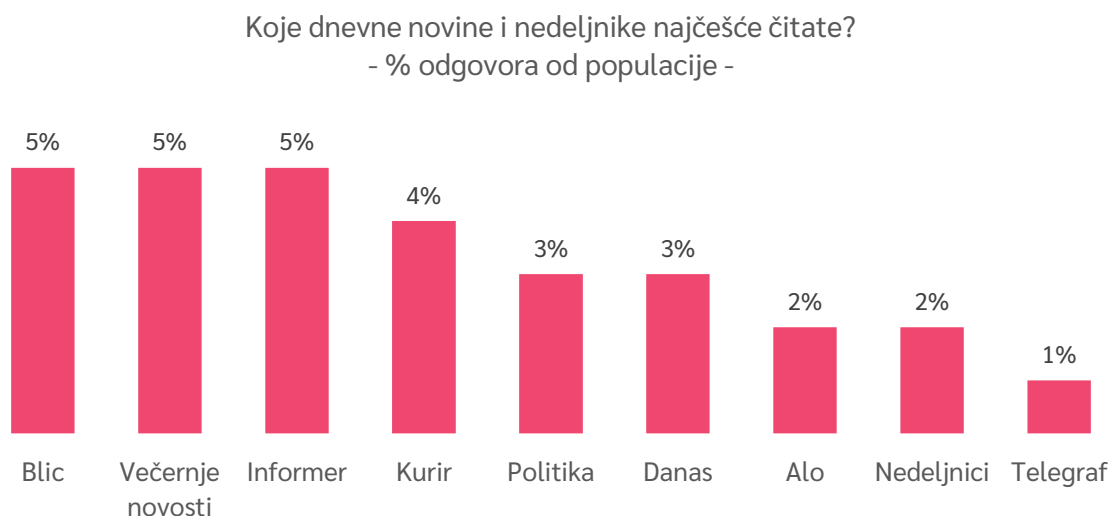
Najveći broj građana (6%) naveo je da posećuje Blic internet portal radi informisanja, zatim N1 (5%) i Kurir (3%). Sve ostale portale u svrhu informisanja posećuje 2% ili manje građana.

Koji internet portal najčešće koristite za informisanje?
- % odgovora od populacije -

Grafikon 118. Internet portali kao izvori informisanja

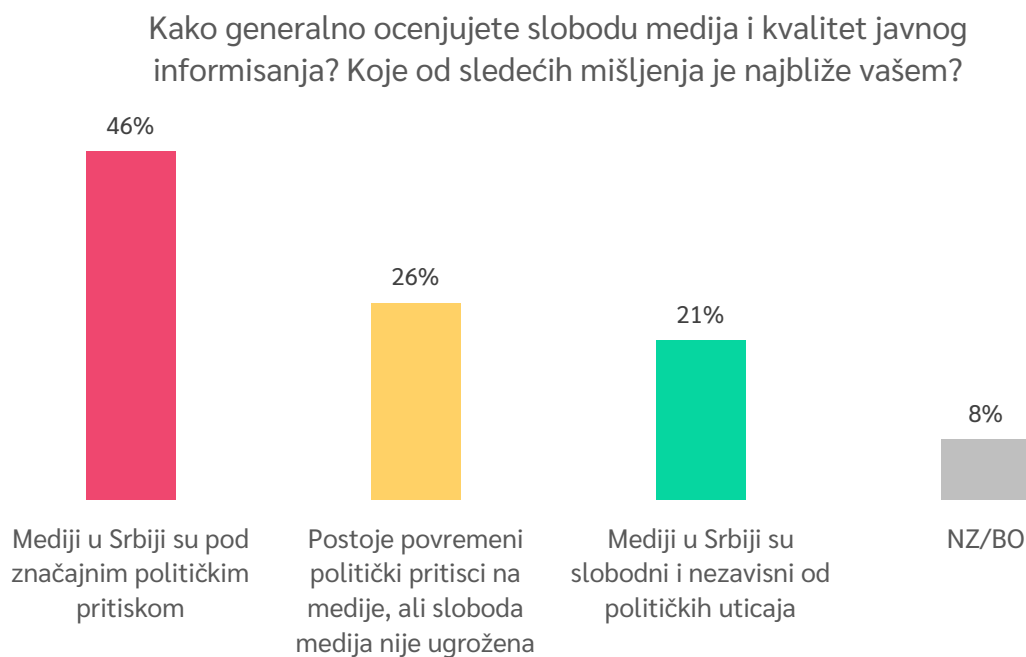
Kada je reč o dnevnim novinama, građani najviše čitaju Blic, Večernje novosti i Informer – po 5% građana čita ove novine da bi se informisali. Kurir čita 4% građana, Politiku i Danas 3%, dok ostale novine čita 2% ili manje građana.

Grafikon 119. Dnevne novine i nedeljnici kao izvori informisanja

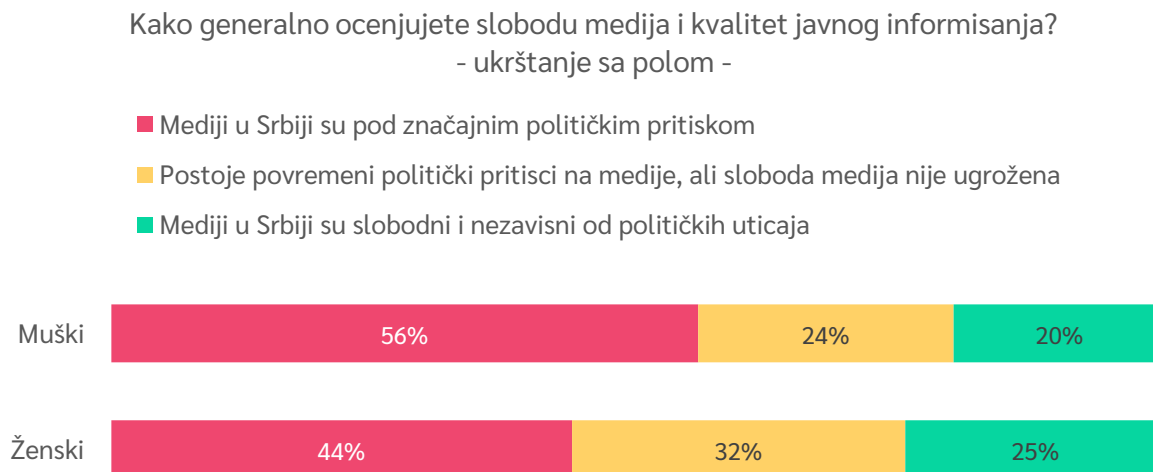
Ocena kvaliteta i slobode medija

Nešto manje od polovine građana smatra da su mediji u Srbiji pod značajnim političkim pritiskom (46%). Četvrtina (26%) smatra da postoje povremeni politički pritisci koji ne ugrožavaju slobodu medija, dok najmanji broj građana (21%) misli da su mediji u Srbiji slobodni i nezavisni od političkih uticaja.

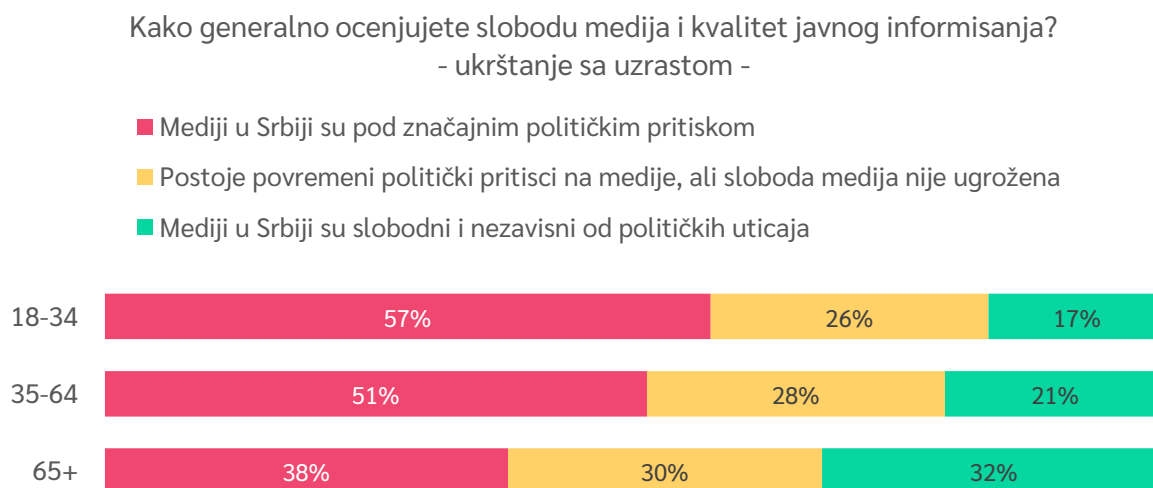
Grafikon 120. Ocena kvaliteta i slobode medija

Muškarci u većoj meri misle da su mediji pod značajnim pritiskom nego žene ($V = ,120, p < ,01$). Naime, 56% muškaraca to misli u odnosu na 44% žena. U isto vreme, više žena misli da postoje povremeni pritisci koji ne ugrožavaju slobodu medija (32%) u poređenju sa muškarcima (24%).

Grafikon 121. Ocena kvaliteta i slobode medija u odnosu na pol

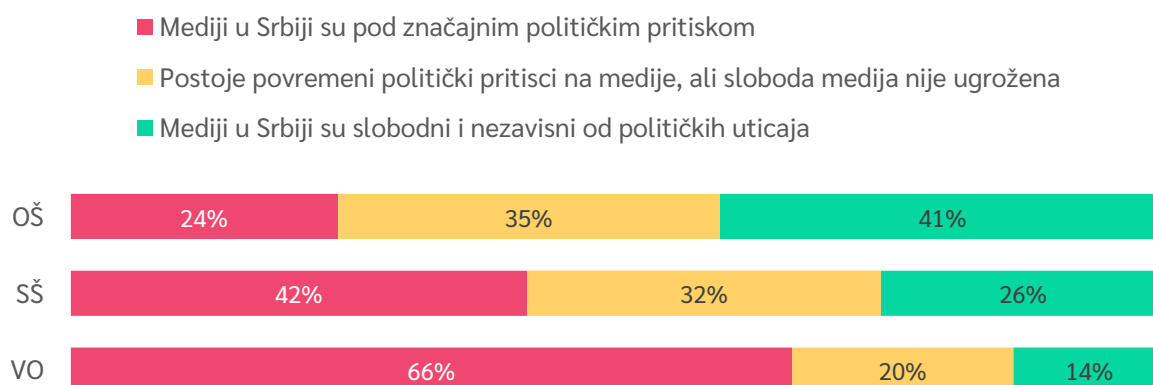
Ocena slobode medija zavisi i od uzrasta ($V = ,110, p < ,001$). **Najstariji građani u znatno većoj meri misle da su mediji slobodni i nezavisni od političkih uticaja nego mlađi građani.** Pored toga, 57% najmlađih misli da su mediji pod značajnim političkim pritiskom, za razliku od 51% sredovečnih i 38% najstarijih ispitanika.

Grafikon 122. Ocena kvaliteta i slobode medija u odnosu na uzrast

Ocena slobode medija razlikuje se i u odnosu na obrazovanje ($V = ,204, p < ,001$). **Čak dve trećine građana koji imaju više ili visoko obrazovanje misli da su mediji pod značajnim političkim pritiskom.** U manjoj meri to misle oni koji su završili najviše srednju školu (42%), dok je najmanje onih koji to misle među građanima sa završenom osnovnom školom (24%).

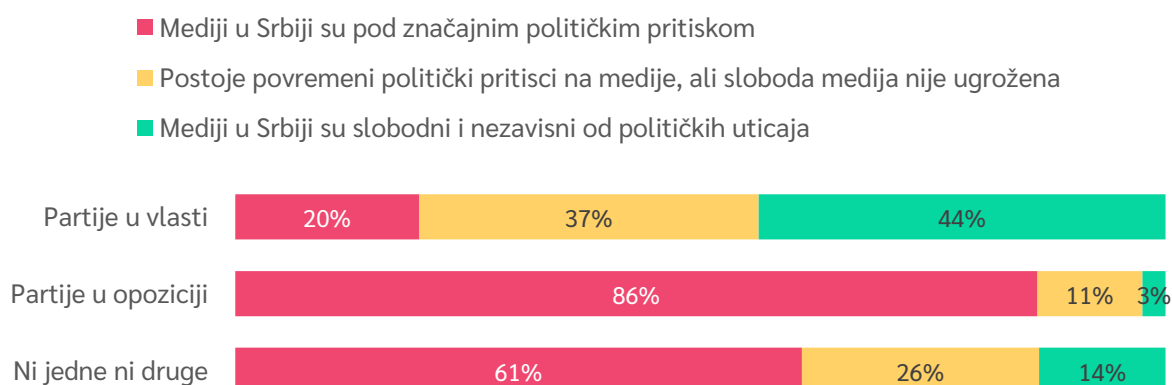
Kako generalno ocenjujete slobodu medija i kvalitet javnog informisanja?
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 123. Ocena kvaliteta i slobode medija u odnosu na obrazovanje

Postoje značajne razlike u oceni slobode medija u odnosu na političku inklinaciju ($V = ,330, p < ,001$). **Građani kojima su bliže partije u opoziciji pretežno misle da su mediji pod značajnim političkim pritiskom (86%), dok to smatra samo 20% građana kojima su bliže partije u vlasti.** Politički neopredeljeni uglavnom misle da su mediji pod značajnim pritiskom – čak 61% njih – dok 14% veruje da su mediji slobodni i nezavisni.

Kako generalno ocenjujete slobodu medija i kvalitet javnog informisanja?
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

Grafikon 124. Ocena kvaliteta i slobode medija u odnosu na političku inklinaciju

Spisak grafikona

Grafikon 1. Zainteresovanost za političke teme	22
Grafikon 2. Zainteresovanost za politiku u odnosu na uzrast.....	23
Grafikon 3. Zainteresovanost za politiku u odnosu na obrazovanje	24
Grafikon 4. Zainteresovanost za politiku u odnosu na tip naselja.....	24
Grafikon 5. Zainteresovanost za politiku u odnosu na političku inklinaciju	25
Grafikon 6. Zainteresovanost za rad i organizaciju Skupštine u odnosu na uzrast	25
Grafikon 7. Zainteresovanost za rad i organizaciju Skupštine u odnosu na političku inklinaciju	26
Grafikon 8. Zainteresovanost za rad i organizaciju lokalne samouprave u odnosu na političku inklinaciju.....	27
Grafikon 9. Zainteresovanost za programe političkih partija u odnosu na uzrast	27
Grafikon 10. Zainteresovanost za programe političkih partija u odnosu na političku inklinaciju	28
Grafikon 11. Zainteresovanost za tok pregovora Beograda i Prištine u odnosu na uzrast.....	29
Grafikon 12. Zainteresovanost za tok pregovora Beograda i Prištine u odnosu na političku inklinaciju	29
Grafikon 13. Zainteresovanost za pristupne pregovore sa EU u odnosu na uzrast	30
Grafikon 14. Zainteresovanost za pristupne pregovore sa EU u odnosu na obrazovanje	30
Grafikon 15. Zainteresovanost za pristupne pregovore sa EU u odnosu na tip naselja.....	31
Grafikon 16. Zainteresovanost za pristupne pregovore sa EU u odnosu na političku inklinaciju	31
Grafikon 17. Zainteresovanost za rad nevladinih organizacija u odnosu na uzrast	32
Grafikon 18. Zainteresovanost za rad nevladinih organizacija u odnosu na obrazovanje.....	33
Grafikon 19. Zainteresovanost za rad nevladinih organizacija u odnosu na političku inklinaciju	33
Grafikon 20. Da li postoji neko ko radi na rešavanju problema građana	34
Grafikon 21. Da li postoji neko ko rešava probleme građana u odnosu na region.....	35
Grafikon 22. Da li postoji neko ko rešava probleme građana u odnosu na tip naselja	35
Grafikon 23. Ko radi na rešavanju problema građana	36
Grafikon 24. Mogućnost uticanja na promene različitim aktivnostima	37
Grafikon 25. Uticanje na promene glasanjem na parlamentarnim izborima u odnosu na uzrast.....	38
Grafikon 26. Uticanje na promene glasanjem na parlamentarnim izborima u odnosu na obrazovanje	38
Grafikon 27. Uticanje na promene glasanjem na parlamentarnim izborima u odnosu na pol. inklinaciju	39
Grafikon 28. Uticanje na promene glasanjem na lokalnim izborima u odnosu na uzrast	39
Grafikon 29. Uticanje na promene glasanjem na lokalnim izborima u odnosu na tip naselja	40
Grafikon 30. Uticanje na promene glasanjem na lokalnim izborima u odnosu na političku inklinaciju.....	40
Grafikon 31. Uticanje na promene učlanjenjem u političku partiju u odnosu na uzrast	41
Grafikon 32. Uticanje na promene učlanjenjem u političku partiju u odnosu na političku inklinaciju.....	41
Grafikon 33. Uticanje na promene učestvovanjem u protestima u odnosu na uzrast	42
Grafikon 34. Uticanje na promene učestvovanjem u protestima u odnosu na obrazovanje.....	43
Grafikon 35. Uticanje na promene učestvovanjem u protestima u odnosu na region.....	43
Grafikon 36. Uticanje na promene učestvovanjem u protestima u odnosu na region.....	44
Grafikon 37. Uticanje na promene skretanjem pažnje medija u odnosu na uzrast	45
Grafikon 38. Uticanje na promenu skretanjem pažnje medija u odnosu na obrazovanje	45
Grafikon 39. Uticanje na promene skretanjem pažnje medija u odnosu na političku inklinaciju	46
Grafikon 40. Uticanje na promene povezivanjem sa nevladinim organizacijama u odnosu na pol.....	47
Grafikon 41. Uticanje na promene povezivanjem sa nevladinim organizacijama u odnosu na uzrast.....	47
Grafikon 42. Uticanje na promene povezivanjem sa nevladinim organizacijama u odnosu na obrazovanje	48
Grafikon 43. Uticanje na promene povezivanjem sa nevladinim organizacijama u odnosu na tip naselja.....	48
Grafikon 44. Uticanje na promene povezivanjem sa NVO u odnosu na političku inklinaciju	49
Grafikon 45. Uticanje na promene organizovanjem akcija putem interneta u odnosu na uzrast.....	50
Grafikon 46. Uticanje na promene organizovanjem akcija putem interneta u odnosu na obrazovanje	50
Grafikon 47. Uticanje na promene organizovanjem akcija putem interneta u odnosu na pol. inklinaciju	51
Grafikon 48. Uticanje na promene kontaktiranjem poslanika u odnosu na političku inklinaciju	51
Grafikon 49. Učestvovanje u akcijama u lokalnoj zajednici	52
Grafikon 50. Učestvovanje u akcijama u lokalnoj zajednici u odnosu na pol	52
Grafikon 51. Učestvovanje u akcijama u lokalnoj zajednici u odnosu na obrazovanje.....	53
Grafikon 52. Glavni uzrok neučestvovanja	53

Grafikon 53. Stav o demokratiji i jakom lideru	54
Grafikon 54. Stav o demokratiji u odnosu na uzrast	55
Grafikon 55. Stav o demokratiji u odnosu na političku inklinaciju	55
Grafikon 56. Stav o jakom lideru u odnosu na pol	56
Grafikon 57. Stav o jakom lideru u odnosu na uzrast	56
Grafikon 58. Stav o jakom lideru u odnosu na obrazovanje.....	57
Grafikon 59. Stav o jakom lideru u odnosu na region.....	57
Grafikon 60. Stav o jakom lideru u odnosu na tip naselja	58
Grafikon 61. Stav o jakom lideru u odnosu na političku inklinaciju	58
Grafikon 62. Spoljnopolitički stavovi.....	59
Grafikon 63. Stav o pristupanju Evropskoj uniji u odnosu na obrazovanje	59
Grafikon 64. Stav o pristupanju Evropskoj uniji u odnosu na tip naselja	60
Grafikon 65. Stav o pristupanju Evropskoj uniji u odnosu na političku inklinaciju.....	60
Grafikon 66. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom u odnosu na pol.....	61
Grafikon 67. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom u odnosu na uzrast.....	61
Grafikon 68. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom u odnosu na obrazovanje	62
Grafikon 69. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom u odnosu na tip naselja	62
Grafikon 70. Stav o savezu sa Rusijom i Kinom u odnosu na političku inklinaciju	63
Grafikon 71. Stav o priznanju nezavisnosti Kosova u odnosu na uzrast	63
Grafikon 72. Stav o priznanju nezavisnosti Kosova u odnosu na političku inklinaciju.....	64
Grafikon 73. Zadovoljstvo radom Vlade Srbije.....	65
Grafikon 74. Zadovoljstvo radom Vlade Srbije u odnosu na pol.....	66
Grafikon 75. Zadovoljstvo radom Vlade Srbije u odnosu na uzrast.....	66
Grafikon 76. Zadovoljstvo radom Vlade Srbije u odnosu na obrazovanje	67
Grafikon 77. Zadovoljstvo radom Vlade Srbije u odnosu na region	68
Grafikon 78. Zadovoljstvo radom Vlade Srbije u odnosu na tip naselja.....	68
Grafikon 79. Zadovoljstvo radom Vlade Srbije u odnosu na političku inklinaciju	69
Grafikon 80. Zadovoljstvo radom Skupštine Srbije	69
Grafikon 81. Zadovoljstvo radom Skupštine u odnosu na uzrast	70
Grafikon 82. Zadovoljstvo radom Skupštine u odnosu na obrazovanje	70
Grafikon 83. Zadovoljstvo radom Skupštine u odnosu na tip naselja	71
Grafikon 84. Zadovoljstvo radom Skupštine u odnosu na političku inklinaciju.....	72
Grafikon 85. Ocena rada Skupštine i poslanika	72
Grafikon 86. Ocena efikasnosti u nadziranju Vlade u odnosu na pol	73
Grafikon 87. Ocena efikasnosti u nadziranju Vlade u odnosu na uzrast	73
Grafikon 88. Ocena efikasnosti u nadziranju Vlade u odnosu na obrazovanje	74
Grafikon 89. Ocena efikasnosti u nadziranju Vlade u odnosu na region	74
Grafikon 90. Ocena efikasnosti u nadziranju Vlade u odnosu na tip naselja	75
Grafikon 91. Ocena efikasnosti u nadziranju Vlade u odnosu na političku inklinaciju.....	76
Grafikon 92. Ocena dostupnosti poslanika u odnosu na uzrast.....	76
Grafikon 93. Ocena dostupnosti poslanika u odnosu na obrazovanje	77
Grafikon 94. Ocena dostupnosti poslanika u odnosu na region	77
Grafikon 95. Ocena dostupnosti poslanika u odnosu na tip naselja.....	78
Grafikon 96. Ocena dostupnosti poslanika u odnosu na političku inklinaciju	78
Grafikon 97. Ocena brige poslanika o interesima građana u odnosu na obrazovanje	79
Grafikon 98. Ocena brige poslanika o interesima građana u odnosu na političku inklinaciju.....	79
Grafikon 99. Ocena urušavanja ugleda Skupštine u odnosu uzrast.....	80
Grafikon 100. Ocena urušavanja ugleda Skupštine u odnosu obrazovanje	80
Grafikon 101. Ocena urušavanja ugleda Skupštine u odnosu tip naselja	81
Grafikon 102. Ocena urušavanja ugleda Skupštine u odnosu na političku inklinaciju.....	81
Grafikon 103. Namera za glasanjem na izborima	82
Grafikon 104. Namera za glasanjem na izborima u odnosu na uzrast	83
Grafikon 105. Namera za glasanjem na izborima u odnosu na tip naselja	83
Grafikon 106. Namera za glasanjem na političku inklinaciju	84
Grafikon 107. Motiv za glasanje na izborima.....	85

Grafikon 108. Motiv za glasanje na izborima u odnosu na uzrast	85
Grafikon 109. Motiv za glasanje na izborima u odnosu na obrazovanje	86
Grafikon 110. Motiv za glasanje na izborima u odnosu na tip naselja	86
Grafikon 111. Motiv za glasanje na izborima u odnosu na političku inklinaciju.....	87
Grafikon 112. Razlog za neglasanje	88
Grafikon 113. Razlog za neglasanje u odnosu na uzrast	88
Grafikon 114. Razlog za neglasanje u odnosu na obrazovanje.....	89
Grafikon 115. Razlog za neglasanje u odnosu na političku inklinaciju	90
Grafikon 116. Glavni izvori informisanja	91
Grafikon 117. TV stanice kao izvori informisanja	92
Grafikon 118. Internet portali kao izvori informisanja	92
Grafikon 119. Dnevne novine i nedeljnici kao izvori informisanja	93
Grafikon 120. Ocena kvaliteta i slobode medija.....	93
Grafikon 121. Ocena kvaliteta i slobode medija u odnosu na pol	94
Grafikon 122. Ocena kvaliteta i slobode medija u odnosu na uzrast	94
Grafikon 123. Ocena kvaliteta i slobode medija u odnosu na obrazovanje	95
Grafikon 124. Ocena kvaliteta i slobode medija u odnosu na političku inklinaciju.....	95